ISSN 1814-4357

Дачникам садівникам городникам

Всеукраїнський щомісячний журнал

Дім • Сад • Город

6 ЧЕРВЕНЬ 2005

- Шиї-таке – гриб китайських імператорів

- Малина: звичайна та ремонтантна

- Куріпки — кращі від перепелів

Юридичні консультації

Рубрику веде
І.Миронець,
кандидат
юридичних наук

ПРАВО НА ВЛАСНІСТЬ

У 1992 році колгосп, правильніше КСП, надало нашій сім'ї у користування садибу, тобто будинок і сарай за умови, що ми будемо працювати в КСП. Я працював шофером, а дружина — телятницею.

Правда, щоб жити в будинку і користуватися сараєм, нам потрібно було дуже багато доробляти самим. Що ми і зробили. Через рік ми звернулися до голови КСП і до правління з проханням продати нам у власність будинок і сарай. Але нам було відмовлено: "Робите — робіть, живете — живіть, а ми поки що не можемо скласти ціну. Вас ніхто не виганяє".

Зараз КСП вже не існує, замість нового створено Агрофірму "Нехвороща".

У зв'язку з реорганізацією господарства нас цікавить чи можемо ми приватизувати будинок і сарай. Якщо ні, то чи можемо ми викупити це все в Агрофірми? Як усе це правильно зробити? Будинок з сараєм збудовані у 1991 році, безумовно, за цінами на будматеріали, які існували на той час, тому нас цікавить, як буде визначатися ціна цих будівель на цей час?

Оскільки КСП з кожним роком розвалювалося, то з 1995 року я залишився без роботи, а з грудня 1997 року і дружина також залишилася без роботи і вона оформила пенсію як багатодітна мати. З хати нас поки що ніхто не виганяє. Свої земельні паї ми здали в Агрофірму. Але якщо захочемо вийти з Агрофірми, то як може стояти питання з нашим житлом?

Будь ласка, дайте нам відповідь на наші запитання. Для нас це дуже важливо.

З повагою до вас

сім'я Барановських,
Полтавська обл.

При реорганізації сільськогосподарських підприємств і створення нових ринкових форм господарювання до новоствореного підприємства в порядку правонаступництва передаються усі права і обов'язки колишнього господарства.

Ви за час роботи в колгоспі не набули права власності на житловий будинок.

Згідно з договором, укладеним з колгоспом, ви були користувачем будинку.

На цих же умовах ви залишились користувачем і в новоствореному підприємстві. Для розв'язання питання про власність на вказаний будинок вам необхідно переоформити договір з новоствореним господарством, яке є власником будинку.

При переоформленні договору, зазвичай, цінові розрахунки здійснюються на час укладання (переоформлення) договору з урахуванням зносу будівельних матеріалів та конструкцій.

Для розв'язання вказаних питань вам необхідно звернутися до керівництва господарством (підприємством).

ЗЕМЕЛЬНА ДІЛЯНКА ... ДЛЯ ГОРОДНИЦТВА

Шановні працівники журналу "Дім, сад, город"! Я, Лисенко Олександр Ісакович, пенсіонер, живу в державній квартирі, маю шматочок городу (самозахват).

Журнал передплачую багато років. Пізнав багато цікавого і повчального. Став городником, як пішов на пенсію.

А пишу вам листа ось чому. В журналі № 7 за липень 2004 р., у рубриці "Юридичні консультації", прочитав статтю про те, що громадяни України мають право одержати на безоплатних умовах земельну ділянку за рахунок державної або комунальної власності... для ведення садівництва.

Я звернувся до відділу "Земельні ресурси" м. Кременчука, де я проживаю, і мені там відповіли, що я можу одержати ділянку для ведення саду-городу, але в оренду, а не на безоплатних умовах.

Правильно це чи ні? Якщо можна, будь ласка, дайте відповідь.

З повагою

О.І. Лисенко,
Полтавська обл.

Самовільне заволодіння земельною ділянкою не створює право користування нею.

Самовільно зайнята земельна ділянка підлягає поверненню власникові або землекористувачеві без відшкодування затрат, понесених за час користування нею.

Будівлі та інші споруди, зведені на самовільно зайнятій земельній ділянці, підлягають знесенню за рахунок громадян, які самовільно зайняли земельні ділянки.

Повернення самовільно зайнятих земельних ділянок їхнім власникам провадиться за рішенням суду.

Особи, які здійснили самовільний обробіток земельних ділянок притягуються і до адміністративної відповідальності шляхом накладання штрафу в розмірі від одного до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ст. 53 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Громадяни, які бажають вести садівництво або городництво, можуть одержати земельну ділянку на законних підставах.

Для ведення індивідуального або колективного садівництва громадянин має право одержати земельну ділянку безоплатно у власність або на умовах оренди за ухвалою місцевої ради за місцем розташування земельної ділянки в розмірі — не більше 0,12 гектара.

Для городництва громадяни або їхні об'єднання можуть одержати за рішенням місцевих органів влади із земель державної або комунальної власності земельні ділянки на умовах оренди (ст. 36 Земельного кодексу України).

Отже, для ведення садівництва надається земельна ділянка на безоплатній основі не більше 0,12 гектара, а для городництва — тільки на умовах оренди.

На земельних ділянках, наданих для городництва, закладання багаторічних насаджень, а також спорудження капітальних будівель і споруд не допускається.

Розмір земельної ділянки для городництва Земельним кодексом не регулюється.

Зазвичай, земельні ділянки для городництва надаються колективам громадян, які бажають вести городництво.

ДІМ·САД·ГОРОД· № 6 2005 р.

Щомісячний виробничо-практичний журнал

Засновник і видавець —
КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України,
серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

Регент®

БЕЗПЕЧНА ЗОНА ДО КІНЦЯ СЕЗОНУ!

РЕГЕНТ® – добрий до картоплі, безжальний до колорадських жуків

РЕГЕНТ® поєднує в собі всі унікальні властивості препаратів для боротьби з колорадським жуком:

- довготривалий період захисної дії (до 3-4 тижнів);
- ефективність **РЕГЕНТ®** не залежить від температури повітря, тому він може використовуватись в умовах спекотного літа;
- виключена можливість «звикання» шкідника до препарату (викликає незворотній розлад нервової системи колорадського жука);
- зручна та практична у використанні упаковка (12,8 мл на 2 сотки).
- **РЕГЕНТ®** безпечний для користувача та навколишнього середовища за умов дотримання рекомендованих норм витрат та застережних заходів.

Дистриб'ютори:

ПП "Алюпак" (044) 539 48 30
ПП "Бонус" (0322) 94 70 81, 52 81 38, 52 03 61
ТЗОВ "Габен" (0322) 70 91 24, 70 91 27, 70 91 29
ДП "Райз Агросервіс" (044) 252 13 80, 252 56 84, 252 57 80
ТОВ "Тридента Агро" (044) 249 96 57, 249 96 54, 249 96 59
ПП "Украгросервіс" (044) 258 50 47, 258 55 14

BASF
The Chemical Company

Номер реєстраційного свідоцтва А № 00817. Видано: Міністерством охорони навколишнього природного середовища України від 04.02.04

ФІТОФТОРОЗ МОЖНА ПОДОЛАТИ

Фітофтороз помідорів набув такого поширення, що деякі овочівники-аматори, взагалі, відмовилися вирощувати їх, вважаючи, що цю підступну хворобу подолати неможливо. Але насправді все не так безнадійно. У цій статті я хочу дати кілька досить простих рекомендацій і агротехнічних заходів, перевірених на практиці. Зауважу, що хімічна обробка насаджень — не основний фактор боротьби з цим грибним захворюванням.

Щоб активно протидіяти фітофторозу, необхідно знати джерела інфекції та шляхи її поширення. Спори гриба — збудника фітофторозу — містяться у волосках, якими опушене насіння. Вони зберігають свою життєздатність і після згнивання помідорів. Крім того, збудники зимують у землі на минулорічних насадженнях помідорів і картоплі.

Отож, якщо ви зазнали невдачі у нинішньому сезоні і не одержали очікуваного врожаю, зробіть висновки і в майбутньому році своєчасно вживіть необхідних заходів. А починати слід з передпосівної обробки насіння. Якщо ви придбаєте насіння, не оброблене фірмою-виготовником, перед сівбою його обов'язково треба протруїти у міцному розчині марганцевокислого калію 20—25 хв., а після цього ретельно промити. Всі операції з насінням, а також поливання розсади бажано робити талою водою, благо, ранньої весни її вистачає. Подальша обробка насіння (барботування і загартування) поліпшує якість розсади, проте на стійкість рослин до фітофторозу практично не впливає.

Другий важливий агрозахід — це раннє висаджування розсади ранніх та суперранніх сортів помідорів. У такому разі основний урожай ви встигнете одержати до масового зараження рослин. Протягом кількох років я випробував на своїй ділянці більш як двадцять сортів ранніх помідорів, а зупинив свій вибір на чотирьох найкращих: Ляна, Володимир Висоцький, Яблунька Росії та Ефемер. Ляна — сорт молдавської селекції, суперранній (раніше достигає лише Ефемер). Плоди у нього більші за середні, довго плодоносять і дуже смачні.

Всі названі мною сорти рясно плодоносять до середини серпня, вони універсального призначення, їх можна споживати свіжими і заготовляти на зиму. А от сорти голландської селекції — Червоний мисливець, Наріта та Еліос — виявилися слабостійкими до грибних захворювань, хоча за зовнішнім виглядом і урожайністю вони поза конкуренцією. Мабуть, голландські селекціонери під час створення гібридів не приділяють достатньої уваги питанням їхньої стійкості до захворювань.

З-поміж середньостиглих і пізніх сортів найстійкішими вважаються гібриди Тарасенка 1 і 2, Комбітомат, Де Барао і Баллада. Проте деякі городники нарікають, що останнім часом гібриди Тарасенка 1 і 2 здрібніли, у них зменшилася урожайність та стійкість до хвороб. На мою думку, причина полягає у неправильному використанні насіння. Не забувайте, що це гібриди, а тому і власне насіння, й придбане на базарі з часом втрачає набуті в процесі тривалої селекції якості. У Де Барао, крім стійкості до хвороб та високої урожайності, є ще одна унікальна властивість: здатність зберігатися і достигати в домашніх умовах, майже не втрачаючи смакових якостей. Цього не скажеш про "довгограючі" Жираф і Шедевр 1, котрі дійсно зберігаються 6 місяців і навіть більше, але не мають ні смаку, ні кольору, ані запаху нормальних помідорів.

Для тривалого зберігання відбирають здорові зелені помідори, обов'язково з плодоніжкою. Ними заповнюють ящик у два—три шари, перекладаючи стружкою або папером, ставлять у прохолодне, сухе приміщення, і аж до Нового року ви будете мати свіжі помідори. Їх необхідно час від часу перевіряти, оскільки один гнилий плід може зіпсувати увесь ящик.

Дуже важливо правильно висадити рослини на городі. Останнім часом непогано зарекомендував себе спосіб садіння помідорів за методикою доктора Міттлайдера. Рослини розміщують з широкими міжряддями (100 см) і доволі густо в ряду (18—20 см). У результаті створюються сприятливі умови для провітрювання рослин. Крім того, зручно доглядати і підв'язувати рослини не на кілки, а на шпалеру.

Важливим фактором стримування поширення хвороби є мульчування прикореневої зони. Ви, мабуть, помічали, що після дощу стебла і нижні листки помідорів забризкані землею. Таким чином, краплини дощу, падаючи на землю, забруднюють стебла й листки рослин, заражаючи їх спорами, які перебувають у ґрунті. Щоб уникнути цього, простір поблизу кореневої системи, необхідно замульчувати соломою, чорною плівкою або руберойдом, торфом тощо. Проте найдоступніший матеріал для цього — лісова підстилка хвойних дерев. Перед тим, як присипати прикореневу поверхню шаром ялинової хвої (завтовшки 5—7 см), зробіть перше обприскування помідорів настоєм часнику або бордоською рідиною (3%-ною). Мульчувати слід тоді, коли розсада повністю приживиться і почне активно рости.

ХІМІЧНІ ЗАХОДИ ЗАХИСТУ

Це питання досить непросте. Ми живемо в екологічно несприятливих умовах, отож, не хочеться застосовувати отрутохімікати. Проте без них іноді протягом кількох днів можна втратити весь урожай. Обійтися без хімічного захисту можуть тільки ті городники, які вирощують суперранні сорти помідорів. Якщо ви все ж захочете мати свіжі овочі протягом усього року, без хімічної обробки вам не обійтися.

З урахуванням власного досвіду та узагальнення знань спеціалістів пропоную ряд заходів захисту з мінімальною шкодою для здоров'я. Насамперед це застосування різних відварів і настоїв з рослин. Найчастіше застосовують відвар часнику, полину і чистотілу: 150—200 г подрібненого часнику і 400—500 г чистотілу або полину заливають 10 л окропу і настоюють два дні. На жаль, ці розчини ефективні як профілактичний захід і на початкових стадіях поширення хвороби. З початком масового зараження фітофторозом необхідно видалити всі уражені листки й плоди і обприскати рослини фунгіцидом. Нині їх багато у спеціалізованих магазинах. З-поміж найефективніших — татту, акробат, ридоміл. Періодичність обробок залежить від погодних умов. У дощове літо рекомендується 2—3-разове обприскування, а бордоською рідиною іноді доводиться користуватися до семи разів.

Хочу звернути вашу увагу на якість обробки рослин. Якщо не дотримуватися основних правил, і трудові, й грошові затрати можуть виявитися марними. Ось ці правила.

1. Користуйтеся тільки справним обприскувачем з дрібнодисперсним розпиленням.
2. Під час обробки рослин приділяйте основну увагу обприскуванню нижнього боку листків і стебла, особливо тієї частини, яка близько до землі.
3. Обробляти рослини потрібно у безвітряну погоду, рано вранці або пізно ввечері, але ні в якому разі не в спеку.
4. Хоча вищезгадані фунгіциди третього покоління вважаються відносно безпечними, під час обробки застосовуйте елементарні засоби захисту: марльову пов'язку на обличчя, рукавички і захисний халат.

Бажаю всім городникам високих урожаїв. Не бійтеся експериментувати. Якщо у вас є свої "секрети" успішного вирощування помідорів, поділіться ними на сторінках нашого улюбленого журналу.

Віктор Лук'яненко,
м. Чернігів

РОСЛИНИ КУКУРУДЗИ ПОТРЕБУЮТЬ ЗАХИСТУ

У моїй родині дуже полюбляють розлусну кукурудзу, але, на жаль, не завжди вдається виростити задовільний урожай: рослинам дошкуляють різні шкідники й хвороби.

Розкажіть, будь ласка, на сторінках журналу, як захистити кукурудзу протягом усього періоду її вегетації.

Г.П. Кириленко,
Черкаська обл.

Кукурудзяне зерно більше, ніж будь-яке інше, уражується різними хворобами. Візьмемо хоча б одну з них, що спричиняється невідповідністю швидкості росту оболонки та ендосперму. З цієї причини зерно нерідко розтріскується, спочатку оболонка, а потім і ендосперм. Ця хвороба називається **БІЛЛЮ**. З тріщин виступає ендосперм, який надає насінню борошнисто-білого забарвлення. За нестачі вологи під час наливання зерна відбувається раннє достигання зернівки. Під час наступного зволоження ґрунту посилюється приплив поживних речовин у зернівку, в результаті чого розривається оболонка і поглиблюються тріщини. Розвиткові захворювання сприяє часта зміна сухої та надмірно вологої погоди.

ПУХИРЧАСТА САЖКА. Уражує кукурудзу протягом усього вегетаційного періоду і призводить до зниження врожаю і погіршення якості зеленої маси, зменшення вмісту цукру. За даними науковців, зниження врожаю зерна у за-

ражених пухирчастою сажкою рослин сягає 30%. Ця хвороба уражує всі частини рослини: стебла, листя, волоті, качан. На уражених місцях утворюються різні здуття. На стеблах вони мають кулясту форму, на листі – видовжену. У качанах уражуються зерна: на них — теж здуття. У міру дозрівання спор нарости лопаються, спори розсіюються, потрапляють у ґрунт, на рослини, і стають джерелом зараження. Причому спори, що потрапили безпосередньо на рослини, відразу не проростають і заражують їх. Насіння, яке використовується переважно у їжу, в разі ураження пухирчастою сажкою стає непридатним для приготування "повітряної кукурудзи".

ЛЕТЮЧА САЖКА. Вперше її було виявлено й описано в Італії, а нині вона поширена в усіх кукурудзосіючих країнах світу. На волотях сажка з'являється у період їх викидання. Під час формування суцвіть гриб утворює велику кількість хламідоспор жовто-коричневого кольору. Волоть частково або повністю перетворюється на чорну масу,

а качан — в овальне конусоподібне жовно, вкрите вкороченими обгортками, які спочатку щільні, зелені, а у фазі молочної стиглості жовкнуть і розриваються. Джерелом інфекції є насіння, післязбиральні рештки та ґрунт.

ГЕЛЬМІНТОСПОРІОЗ. Уражує листки, в результаті чого на них утворюються довгі сірувато-зелені або рудувато-коричневі різко окреслені плями. В разі значного розвитку хвороби плями зливаються. Захворювання спершу охоплює нижні листки, а потім — верхні. Дуже уражені листки в'януть і засихають. Найбільші втрати зерна та зеленої маси рослин тоді, коли збудники розви-

ваються на початку цвітіння. Збудник хвороби зберігається на рештках рослин, у ґрунті. Насіння, вкрите конідіями гриба, також є джерелом інфекції.

ФУЗАРІОЗНА РОЖЕВА ГНИЛЬ. На хворому качані утворюється біло-рожевий наліт, зерно набуває світло-рожевого кольору, а згодом повністю руйнується. Захворювання найчастіше починається з верхньої, погано прикритої частини качана, де зернівки, зазвичай, недорозвинуті. Проявляється наприкінці молочної стиглості і розвивається

ся до збирання врожаю, а за підвищеної температури й вологості — і під час зберігання. Збудник перебуває у ґрунті, на рослинних рештках або переноситься з ураженим насінням.

БАКТЕРІОЗ ЗЕРНІВОК. Характерною особливістю цієї хвороби є те, що вона розвивається в період молочної і на початку воскової стиглості кукурудзи. Протягом 5–6 днів від початку за-

ураження в умовах підвищеної вологості зернівка руйнується. На зрілій зернівці бактеріоз не розвивається, але через уражені ділянки з неї починають проникати плісняві гриби і бактерії. Шкодочинність бактеріозу полягає у погіршенні посівних якостей насіння, сходи з нього ослаблені. Іноді проростки кукурудзи гинуть ще до з'явлення їх на поверхні ґрунту. Рослини, що виросли з ураженого хворобою насіння, відстають у рості і дають нижчу продуктивність порівняно з тими, які виросли із здорового насіння.

Науковцями зафіксовано 15 типів стеблових гнилей, які уражують стебло, корені, листки і стрижень качана, зернівки.

СТЕБЛОВА БАКТЕРІАЛЬНА ГНИЛЬ. Характерна ознака цієї хвороби — з'явлення біля основи нижнього міжвузля великих розпливчастих плям коричневого кольору. Під час сильного ураження стебло переламується і рослина гине. Збудник захворювання зберігається у післязбиральних рештках, з яких потрапляє на рослину й проникає в неї через пошкоджені продихи. Розвиткові захворювання сприяють часті дощі, висока відносна вологість і температура повітря.

СТЕБЛОВИЙ МЕТЕЛИК. Його гусениці пошкоджують листя і волоті, ніжки качанів і зерно. В разі сильного пошкодження качани на ранніх етапах розвитку гинуть, а за пізнішого пошкодження — недорозвиваються й спотворюються. Якщо ніжку качана пошкоджено на пізніших етапах розвитку, він обламується.

Метелики з'являються у насадженнях кукурудзи перед викиданням волоті. Самки відкладають яйця з нижнього боку листків купами по 14—16 шт. Гусениці живуть спочатку відкрито, а далі заглиблюються у ніжки й розтруби листків, у чоловічі квітки, в проміжки між листками, де продовжують розвиватися. Живляться гусениці м'якою тканиною, пошкоджуючи судинно-волокнисті пучки. Найнебезпечніше пошкодження стебла — нижче від прикріплення качана.

ЛИСТКОВІ ПОПЕЛИЦІ. З численних видів листкових попелиць кукурудзу найчастіше пошкоджують кукурудзяна, бруслинова та черемхова. На листках, у листкових піхвах та на волотях кукурудзи попелиці утворюють колонії. Пошкоджені попелицями листки знебарвлюються, жовкнуть і усихають. Попелиця за період вегетації кукурудзи може дати 15 поколінь. Розмноженню її сприяє тепла, з підвищеною вологістю погода.

ШВЕДСЬКА МУХА — один з найпоширеніших шкідників кукурудзи. Особливо небезпечним є пошкодження точки росту головного стебла, що спричиняє пригнічення всієї рослини. Така рослина посилено утворює нарості, відстає у рості і може загинути, якщо пошкодження сталося у ранній період. Пошкоджені шведською мухою рослини 2—3 тижні затримуються у фазі 3—4 листочків. Це відбувається доти, поки рослину не залишають личинки, що потрапили до неї.

ЗЕРНОВА МІЛЬ. За умов тривалої теплої осені гусениці пошкоджують зерно ще в польових умовах. Найбільше шкодить міль під час зберігання зерна.

З відкладених самкою яєчок через тиждень виходить гусінь і вгризається в зерно на місці розвитку. Оболонка зерна до виходу метелика залишається цілою. У кожній зернині буває 2—3 гусениці, які можуть переміщуватися з однієї зернинки в іншу, з'єднуючи їх при цьому павутинням. Заражене гусеницями зерно набуває сіруватого кольору, стає дуже легким і розчавлюється.

Серед заходів, від яких значною мірою залежить урожай, важливе місце має захист рослин кукурудзи від хвороб та шкідників.

Боротьба з пухирчастою сажкою полягає, головним чином, у знищенні джерела інфекції, а також у створенні умов, які підвищують опірність рослин хворобам. До таких заходів боротьби належать: *видалення з ділянки післязбиральних решток кукурудзи; збирання хворих рослин і знищення сажкових наростів; висока агротехніка.*

Свіжодозрілі спори пухирчастої сажки мають значно вищу схожість, ніж торішні. Вони є головним джерелом зараження протягом періоду вегетації, тому дуже важливо видаляти перші утворені нарости до початку дозрівання. Щоб не прогавити цей момент, починаючи з середини червня, часто оглядають посіви кукурудзи і в разі виявлення сажкових наростів негайно видаляють їх. Збирати нарости протягом літа слід не менше двох—трьох разів. Зібрані нарости видаляють з ділянки і закопують, прикриваючи зверху шаром землі не менше 40 см.

Якщо зрізані нарости одразу падають на землю, то в такому разі інфекція не знищується, а, навпаки, поширюється.

Сівба кукурудзи після кукурудзи, особливо неодноразова, сприяє значному ураженню летючою сажкою, кореневими й стебловими гнилями, збільшенню чисельності стеблового метелика. Внесення добрив підвищує стійкість рослин до шкідників і хвороб. Внесення разом з добривами сірчанокислого цинку (40 г на 100 кв. м) значно зменшує пошкодження сходів кукурудзи личинками шведської мухи.

Обробіток ґрунту спрямований на створення оптимального складу орного шару, сприятливого водного й поживного режимів та на знищення шкідливих об'єктів. Основний обробіток ґрунту — ефективний спосіб пригнічення патогенних організмів. Глибока оранка чи перекопування означає загортання в ґрунт збудників хвороб, які перебувають на поверхні або на рослинних рештках. Вона дає змогу зменшити уражуваність рослин пухирчастою сажкою, кореневими й стебловими гнилями, хворобами листків та качанів у 1,5—2 рази.

Одним з найважливіших заходів профілактики проти хвороб і шкідників є протруювання насіння. Обробляють його вітаваксом 200 (2 г на 1 кг насіння).

Після сівби кукурудзи ґрунт обов'язково коткують. Це сприяє одержанню дружних сходів, зменшенню пліснявіння й ураження стебловими та кореневими гнилями.

У разі з'явлення гельмінтоспоріозу слід проводити дворазове обприскування посівів 1%—ною бордоською рідиною (4 л на 100 кв. м). Перше обприскування роблять на початку захворювання, друге — через 2—3 тижні після першого.

Стебловий метелик зимує у стадії гусениці в стеблах і післяжнивних рештках пошкоджуваних ним рослин. Тому основним заходом боротьби з цим шкідником має бути раннє й низьке зрізування стебел кукурудзи, збирання і вивезення їх з ділянок. Якщо уражені шкідниками стебла використовують на корм худобі, їхні залишки прибирають і спалюють.

Ніна Здольник,
старший науковий співробітник Українського інституту експертизи сортів рослин.

Володимир Гопчак,
старший науковий співробітник Українського інституту експертизи сортів рослин

БОРОТЬБА З БУР'ЯНАМИ НА КАРТОПЛІ

Мабуть, багато городників чули вислів: "Картоплю садять усі, а вирощує не кожен". Тому й відрізняється кінцевий результат навіть у сусідів через межу. Один з них починає дбати про врожай ще з осені, а інший чекає осені, щоб зібрати урожай без зайвого клопоту. Саме про таких йтиметься далі. Якось довелося почути розмову двох сусідок, у якій одна радила іншій не надто прискіпливо висапувати бур'яни на городі, бо ж не буде чого домашній живності нарвати. Коли ті самі сусідки розмовляли вже восени і одна з них заздрила урожаю на сусідньому городі, володарка гарного врожаю в'їдливо відповіла: "А ви ж мали де бур'янцю нарвати поросятам!"

Хто із двох сусідок мав рацію і чи насправді бур'яни такі шкідливі, що їх наявність може призвести до недобору врожаю? Не буде зайвим нагадати: бур'яни забирають із ґрунту поживні речовини, воду, затінюють культурні рослини і створюють несприятливі умови для їхнього росту та розвитку. Земельну ділянку, поле, город потрібно підтримувати в чистому від бур'янів стані. Робити це можна різними способами.

Перший спосіб — це прополювання вручну або сапкою з вибиранням кожного бур'янцю. Такий спосіб потребує великих зусиль, однак є й інші, ефективніші і менш трудомісткі. Хочу розповісти про спосіб боротьби з бур'янами, який полягає в частому розпушуванні ґрунту. Варто висадити картоплю глибше або напівгребеневим способом, і тоді її можна буде проборонувати легкою борінкою перший раз десь приблизно через 5—7 днів після садіння. Наступного разу це слід повторити через тиждень. Перевага такого заходу в тому, що при цьому знищуються бур'яни у фазі білої ниточки й ми уникаємо так званої "зеленої пожежі", а також значно покращується повітропроникність ґрунту, зберігається волога.

Одним з найефективніших способів боротьби з бур'янами є гербіциди, та на городах їхнє використання має бути обмеженим, здебільшого тому, що вони можуть містити речовини, котрі зашкодять іншим городнім культурам. Бо не новина, що наші городники ущільнюють насадження картоплі буряками, гарбузами, квасолею.

Використання гербіцидів доцільне на великих площах картоплі. Хоча і тут є винятки з правил. Наприклад, коли ви отримали земельну ділянку і, не встигши її окультурити, висадили картоплю, а згодом вона почала заростати багаторічними бур'янами. Чи можна зарадити такій біді, не причинивши шкоди картоплі? На сьогодні торгівля пропонує безліч хімічних засобів захисту, з-поміж яких треба вибрати такий, від якого буде користь, а не навпаки. Якщо ви не розумієтеся на гербіцидах, звертайтеся до спеціалізованих агромагазинів, де працюють агрономи-консультанти, які нададуть вичерпну консультацію щодо пестицидів та їхнього застосування. Багато років тому ми не мали такої змоги і потрапили в прикру ситуацію. Опишу її докладніше. Коли отримали свою першу ділянку землі, були юними і зовсім необізнаними з агротехнікою. І треба було так статися, що до рук потрапив гербіцид раундап. Висадили ми картоплю в землю, засмічену пирієм, і забили на сполох тоді, коли поміж зеленої травички де-не-де почала сходити картопля. Подолати цей шкодочинний бур'ян традиційним способом за допомогою сапки було неможливо, отож, і застосували раундап на свій страх і ризик. Зауважу наступне: гербіцид уразив навіть ті рослини картоплі, котрі ще не були на поверхні. Як наслідок ми не отримали врожаю, а лише урок на майбутнє стосовно культури застосування гербіцидів. Це дало змогу уникнути прикрощів у майбутньому.

А тепер розкажу про ті гербіциди, котрі використовував у своїй виробничій практиці успішніше. Йтиметься про "картопляні" гербіциди, зокрема зенкор, у якого найбільший спектр дії. Він ефективний практично проти всіх видів бур'янів, особливо таких, як щириця, лобода, осот городній, мокрець, мишій. Внесення препарату за 2—3 дні до появи сходів у рекомендованих дозах забезпечує чистоту ділянки аж до змикання рядків. Його також можна використовувати і по сходах, але норми внесення мають бути зменшені. Важливо не забувати, що зенкор можна застосовувати лише на ділянках, де висадили одну картоплю, тому що він згубно діє на інші культури.

Дуже добре у боротьбі з бур'янами зарекомендував себе препарат тітус. До забур'яненості призводить багато факторів: це і неякісна оранка, і внесення неякісно приготовлених органічних добрив, і поганий обробіток ґрунту та інші чинники. У зв'язку з цим боротьбу з бур'янами бажано проводити хімічними методами. Тітус — єдиний зареєстрований гербіцид для обробки картоплі при висоті куща 25 см. Його вносять у такій суміші: тітус (50 г/га) + тренд (100 мл на 100 л води). Тітус і зенкор можна поєднати у баковій суміші, від цього вони стають ще дієвішими (тітус 25% в.г. 30 г/га + ПАВ тренд 90 + зенкор 70% з.п. 0,5 кг/га).

Якщо посіви картоплі засмічені злаковими бур'янами (пирій, мишій), під час вегетації можна застосувати один із препаратів: тарга, тарга супер, оберіг, пантера. Інструкцію щодо застосування згаданих препаратів детально описано на їхніх упаковках, отож, беззаперечним правилом роботи з гербіцидами має бути уважне ознайомлення з нею та чітке її дотримання. У жодному разі не можна підвищувати рекомендовані дози внесення, оскільки це загрожує непередбачуваними наслідками.

Бур'яни завдають шкоди, але трапляється й навпаки — приносять користь. Саме про таку користь може свідчити такий випадок. У другій половині літа почали рости бур'яни, боротися з якими не було можливості через надмірні опади. Сусідка завчасно сполола свій город і бур'ян згодувала живності, а наш город залишався забур'яненим. Надлишок вологи на нашій ділянці "випивали" вегетуючі бур'яни, а от у сусідки уся вона дісталася картоплі, від чого остання почала псуватися у ґрунті, адже картопля не витримує ні посухи, ані перезволоження. Коли почали збирати урожай, то на нашій ділянці зіпсованих бульб було значно менше, ніж через межу. Такий феномен ми пояснюємо наявністю рослинності.

Наведу ще один приклад, коли бур'яни принесли користь. На півдні України, де городництво поливне, довелося спостерігати таку картину: один господар повів нас на свій город, а там поміж кущів помідорів примостилася розкішна щириця (якщо можна так висловитися про бур'ян). Нам спало на думку вирвати її, на що господар категорично заперечив, сказавши, що помідори він поллє, а де ж взяти затінку? У даній історії щириця слугувала захистом від пекучого південного сонця. А в якій ролі буде бур'ян на вашому городі: чи кормом, чи затінком — вирішувати вам, головне — не давайте достигнути і висипатися у ґрунт насінню.

Ю.С. Задворний,
Вінницька обл.

Досходова обробка картоплі зенкором. Плівка гербіциду захищатиме рослини від бур'янів аж до літа.

ЧУМИЗА: ЇЖА, І КОРМ

Чумиза, або гомі (ботанічна назва — просо італійське) — одна з найдавніших продовольчих культур. Походить із Китаю. У Китаї та Монголії її вирощували за 2700 років до н.е., у Закавказзі в державі Урарту — у І тисячолітті до нашої ери (VIII—VII ст.), про що свідчать результати розкопок. І тепер чумизу використовують у багатьох країнах світу. В Україну вона потрапила на початку XX ст.

У колишньому СРСР було районовано три сорти: Московська 2, Новосибірська 1 та Сєвєрянка. В Україні з 2001 р. районовано середньостиглий сорт Дніпровський, придатний для харчового та кормового використання. У наукових закладах України робіт щодо створення нових сортів не ведуть, хоча ця культура дає високі (40—60 ц/га) й стабільні врожаї зерна, придатного для виготовлення крупи, у якій міститься 14,2% протеїну, 6% жиру і лише 0,4% клітковини. У крупі проса (пшоні) ці показники становлять відповідно 10,5, 4,3 та 2,4%. Борошно із чумизи можна використовувати без додавання борошна-поліпшувача.

Зерно цієї культури — чудовий корм для птиці, а дерть — для свиней. Надземну масу можна використовувати на зелений корм та для заготівлі сіна, скошуючи перед появою волоті на висоті 10 см. За цих умов забезпечується належне відростання отави. Як кормова культура, якщо задовільно забезпечити її протягом літа вологою, дає за два укоси 300—400 ц/га зеленої маси.

Чумиза — посухостійка рослина; за цим показником вона займає одне з перших місць з-поміж зернових культур. Позитивним є також слабка уражуваність грибними та бактеріальними хворобами.

У цієї однорічної рослини добре розвинута коренева система, яка проникає в ґрунт на глибину 120—150 см. Стебло малорозгалужене, до 2 м заввишки, стійке до вилягання. Росте кущем по 4—6 пагонів. Облистненість — 40—42%, суцвіття — колосоподібна циліндрична волоть завдовжки понад 20 см. Абсолютна маса 1000 шт. насінин коливається в межах від 2 до 3,7 г. У волоті міститься 4—7, максимум 15 тис. зернинок. Забарвлення зерна — від білого до темно-червоного і навіть чорного.

Зерно чумизи рівномірно достигає у волоті і майже не осипається. Колосові плівки легко відокремлюються під час обмолоту. Схожість насіння зберігається 3—5 років. Проростає воно за нижчих температур, ніж у проса та кукурудзи, тому цю культуру можна висівати дещо раніше. Сходи з'являються через 6—8 днів. За температури 0°С розвиток рослини гальмується. Вегетаційний період різних форм чумизи становить 90 днів у ранньостиглих, 90—110 — у середньостиглих та 130—150 днів — у пізньостиглих форм.

Високі температури чумиза витримує значно легше, ніж просо, кукурудза і навіть сорго, тому що вона — теплолюбна рослина. Завдяки добре розвинутій кореневій системі легко витримує короткочасні посушливі періоди. Найкращі ґрунти для неї — чорноземи, але високі врожаї забезпечує також на темно-сірих та сірих опідзолених ґрунтах, на окультурених торфовищах. Непридатні для неї заболочені угіддя.

Готуючи ґрунт під чумизу, поле обробляють дисковими знаряддями і переорюють плугами з передплужниками на глибину 20—22 см, а на ґрунтах з малопотужним гумусовим горизонтом — на його глибину. Під оранку необхідно по можливості внести 200 кг на сотку органічних добрив або мінеральні добрива: 2,5 кг суперфосфату та 3 кг калійних добрив. Азотні добрива (2 кг на сотку) вносять навесні під передпосівну культивацію. Важливо не пересушити ґрунт, адже насіння цієї культури дрібне і його загортають неглибоко.

Чумизу для отримання зерна висівають вслід за ранніми зерновими. Насіння проростає за температури 7—8°С, але краще — 10—12°С. Сходи витримують короткотривалі заморозки до мінус 2—3°С. Для проростання насіння під час набухання потребує 45% води від своєї маси. На зелений корм чумизу можна висівати у декілька строків аж до червня. Перед сівбою насіння слід прогріти, не допускаючи потрапляння прямого сонячного світла. Щоб запобігти ураженню хворобами, перед висіванням його необхідно протруювати фунгіцидними препаратами.

Основний спосіб сівби для отримання зерна — широкорядний з міжряддями 30—45 см, норма висіву — 40—60 г на сотку. На зелений корм та сіно можна сіяти звичайним рядковим способом нормою 100—150 г. Глибина загортання — 3—5 см. У разі необхідності поверхню поля перед сівбою коткують, а за травневих та червневих строків цей захід обов'язковий. Коткують і після сівби. Але коли верхній шар зволожений, цього робити не потрібно, щоб не спровокувати утворення кірки. Якщо ж вона з'явиться ще до появи сходів, її руйнують ротаційними мотиками або легкими боронами упоперек напрямку сівби.

На початку вегетації чумиза, як і просо, розвивається дуже повільно і тому її травостої забур'янюються. Для очищення приповерхневого шару до сівби необхідно провести кілька культивацій, чергуючи їх із коткуваннями, щоб спровокувати проростання насіння бур'янів.

Ф.М. Архипенко,
кандидат сільськогосподарських наук,
Інститут землеробства УААН

ШИЇ-ТАКЕ — ГРИБ КИТАЙСЬКИХ ІМПЕРАТОРІВ

Гриб шиї-таке в Японії і Китаї називають не інакше, як "еліксир життя". У тих, хто постійно вживає його, зменшується ризик захворювання на атеросклероз завдяки зниженню холестерину в крові. Зменшується вірогідність появи пухлин, людина рідше хворіє вірусними захворюваннями.

У часи китайської династії Цинь цей гриб міг споживати лише імператор, бо його вважали еліксиром життя і довголіття. Тих, хто порушував це правило, карали на смерть.

З 200 свіжих грибів шиї-таке можна одержати 21 г чистого препарату, який у Японії використовують для лікування раку шлунково-кишкового тракту. Якщо кожного дня вживати 7—15 г свіжих грибів або 1 чайну ложку грибного порошку, це стимулює імунну систему і забезпечує профілактику як застудних, так і онкологічних захворювань. Подейкують, що голлівудська зірка Мадонна, Майкл Джексон та інші знаменитості постійно вживають біодобавки з японських грибів.

Нині багато пишуть про гриб шиї-таке. Це традиційний делікатесний гриб Південно-Східної Азії. Найбільше його вирощують у Японії, в Китаї, Кореї. Останнім часом популярність, а, отже, і виробництво шиї-таке в усьому світі різко зросло завдяки знайденим у ньому лікувальним речовинам широкого спектру дії (імуностимулюючих, протипухлинних, противірусних...).

Тому мені дуже захотілося виростити цей гриб у дачному садку. Міцелій шиї-таке знайомі привезли з Одеси. Зимою, до сокоруху, я заготовив деревину діаметром 120—150 мм різних порід дерев — каштана, граба, дуба, осики. До весни склав їх у саду, в тіні, щоб не висихали.

У квітні порізав на поліна довжиною 1 м, просвердлив у них дірки діаметром 20 мм, глибиною 50 мм на відстані одна від одної по довжині — 200 мм, по ширині — 100 мм. У дірки паличкою меншого діаметра запхав шматочки міцелію. Зверху міцелій прикрив свіжою тирсою. Заповнені дірки замазав підігрітим воском (можна парафіном, смолою, пластиліном) і все це заклеїв квадратними відрізками скотчу.

Заражені (інокульовані) поліна склав у полінницю у напівзатінку саду. Зверху накрив матами з очерету. У посушливі періоди весни та літа поліна обприскував водою з поліетиленової пляшки, корок з якої наколов шилом. По можливості, під час дощів мати знімав.

Деякі автори стверджують, що поливи шкідливі, і навіть від дощу полінницю слід захистити дахом, щоб не з'явилися плісняві гриби. Справді, від поливу та дощів ці гриби можуть заселити деяку частину поліна. Але підтримати бажану вологість без обприскування практично неможливо, причому схильніший до ураження пліснявою каштан, практично ж не уражується граб. Там, де з'явилася пліснява, я зчищав її тупим боком ножа.

Наприкінці серпня на корі на зрізі полін з'явилися білі плями. У граба до того ж на корі утворилися горбочки, через тріщини на яких виднівся білий наліт. Це був сигнал, що міцелій повністю заселив поліна. Хоча, згідно з літературними даними, це мало статися десь через рік, а то й два.

У вересні, коли температура повітря знизилася до +10—17°С, а вологість повітря підвищилася, у бочці для збирання дощової води я замочив поліна на дві доби. Після цього в саду з жердин зробив П-подібні перила і на них вертикально (у формі Х) склав замочені поліна. Для стабілізації вологості все накрив світло- та вологопроникною плівкою. Через тиждень, тільки-но з'явилися перші зачатки грибів, плівку зняв. Поліна обприскував водою. Через декілька днів зібрав перший урожай шиї-таке. На відміну від гливи, яку в саду вже вирощую давно, цей гриб коричневого кольору, має товсту ніжку, велику шапку з білими цятками по краях, пластинки під шапкою білі. Росте на полінах поодиноко або групою до чотирьох грибів. З усіх полін найгірше плодоносили осикові, а найурожайнішими були грабові. Їх міцелій заселяє найкраще, можливо, тому, що кора граба найтонша і через неї проникає світло. Крім того, граб найменше уражується плісеневими грибами. Якщо зауважити, що дуб — цінна і дорога деревина, а каштан — доволі дефіцитна, то найкраще, з мого досвіду, вирощувати шиї-таке на грабових полінах.

Я готував страви з шиї-таке традиційно. За смаком вони дуже нагадують наш білий гриб — боровик.

Після плодоношення поліна знову склав у полінницю, щоб навесні одержати новий урожай грибів шиї-таке.

Примітка: У деяких виданнях цей гриб називають сіі-таке.

В.Й. Дзюбак,
м.Луцьк

ПОРТУЛАК

Лише два види портулаку з існуючих 200 відомі у флорі України: портулак великоквітковий (Portulaca grandiflora), який культивується як низькорослий красивоквітуючий і посухостійкий однорічник, що може рости на бідних кам'янистих або піщаних ґрунтах, та портулак городній (Portulaca oleracea) — поширений однорічний бур'ян. Це сланка рослина з товстими соковитими стеблами й листками. Росте на городах на відкритих освітлених місцях. Здатний витримувати посуху та невелике засолення ґрунтів. Швидкорослий: якщо його не виполювати, то невдовзі він закриє всі вільні місця на ділянці.

У народних назвах відображені всі ці його властивості: коврик, ліпесник, мокрець, плющ, бутерлак, глазун, курячий слід, солонець, чабрик.

Цвіте з червня по вересень невеликими жовтими квітками. Насіння дрібне, розвивається в коробочках, у яких після достигання відкривається кришечка.

Листя портулаку містить багато вітаміну С (до 300 мг%), тому салати із свіжого листя використовували як вітамінний та протицинготний засіб. Крім того, у ньому є каротин, цукри, органічні кислоти, жир, білок, мінеральні солі, смолисті й слизисті речовини, глікозиди, алкалоїди.

У народній медицині портулак використовують як глистогінний, сечогінний, антитоксичний (виводить з організму токсичні речовини), ранозагоювальний засіб, при хворобах печінки, нирок, очей (закапують соком), статевому безсиллі у чоловіків, на початкових стадіях цукрового діабету. Для зняття набряків розім'яті листки прикладають до місць укусів комахами. Однак використовувати його треба обережно: настій і відвари з трави посилюють серцевий ритм та підвищують артеріальний тиск, одночасно звужуючи судини, тобто діють подібно адреналіну (через це портулак протипоказаний вагітним).

Збирають молоду зелень (листя і стебла) до цвітіння. Листки використовують свіжими для приготування вітамінних салатів, а також варять і перетирають на пюре, маринують, солять, додають до супів, соусів, підлив. А листки з стеблами солять і маринують як окремо, так і в суміші з іншими овочами.

Маринований портулак (для тривалого зберігання). Промиті листки і стебла (якщо стебла довгі — їх ріжуть на кілька частин завдовжки 5—8 см) накладають у банки, заливають киплячим маринадом, закручують простерилізованими кришками, перевертають, закутують і витримують декілька годин.

Для приготування маринаду беремо: 0,5 л оцту, 0,5 л води, 1 столову ложку солі, 1 чайну ложку цукру, перець-горошок, лавровий листок.

До речі, існує декілька форм портулаку городнього, які культивують як овочеві культури. Вони більші за дикорослі форми і мають округліше й соковитіше листя — від зеленого до жовтого забарвлення (залежно від форми). Їх використовують як салатні та пряні рослини.

Н.М. Смілянець

МАЛИНА: ЗВИЧАЙНА ТА РЕМОНТАНТНА

Недосяжна

Ягоди малини належать до категорії найсмачніших. Вони солодкі та ще мають тільки їм властивий аромат і присмак.

Малина дуже корисна, її ягоди використовувалися людьми з незапам'ятних часів. Вони містять каротин, багато вітамінів, мінеральних солей та інших необхідних для людського організму речовин. Малину рекомендують при простудних захворюваннях, вона допомагає при всяких запальних процесах, її використовують при недокрів'ї і серцево-судинних захворюваннях, а також спостерігається її позитивний вплив на нервову систему і покращення стану шкіри.

Кожна людина, якщо вона хоче бути здоровою і жити довго, повинна споживати ягоди малини. Як дієтичний продукт ягоди малини споживають при анемії, атеросклерозі, гіпертонії, цукровому діабеті, для збудження апетиту і поліпшення перетравлювання їжі. Найбільша насолода — ласувати малину прямо там, де вона росте, бо саме в малиннику найароматніші, найсоковитіші і надзвичайно смачні ягоди.

БІОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ

За біологічними особливостями малина — напівкущова рослина з родини розоцвітих. Має річні вегетуючі та здерев'янілі дворічні пагони, які утворюють укорочені квітконосні гілочки. Підземна частина у малини багаторічна, а надземна — дворічна. До її підземної частини належить кореневище та бокові придаткові корені. Основна маса цих коренів розташована на глибині 15—30 см. Посеред літа на кореневищі і коренях з'являються бруньки, з яких до осені, не показуючись із землі, виростають білі пагони завдовжки 4—10 см. Наступної весни ці пагони з'являються на поверхні ґрунту і до осені за доброї агротехніки можуть вирости до 1,5—3 м, утворюючи власну кореневу систему. У ремонтантної малини на цих однорічних пагонах влітку з'являються суцвіття і утворюються ягоди, а у неремонтантної малини суцвіття з'являються наступної весни. Після плодоношення дворічні пагони засихають і їх зрізують. Поруч з ними на їхнє місце встигають

Бабине літо-2

вирости однорічні пагони заміщення. У той же час ростуть й інші пагони, котрі розташовані далі і утворені на придаткових коренях в радіусі до 2 м. Їх називають кореневими пагонами.

У лісостеповій зоні України перші квітки у малини з'являються всередині травня: спочатку квітують верхні суцвіття, а потім — нижні. Період цвітіння одного сорту малини триває близько 25 днів. Ягоди достигають через місяць у тій же послідовності, що й квітували. Надранні сорти малини дають урожай, починаючи з середини червня.

Останнім часом, з появою нових урожайних сортів ремонтантної малини, значно розширилося її культивування. Бруньки у ремонтантних сортів розвиваються прискорено, вони не мають періоду спокою і відразу проростають, цвітіння та плодоношення триває до пізньої осені. У ремонтантних сортів малини перший урожай формується на минулорічних пагонах, а другий, осінній — на верхівках пагонів поточного року. У нашій зоні перевагу слід віддавати тим ремонтантним сортам малини, які забезпечують початок достигання ягід другого врожаю не пізніше серпня, тоді основна маса ягід встигає достигнути до перших осінніх приморозків. Під час вирощування ремонтантної малини лише на один осінній урожай (краще пізньої осені або ж рано навесні) всі стебла малини слід зрізати на рівні ґрунту. Молоді пагони, які виростуть навесні, дадуть наприкінці літа значно більший врожай і на два тижні раніше, ніж тоді, коли ремонтантну малину вирощувати на два врожаї.

Малина добре росте і родить на ділянках з добрим сонячним освітленням та при достатньому забезпеченні вологою. Рослини малини добре себе почувають на слабокислих ґрунтах (pH 5,8—6,7). Повноцінний урожай ягід забезпечують плантації 3—8-річного віку.

На стеблах малини немає щільного захисного шару кори, тому за сильних вітрів узимку вони засихають. Більшість сортів малини не витримує морози нижче –30°С, а коріння підмерзає при мінус 16°С.

У дикому стані найбільші врожаї малина дає на лісових зрубах і згарищах, де ґрунт вкритий перегниваючими залишками деревної рослинності. В замульчованому у такий спосіб ґрунті коріння має достатньо поживи і вологи.

СПОСОБИ РОЗМНОЖЕННЯ

Розмножують малину здерев'янілими однорічними відсадками, зеленими відсадками і кореневими живцями. Під час розмноження здерев'янілими відсадками восени однорічні пагони з добре розвиненою кореневою системою викопують вилами, обережно відокремлюють від основної рослини і висаджують на таку ж глибину (на піщаних ґрунтах на 5 см глибше) на нове постійне місце.

Ще простіше розмножувати малину зеленими відсадками. Навесні, коли молоді кореневі пагони досягнуть висоти 10—20 см, їх викопують разом з грудкою землі і частиною материнського кореня, пересаджують на нове постійне місце і поливають водою. А якщо попередньої осені відсадити центральну частину куща, обрізавши коріння навколо кореневища, то навесні зелених кореневих пагонів буде значно більше.

Під час розмноження кореневими живцями їх заготовляють восени. Корені завтовшки 2—5 мм ріжуть на відрізки завдовжки 6—12 см, зв'язують у пучки і зберігають до весни у вологому піску в погребі. Рано навесні ці живці висаджують суцільною стрічкою на глибину 5—10 см.

САДІННЯ

Малину необхідно садити на відсонні, бо за нестачі світла (в тіні будівель або дерев) пагони малини витягуються, знижується врожайність та морозостійкість рослин.

До ґрунту малина невибаглива, але кращими для неї є слабокислі ґрунти легкого механічного складу. Малина вибаглива до вологи, але не терпить надмірного зволоження ґрунту. Непридатні для малини сухі піщані, заболочені і засолені ґрунти. Підгрунтові води не мають підходити до поверхні землі ближче як на 1 м.

Під час підготовки ділянки під малину бажано за півроку до садіння удобрити її гноєм або перегноєм з розрахунку до 10 кг на 1 м², а під час перекопування вибрати всі корені пирію та інших багаторічних бур'янів.

Розміщують малину на ділянці окремим масивом або в 1—2 рядки вздовж межі ділянки. Формувати насадження можна в кущовій формі, а ще ліпше — суцільною стрічкою завширшки 0,3—0,5 м. При формуванні стрічок ряди розташовують на відстані 1,5—2 м, а в рядку рослини малини висаджують на відстані близько 0,5 м між кущами з наступним розростанням на ширину стрічки до 0,5 м. Якщо малина буде вирощуватися у вигляді суцільної стрічки, її доцільно висаджувати у траншею, яку викопують по лінії майбутнього рядка завширшки 0,5 м і завглибшки 0,3 м. На дно траншеї вносять гній або компост з розрахунку 50 кг та 600 г суперфосфату і 300 г хлористого калію на 10 м довжини траншеї, перемішавши добрива з ґрунтом. Щоб корені далеко не поширювалися у горизонтальному напрямку за межі смуги, краї траншеї обкладають шматками шиферу або застеляють плівкою. Саджанці малини поливають, а ґрунт мульчують листям, подрібненою соломою, корою дерев, старою 2-річною тирсою, торфом або соломистим гноєм завтовшки до 7 см. Після садіння кущі малини зрізують при самій землі.

ДОГЛЯД ЗА НАСАДЖЕННЯМИ

У наступні роки в плодоносних насадженнях після збору врожаю видаляють дворічні пагони, що відплодоносили. Рано навесні видаляють поламані та слабкі пагони, а над добре розвинутою брунькою вкорочують лише ті стебла, котрі значно перевищують 1,5 м. Сильне вкорочування стебел навесні через витікання соку дуже послаблює кущі. Підмерзлі верхівки краще обрізати після розпускання листків, тоді вже сік із зрізів малини не тече. Всі зрізані пагони, зазвичай, спалюють, але якщо вони не уражені хворобами, їх можна подрібнити і використати як мульчу.

Для покращення умов забезпечення малини вологою, поживними речовинами і світлом на початку червня та в серпні насадження нормують (проріджують), залишаючи в кущі 3—4 найсильніших пагони, а в смузі рядка на 1 погонний метр — 10—15 на відстані не менше 10 см один від одного. Решту слабших зрізують на рівні поверхні ґрунту.

Херітейдж

На одному місці кущі малини вирощують до 10 років, а в подальшому застарілі основні кущі видаляють, залишаючи молоді сильні пагони або переносять малинник на нове місце, висаджуючи молоді саджанці.

Малина не належить до посухо- та холодостійких рослин. Але по всій території України практично всі сорти малини не страждають від морозів і особливого захисту не потребують. На початку червня, а для ремонтантних сортів і в серпні, у період наливання ягід дуже важливим для малини є достатнє забезпечення вологою. У цей час її поливають.

Щоб не застосовувати шпалеру для підв'язування стебел, рекомендується вирощувати нові сорти малини з товстими стійкими пагонами.

Перекопування ґрунту під кущами малини завжди призводить до небажаного пошкодження її коренів. Тому в малиннику виконують лише неглибоке поверхневе розпушування ґрунту, виполювання бур'янів і суцільне мульчування площі. За нестачі гною або торфу ґрунт у малиннику можна замульчувати зеленою масою виполотих бур'янів, культурних рослин, дрібним хмизом, обпалим листям і тирсою.

Органічні, фосфорні та калійні добрива вносять під час осіннього обробітку ґрунту (50 кг перегною, 500 г суперфосфату, 200 г хлористого калію на 10 м²). Підживлюють кущі малини звичайної на початку травня, а ремонтантної — наприкінці липня, поливаючи живильним розчином: 3 столові ложки карбаміду (сечовини), 0,7 л курячого посліду, 0,25 г попелу на 10 л води на 5 м рядка малини.

Неремонтантна (звичайна) малина плодоносить один раз на рік протягом 20—25 днів. Ремонтантна малина гарних нових сортів плодоносить практично безперервно. Перший врожай дає з середини червня до кінця липня, а другий — з початку серпня до кінця жовтня. Зібрані достиглі ягоди малини зберігаються у звичайних умовах не більше 8 годин, а за температури 0°С їх можна зберігати дві доби. Збирати ягоди малини необхідно через кожних 2—3 дні.

СОРТИ

Нові сорти малини мають забезпечувати високу врожайність, великоплідність, дружнє достигання ягід, високі споживчі якості і гарний смак, довго не обсипатися після достигання, добре зніматися з плодоложа, мати дрібне насіння, високу транспортабельність. А рослини малини мають бути стійкими до хвороб, шкідників, морозу і посухи, мати непониклі стебла, які не потребують шпалери та якнайменше колючих шипів.

Малина — рослина самозапильна, але при перехресному запиленні вона дає стабільніші врожаї та з вищою якістю ягід. Тому краще вирощувати декілька сортів, але не слід їх змішувати і вирощувати кожний сорт окремо. Для подовження

терміну споживання свіжих ягід з червня по жовтень слід мати сорти раннього, середнього, пізнього строків достигання та ремонтантний сорт малини.

Кращими сортами малини на сьогоднішній день вважаємо такі:

Ранні: Абориген, Метеор, Сенатор, Жарптиця, Біглянка, Шотландська, Генералісимус, Падишах, Таганка-2, Солнишко, Одарка, Новокитаївська, Каскад, Мальборо, Алий парус.

Середні: Патриція, Арбат (К-92), Велика каретна, Таруса, Крєпиш, Марія, Феномен, Вольниця, Гусар, Жовтий гігант, Маросейка, Кенбі, Рубін, Блєстящая, Столична, Любетовська, Столєшнік, Награда, Сонце Києва, Кокінська, Гордість Росії (К-89), Краса Росії (К-144), Бальзам, R-65.

Пізні: Міраж, Пересвіт, За здравіє, Сибірячка, Благородна, Бригантина.

Ремонтантні: Геракл, Херітейдж, Бабине літо, Бабине літо-2, Брянське диво, Брянська ювілейна, Августина, Ранкова роса, Вікінайт, Недосяжна (Р-34), Поляна, Брильянтова, Вереснева, Осіннє сяйво, Шапка Мономаха.

Слід також відзначити, що із вищепереліченних сортів абсолютно ***безшипними*** є Патриція, Арбат, Велика каретна, Таруса, Крєпиш, Маросєйка, Сенатор, Шотландська, Техас, Штамбова. Жовтоплідними є Жовтий гігант, Абрикосова, Біглянка, форма 1-36 В, Золоті купола, Ранкова роса.

А тепер коротко про окремі з названих сортів.

АБОРИГЕН. Ранній сорт, неремонтантний, високоврожайний, плоди великі (до 8 г), яскраво-червоні. Кущ середньої висоти (до 2 м), дещо розлогий, пагони могутні, прямостоячі, не потребують шпалери. Однорічні пагони товсті або середньої товщини, безшипні, неопушені, з восковим нальотом. Листки темно-зелені, гофровані, трилисточкові, при розпусканні верхівка листків коричневого забарвлення. Плодові гілочки великі і сильно розгалужені (на 2—3 порядки галуження), утворюють по 10—20 і більше ягід. Ягоди конічні, добре сформовані, кістянки невеликі, добре знімаються з плодоложа, не обсипаються при достиганні, насінинки дрібні і середні. М'якуш ніжний, з підвищеним вмістом вітаміну С, кислуватий на смак, досить щільний. Сорт стійкий до хвороб і шкідників.

ПАТРИЦІЯ. Середній сорт, неремонтантний. Дуже високоврожайний і ефектний, вимагає доброго догляду. Ягоди дуже великі (до 10 г), яскраво-червоні, достигання дружнє. Кущ середньої висоти (до 1,6 м), пагони могутні, прямостоячі, не потребують шпалери. Однорічні пагони товсті, абсолютно безшипні. Листки темно-зелені, гофровані, при розпусканні верхівка листків світло-зелена. Плодові гілочки великі і сильно розгалужені, утворюють більше 20 ягід. Ягоди конічної форми, добре сформовані, кістянки великі, добре знімаються з плодоложа, при достиганні не обсипаються, насіння середніх розмірів. М'якуш ніжний, соковитий, ароматний, солодкий на смак, щільний. Сорт стійкий до хвороб і шкідників.

МІРАЖ. Пізній сорт, неремонтантний. Відзначається дуже високою врожайністю, сильно розгалуженими плодовими гілочками і утворенням багаточисельних великих ягід масою до 9 г. Кущ середньої висоти (1,5—2 м), середньорозлогий. Утворює достатню кількість пагонів заміщення. Однорічні пагони нетовсті, з тонкими верхівками, з шипами по всій довжині, неопушені, з невеликим восковим нальотом. Шипів багато, вони дрібні, темно-фіолетові (майже чорні). Листки середні або дрібні, рідко розташовані по всьому пагону, зелені, зігнуті та сильно скручені, гофровані, три- або п'ятилисткові, при розпусканні верхівки листків червоно-коричневого забарвлення. Плодові гілочки довгі, тонкуваті, утворюють до 40 ягід на фоні слабооблистненого куща. Ягоди червоні, великі, добре знімаються з плодоложа, не обсипаються при достиганні, транспортабельні.

М'якуш щільний, доброго смаку, з приємним ароматом. Сорт стійкий до хвороб і шкідників.

ГЕРАКЛ. Ремонтантний сорт. Перші ягоди першого (літнього) врожаю починають достигати до 15 червня, одночасно з найраннішими сортами неремонтантної малини і ремонтантним сортом Бабине літо, а другого врожаю (осіннього) — з 1 серпня, на два тижні раніше сорту Бабине літо і на три тижні раніше сорту Херітейдж. Тому за будь-якої погоди до перших осінніх приморозків практично повністю встигає достигнути увесь осінній урожай. Ще відзначається дуже високою врожайністю, дуже великими багаточисельними ягодами масою до 10 г. Кущ середньої висоти (1,5—1,8 м), сильний, розлогий. Утворює велику кількість кореневих пагонів і достатню кількість пагонів заміщення, які навесні починають рости дуже рано. Однорічні пагони товсті, міцні, прямостоячі, не потребують шпалери, з фіолетовим відтінком кори з рожевими шипами, з невеликим восковим нальотом. Листки великі, темно-зелені, гофровані, при розпусканні верхівки

Геракл

листків коричневого кольору. Ягоди великі, темно-червоні, тупоконічної форми, добре знімаються з плодоложа, не обсипаються при достиганні, транспортабельні. М'якуш щільний, доброго солодкого смаку з приємним ароматом. Сорт стійкий до хвороб і шкідників у тому числі і до малинового кліща. За достатньої кількості на ділянці неремонтантних сортів малини можливе вирощування сорту Геракл лише на другий урожай, який у такому випадку починає достигати ще на тиждень раніше (наприкінці липня) і має вищу врожайність ягід. Для вирощування ремонтантної малини лише на осінній урожай необхідно у жовтні-листопаді зрізати всі пагони на рівні ґрунту. Якщо ж на дачній ділянці є можливість вирощувати лише один сорт малини, то для цього кращого сорту за Геракл відшукати важко. Культивуючи цей сорт малини на два врожаї (літній і осінній), ласуватимете малиною з 15 червня по жовтень. Як і всі ремонтантні сорти вимагає вологозабезпечення влітку за сухої спекотної погоди та додаткових підживлень добривами.

А найвеликопліднішим на нашій ділянці виявився сорт Арбат з ягодами масою до 12 г і завдовжки до 4 см. Лише не набагато за розміром ягід йому поступилися Патриція, Велика каретна, Сенатор, Шотландська, Абориген, R-65, Міраж, Геракл, Недосяжна, Брянське диво.

П.Г. Шумерук,
В.С. Шумерук,
м. Київ

ЩО МИ ЗНАЄМО ПРО ДЮКИ?

Останнім часом на сторінках популярних видань широко рекламуються сорти-дюки. У зв'язку з цим, багато садівників-аматорів звертаються з проханням надати роз'яснення щодо відмінностей дюків від традиційного сортименту вишні та черешні. Аби зрозуміти це, звернемося до генезису вишні звичайної.

Слід зазначити, що видовий склад вишні дуже різноманітний. У світі налічується близько 150 її видів. В Україні ж поширені в основному два — вишня звичайна, до якої належить переважна більшість культурних сортів вишні, та черешня.

Учені вважають, що вишня звичайна, або як її ще називають вишня кисла, має складне міжвидове гібридне походження. Вона виникла у процесі еволюції як результат природного схрещування черешні з вишнею степовою.

У природі таке схрещування відбувалось багаторазово, тому і виникло велике різноманіття форм цього виду. Так, від схрещування вишні звичайної із вишнею степовою утворилася група кущоподібних сортів вишні. Вони мають середній розмір дерев з округлими розлогими кронами, характеризуються сильним галуженням пагонів, внаслідок чого крони дуже загущуються. Плодоношення у цієї групи сортів зосереджено на приростах минулого року. Після знімання плодів вони залишаються оголеними, а квіткові бруньки, потім і плоди формуються на новому пагоні, що виріс з верхівкової бруньки. Внаслідок того, що плодоносні гілочки з року в рік видовжуються, стають оголеними, крона стає загущеною, а плодоношення переміщується на периферію. Плоди цієї групи мають темне, майже чорне забарвлення, і дуже кислі на смак. Кущоподібні сорти відзначаються високою зимостійкістю, яка передалась їм від вишні степової. Представниками цієї групи сортів є Гріот остгеймський, Чорнокорка, Любська, Подбєльська.

На відміну від цієї групи сортів від схрещування різних форм вишні звичайної між собою та з черешнею утворилася деревоподібна група солодких сортів вишні, або як їх ще називають — вишнечерешнями, чи дюками. Представниками цієї групи є Англійська рання, Гортензія, Ребатська красуня. За ростом і плодоношенням їхні дерева подібні до черешні.

Вони мають міцний стовбур, крони у них розріджені, у молодих — пірамідальної форми, згодом трохи припідняті, округлі.

Плодоносять на букетних гілочках і коротких пагонах. Після 3—4 років продуктивність букетних гілочок знижується і на 7—8-й рік вони відмирають. З віком, коли ростові процеси послаблюються, плодоношення стає схожим до кущоподібних сортів — лише на коротких пагонах. Незважаючи на знижену зимостійкість, яку вони успадкували від черешні, період високої продуктивності деревоподібних сортів в 1,5—2 рази вищий, ніж у кущоподібних і становить 20—25 років. Рівень урожайності дерев сортів або дюків залежить не стільки від приналежності до кущоподібної групи, скільки від ступеня їхньої самоплідності, погодних умов під час цвітіння та зав'язування плодів, стійкості до захворювань, рівня агротехніки тощо.

Поліпшення основних господарсько-біологічних ознак, у тому числі і якостей плодів вишні, завдяки міжвидовим схрещуванням стало значним успіхом, якого дуже важко або навіть неможливо було досягнути, використовуючи селекцію у межах виду вишня звичайна.

Слід зазначити, що перше цілеспрямоване, найбільш вдале схрещування між вишнею та черешнею було виконане в Росії у 1884 р. І.В. Мічуріним. Воно проводилось, насамперед, з метою підвищення зимостійкості черешні.

В результаті цього отримано перші сорти-дюки: Бастард черешні, Ширпотреб чорна і Краса сєвєра, останній з яких і до цього часу використовується у селекційних програмах як донор високої зимостійкості, врожайності, раннього строку достигання та великоплідності (середня маса плоду становила 7—8 г).

У сучасних умовах міжвидова гібридизація спрямована, передусім, на отримання нових сортів-дюків стійких до несприятливих навколишніх факторів, до кокомікозу і моніліозу, з високоякісним великоплідним урожаєм різних строків достигання, а також на виведення низькорослих сортів для створення високощільних насаджень.

Великих успіхів у цьому напрямку досягнуто українськими селекціонерами С.Х. Дукою, О.Л. Денисюком, М.Т. Оратовським, М.І. Туровцевим, В.О. Туровцевою, Л.І. Тараненко та іншими.

Найбільш вдалими в їхній роботі виявилося використання дюків для отримання елітних сіянців другого покоління і повторне їх схрещування з сортами вишні або черешні.

Результатом цього було отримання сортів вишні Мелітопольська десертна, Шалунья, Ігрушка, Мелітопольська радість, Встрєча, Ночка, Чудо вишня, Донецький велетень, які відзначаються величиною плодів (7—10 г) та їхньою якістю на рівні світових стандартів і становлять основу сучасного промислового сортименту вишні в Україні.

Окремо слід також зазначити, що у діючій класифікації за якістю та забарвленням плодів сорти вишні поділяються на три групи: гріоти, або морелі, аморелі та дюки.

Плоди гріотів темно-червоні, майже чорні, з червоним соком, кислі на смак. Придатні для споживання свіжими, приготування багатьох страв та різних продуктів переробки. Це Гріот український, Подбєльська, Любська. У аморелей плоди світлозабарвлені, рожеві, сік безбарвний, вони

Чудо вишня

Мелітопольська радість

менш кислі, ніж гріоти (Шпанка рання, Монморансі, Мелітопольська десертна та ін.).

Дюки за цією класифікацією повинні мати солодкі смачні плоди з рожевим або червоним соком. Це сорти вишнево-черешневого походження: Англійська рання, Гортензія, Рання-2 та інші. Проте ця термінологія останнім часом виходить з ужитку, оскільки не всі нові сорти можна віднести до тієї чи іншої групи за комплексом ознак. Наприклад, плоди сорту Англійська рання не можна назвати солодкими, смачними, вони поступаються плодам Подбєльської та іншим гріотам. До того ж плоди Подбєльської дуже солодкі, що суперечить зарахуванню її до групи гріотів.

Багато сучасних дюків (Ігрушка, Шалунья, Чудо вишня та інші) мають кисло-солодкі, темно-червоні плоди, що також протирічить цій класифікації. Крім того, виходячи з вищезгаданої класифікації, дюки повинні належати до деревоподібного типу, мати велику силу росту, а в сучасному сортименті, наприклад, дюк Встрєча, є найслаборослішим з округлою розлогою кроною та темно-червоними плодами, а деревоподібний сорт Тургенєвка також має темно-червоні, кислі за смаком плоди.

Усе це свідчить про те, що застосування терміну "дюк" до певної групи сортів не має обґрунтованих підстав, у зв'язку з чим необхідно переглянути класифікацію сучасного промислового сортименту вишні й черешні, оскільки термін "дюк" є лише загальним визначенням продукту міжвидової гібридизації вишні та черешні.

Слід зазначити, що за кордоном для спрощення класифікації культур вишні й черешні користуються двома термінами: вишня кисла — власне вишня та вишня солодка — черешня.

Нижче наводимо короткий опис кращих за комплексом господарсько-біологічних ознак сортів вишнево-черешневого походження.

АНГЛІЙСЬКА РАННЯ. Це один із давніх сортів вишнево-черешневого походження, відомий в Англії з XVII ст.

Дерева сильнорослі, з пірамідальною густою кроною, деревоподібного типу, у плодоношення вступають на 4—5-й рік, плодоносять, зазвичай, на букетних гілочках.

Урожайність висока, зимостійкість і ступінь ураження кокомікозом середні. Плоди достигають у першій декаді червня, на 10—12 днів раніше від сорту Присадибна, малотранспортабельні, десертного споживання.

Плоди великі (4,5—5 г), широкосерцеподібної форми, червоні. М'якуш світло-червоний, ніжний, соковитий, доброго, кисло-солодкого смаку. Кісточка невелика, вільно відокремлюється від м'якуша.

Сорт самоплідний, але краще плодоносить при запиленні сортами вишні: Самсонівка, Шпанка рання, Ребатська красуня.

Районований з 1954 р. у степовій зоні України.

ШАЛУНЬЯ. Сорт виведено в Інституті зрошуваного садівництва УААН від схрещування сортів Самсонівка і дюка Київська 19.

Дерева середньорослі, з розлогою, середньої густоти кроною, кущоподібні. У плодоношення вступають на третій рік, швидко нарощуючи врожай, плодоносить на букетних гілочках і пагонах. Урожайність та стійкість до моніліозу та кокомікозу високі.

Плоди великі (5—6 г), пласко-округлі, темно-червоні, майже чорні, мають універсальне призначення.

М'якуш темно-червоний, ніжний, соковитий, кисло-солодкого освіжаючого смаку. Кісточка невелика, вільно відокремлюється від м'якуша. Достигають у другій—третій декадах червня.

Сорт самобезплідний. Кращі запилювачі — Чорнокорка, Самсонівка та сорт черешні Винка.

Районований з 1990 р. у степовій зоні України.

ЧУДО ВИШНЯ. Сорт виведено в Артемівському науково-дослідному центрі ІС УААН від схрещування сорту вишні Гріот остгеймський і черешні Валерій Чкалов.

Дерева середньорослі, з середньозагущеною округлою кроною, деревоподібні. Плодоносить в основному на букетних гілочках. Листки великі, темно-зелені. Пагони і бруньки дуже подібні до черешні, за всіма цими ознаками цей сорт легко відрізнити від інших сортів вишні. У плодоношення вступає на четвертий—п'ятий рік, урожайний, стійкий до хвороб, має добру посухостійкість та зимостійкість. Плоди достигають рано — у другій декаді червня, універсального призначення.

Плоди дуже великі (8—9 г), темно-червоні, округлі, злегка сплющені. М'якуш темно-червоний, соковитий, відмінного десертного смаку. Кісточка вищесереднього розміру, вільно відокремлюється від м'якуша.

Сорт самобезплідний. Кращі запилювачі: сорти черешні Донецький угольок, Джерело, Дончанка, Ярославна, Присадибна, Сестрьонка, Аннушка та ін. за винятком Валерія Чкалова, Дрогани жовтої, Крупноплідної, Прощальної та Валерії.

З 2003 р. сорт проходить Державне сортовипробування.

ВСТРЄЧА. Сорт виведено в Інституті зрошуваного садівництва УААН від схрещування сорту вишні Любська з дюком Київська 19.

Дерева слаборослі, заввишки до 2 м, з кулястою, поникою густою кроною, кущоподібні, у плодоношення вступають на третій—четвертий рік. Сорт високоврожайний, плодоносить на пагонах, стійкий до кокомікозу, але слабко уражується моніліозом, відзначається високою зимостійкістю. Плоди достигають в третій декаді червня, мають універсальне призначення.

Плоди великі (8,6 г), пласко-округлі, темно-червоні. М'якуш червоний, ніжний, соковитий, приємного кисло-солодкого смаку. Кісточка середнього розміру, вільно відокремлюється від м'якуша.

Сорт частково самоплідний. Кращі запилювачі: Шалунья, Примітна, Самсонівка.

Сорт районовано з 1995 р. у степовій зоні України.

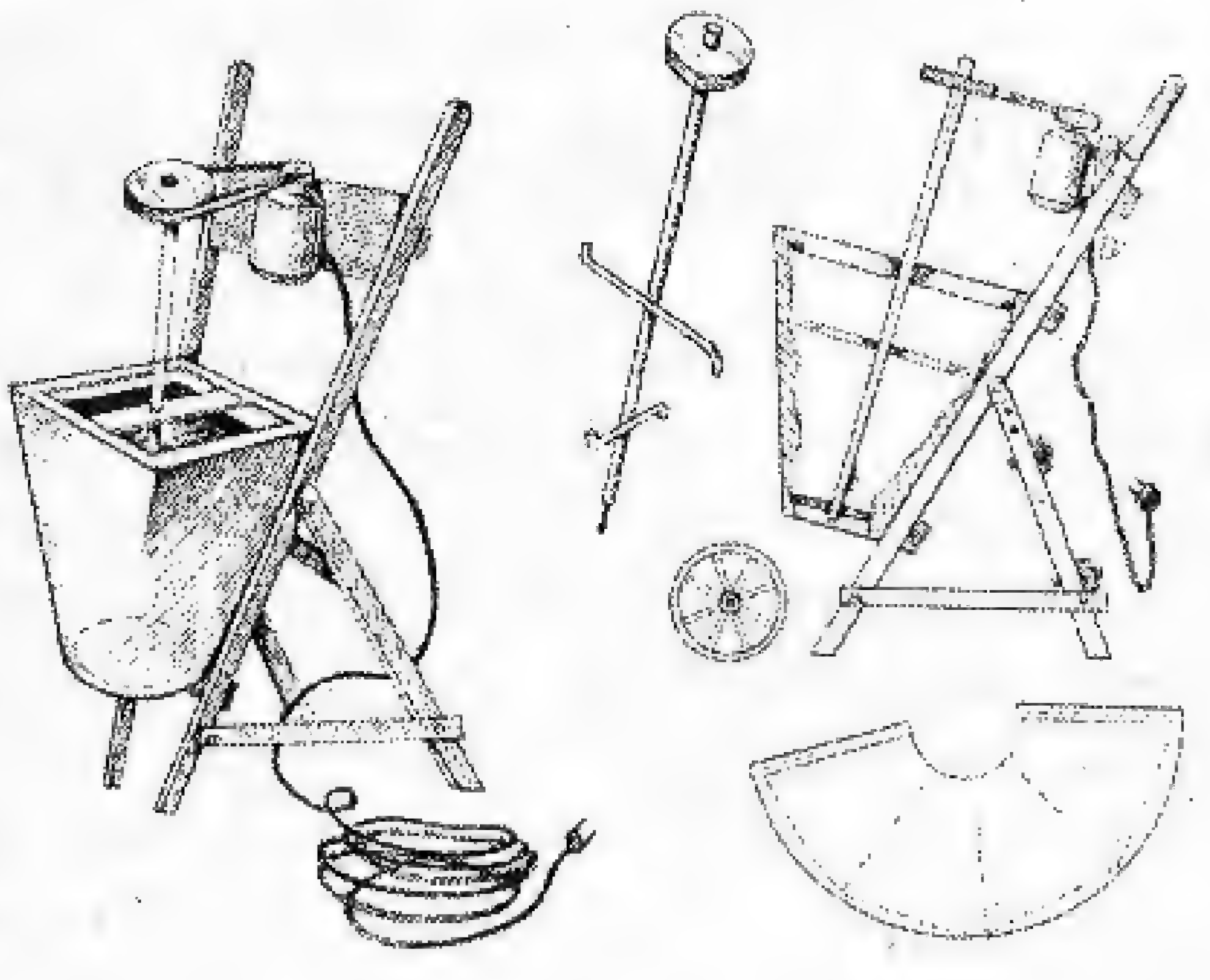
О.А. Кіщак,
завідувач селекційно-технологічного відділу кісточкових культур Інституту садівництва, кандидат сільськогосподарських наук м. Київ
Фото автора

Господар

журнал у журналі

Безкоштовний додаток до журналу "Дім, сад, город"

МІКСЕР ДЛЯ ГРУНТУ

Підготувати грунт для високих грядок, теплиць чи подрібнити злежані добрива допоможе вам міксер для грунту з електромотором. Щоб його зробити, знадобиться:

- ✦ бруски перерізом 40х40 мм для кріплення верхньої частини бункера (4 шт.) і для робочої станини завдовжки 1500 мм (2 шт.) і 700 мм (9 шт.);
- ✦ решітка (можна колесо від дитячої коляски);
- ✦ лист бляхи для бункера розміром 810х600 мм;
- ✦ електромотор (250 Вт);
- ✦ ремінь для понижувальної передачі обертального моменту;
- ✦ прути для осі міксера діаметром 10—12 мм, для лопатей, що розпушують, — 8—10 мм;
- ✦ кріпильні деталі (болти, гайки, дріт для заклепки) і дошка для кріплення мотора.

ТЕХНОЛОГІЯ ВИГОТОВЛЕННЯ

Із листа бляхи вирізати розгортку бункера, склепати краї (якщо маєте навички зварювальних робіт, можна зварити залізну основу), верхню частину одержаного усіченого конуса укріпити брусками, а в нижню вставити решітку. Ємкість для грунту (добрив) — готова.

Із брусків зібрати робочу станину (її можна зробити розкладною).

Вісь міксера і лопаті виготовити з прутів, причому кінці верхніх лопатей вигнуті догори—донизу, а нижніх — проти руху. Зазор між лопатями і стінками бункера має бути не менше 15 мм.

На верхній частині осі укріпити шків для пасової передачі, його діаметр має бути таким, щоб вісь могла обертатися зі швидкістю близько 700 обертів на хвилину.

Укріпити вісь міксера у центрі бункера, як показано на рисунку, і міксер готовий до роботи: підставити ємкість для готової суміші, дати мотору набрати обертів і завантажити невеликими порціями.

О. Бондарєва

ХТО ПІДКАЖЕ

Передплачую "ДСГ" з першого номера і він мені подобається. Дуже хотілося б, щоб ви розповіли про технологію консервування м'ясних продуктів у склотарі з допомогою автоклава.

А саме, про підготовку сировини, спеції, тиск, температурний режим та витримку.

У нас багато господарів мають автоклави і уявіть собі, яке розчарування чекає на того, хто "не вгадав". Дорогі м'ясні консерви або псуються, або ж втрачають смак.

Коротко про нашу технологію: заповнені м'ясом скляні банки накриваю кришками і в автоклаві за тиску 1,3—1,5 атм витримую 4 години. Закручую банки, коли температура в автоклаві буде нижче 100°С.

Цікаво було б знати технологію (режим) стерилізації м'ясних консервів у герметизованих скляних банках місткістю 0,5, 1, 1,5 чи 2 л.

Буду вам дуже вдячний за пораду.

В. М. Бурлаченко,
с. Хлібодарівка, Херсонська обл.

• • • • • • • • • • • • •

Наша родина вже кілька років передплачує "Дім, сад, город". Журнал для нас — дуже потрібна і корисна настільна книга.

Дуже просимо вас надрукувати, як у домашніх умовах зварити оліфу з соняшникової олії.

З повагою

А. Дячук,
с. Новофедорівка, Херсонська обл.

• • • • • • • • • • • • •

Я постійний передплатник журналу. Протягом багатьох років у кожному з номерів знаходжу для себе потрібні рекомендації, поради.

Хочу звернутися до вас за порадою. Маю в селі хатину. Користуюся нею як дачею, бо є сад, город.

Хата ця глинобитна, оштукатурена, в якій стіни низом і підлога постійно сиріють. Підлоги як такої немає.

Я зробив цементну стяжку з щебеню і керамзиту, залив смолою і покрив толлю, а поверх поклав лінолеум з підкладкою. Аби було тепло — встановив газовий конвектор. У кімнаті температура оптимальна, але стіни низом і долівка під лінолеумом сира, аж мокра. Хочу сказати, що біля хати близько підгрунтові води до 1,5 м.

Може спеціалісти порадять, що зробити, аби позбутись сирості. Мені радять на підлогу покласти пінопласт, а потім постелити дерев'яну підлогу, а також стіни обкласти пінопластом до рівня підвіконня.

Чи це щось дасть?

О. Г. Волотовський,
вул. Челдаева, м. Тернопіль

МОТОПЛУГ ІЗ СЕРІЙНИХ ВУЗЛІВ І ДЕТАЛЕЙ

У конструкціях мотоблоків найчастіше трапляється двоколісне компонування. Воно забезпечує машині достатню стійкість і добру маневреність, що дуже важливо під час обробітку невеликої присадибної ділянки, густо засадженої деревами і кущами. На сьогодні придбання таких мотоблоків — дуже дороге задоволення і не завжди виправдовує себе, а їхнє створення самобутніми "кулібіними" забирає багато часу. Тому заслуговує на особливу увагу конструкція мотоплуга інженера Б. Соколова. У мотоплуг його конструкції закладено максимум серійних вузлів і деталей, що дає можливість зібрати мотоплуг за короткий час. Двигун і колеса — моторолерні, плуг і ручки керування — від кінського плуга, проміжний редуктор — від ручної талі на 2 т.

Усі кріплення вузлів — болтові, що дає змогу обійтися без зварювальних робіт, повністю зібрати вдома, а регулювати — в польових умовах. Мотоплуг надійний в експлуатації. На оранку десяти соток землі йде близько однієї години, при цьому витрачається 5—6 л бензину.

Мотоплуг являє собою одноосьову двоколісну самохідну машину масою 65 кг, оснащену двотактним двигуном Т-200, здатну пересуватися зі швидкостями від 3 до 12 км/год (див. рис. 1).

Важливий вузол конструкції — проміжний редуктор, призначення якого не тільки зменшити швидкість мотоплуга до 3 км/год, а й передати максимальні зусилля на колеса за стійких обертів двигуна. Б. Соколов використав редуктор з передаточним числом 11, але практично придатні й інші з передаточним числом 10—20; наприклад, черв'ячні. У цьому разі колеса необхідно оснастити обгінними муфтами, розміщеними у гальмових барабанах коліс.

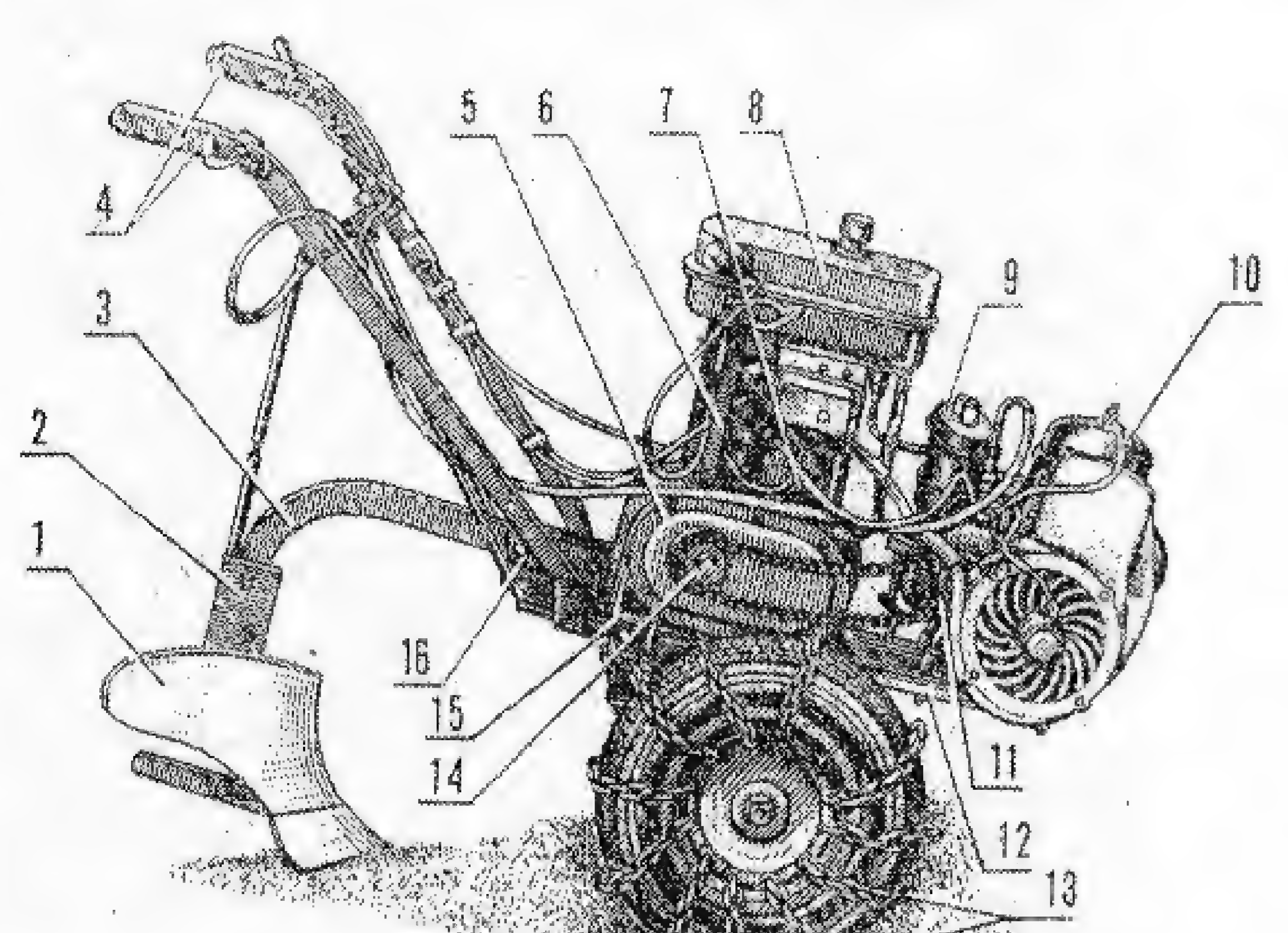

Рис. 1. Мотоплуг: *1 — леміш, 2 — регулювальна пластина, 3 — дишло, 4 — ручки керування, 5 — проміжний редуктор, 6 — П-подібна стійка (у зборі), 7 — акумулятор, 8 — паливний бак, 9 — фільтр, 10 — двигун Т-200, 11 — зірочка вихідного вала двигуна, 12 — площадка-основа, 13 — грунтозачепи з ланцюгів, 14 — зірочка редуктора, 15 — кутик кріплення редуктора, 16 — кутик кріплення плуга*

Крутний (обертальний) момент із вихідної зірочки двигуна передається на проміжний редуктор, а з зірочки його вихідного вала на зірочку ведучої осі коліс. Усі деталі (зірочки і ланцюги) — моторолерні. По ходу трансмісії зірочки вихідного вала двигуна і редуктора мають по 17 зубів, а на вісі коліс — 40 зубів.

Для кращого зчеплення з ґрунтом колеса підсилені ланцюгами завдовжки по 400 мм кожний. Вони охоплюють покришку і кріпляться крайніми кільцями з протилежних боків диска болтами М6 х 35 мм.

Основою для установки двигуна, проміжного редуктора, акумулятора, паливного бака, плуга і ручок керування слугує сталева площадка розміром 800х185х4 мм. До неї знизу через бічні швелери № 6 і опорні підшипники на болтах М8 кріпиться ведуча вісь зі сталевого прутка діаметром 40 мм. Розмір колії 650 мм продиктований необхідністю руху агрегату над грядкою під час підгортання.

Двигун Т-200 не доробляли. Він установлений у передній частині площадки на двох пластинах-стійках завтовшки 4 мм, котрі закріплені на основі через приварені до них кутники 30х30 мм болтами М8. Перед установкою проміжного редуктора його вихідний вал обточують під розмір зірочки, яка приварюється до нього. Редуктор кріпиться до основи за допомогою двох кутників болтами М8. Акумулятор і паливний бак, розташовані над редуктором, фіксуються двома П-подібними сталевими стійками і болтами М8. Бак трохи піднятий над двигуном, оскільки паливо надходить до карбюратора самопливом.

У задній частині пластини-основи на кутниках 70х70х5 мм закріплюються ручки керування та фіксований болтами М12 між двома кутниками 95х45х6 мм дишель плуга. Це забезпечує твердість з'єднання й водночас дає змогу у великих межах регулювати глибину оранки й ширину захвату перестановкою двох болтів у додаткові отвори площадки і кутників (рис. 2, 3).

Установка та кріплення плуга мають дуже важливе значення, оскільки за порушення рівноваги діючих сил робочий орган почне зариватися або виходити з ґрунту.

Запропонований також простий і надійний спосіб регулювання положення плуга. На рівній поверхні трохи піднімається вся конструкція на бруски товщиною, рівній необхідній глибині оранки, наприклад 250 мм; зафіксувавши площадку-основу з агрегатами в горизонтальному положенні, регулюється установка плуга. Найстійкіше положення — по осьовій лінії площадки з розворотом на 2°—3° проти годинникової стрілки. Щоб під час руху мотоблок не перекидався

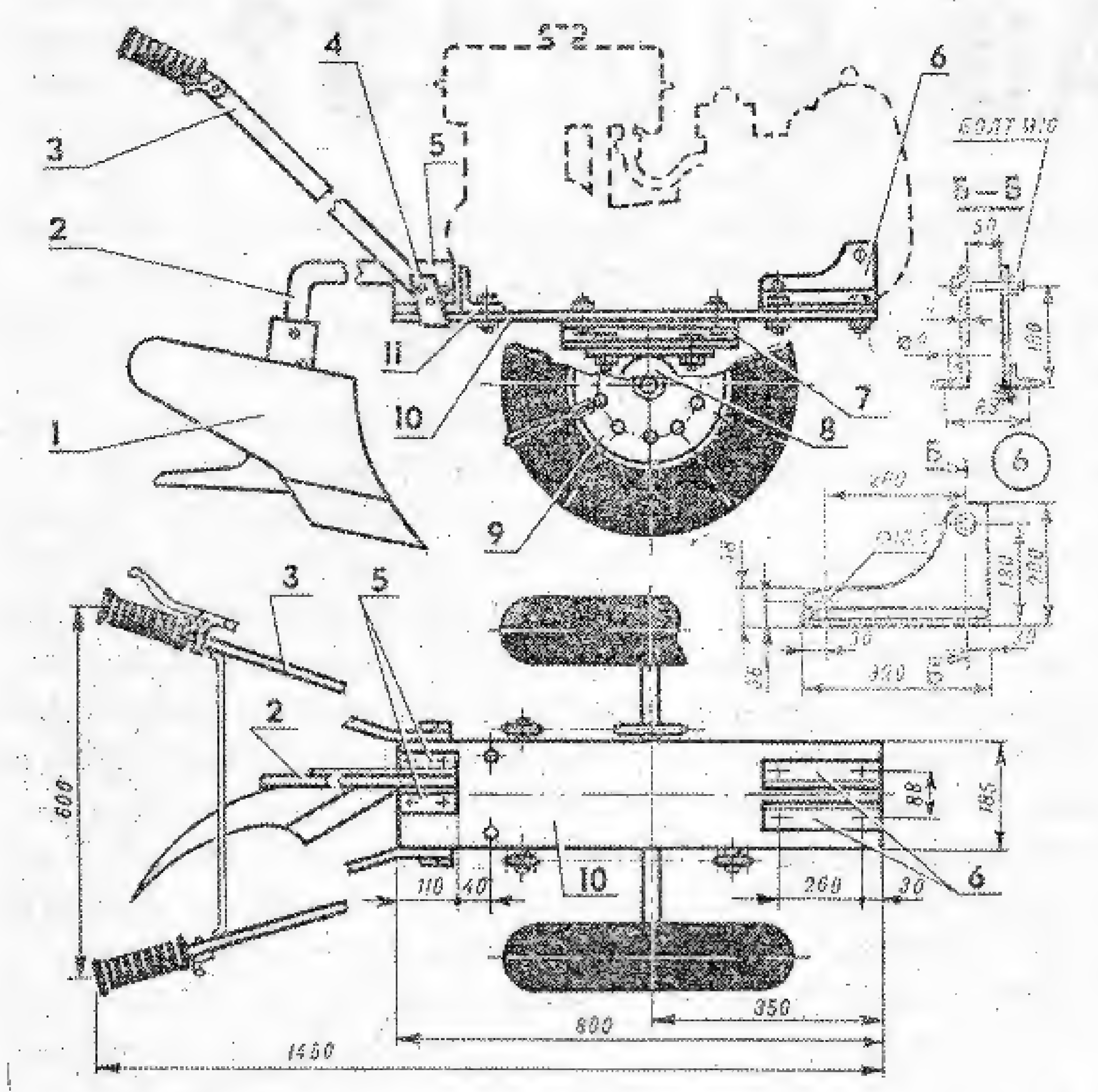

Рис. 2. ***Рама мотоплуга:*** *1 — леміш, 2 — дишель, 3 — ручка керування. 4 — кронштейн ручки, 5 — кутики кріплення плуга, 6 — кронштейни, 7 — швелер, 8 — корпус опірного підшипника, 9 — диск колеса, 10 — площадка-основа, 11 — кутик кріплення редуктора*

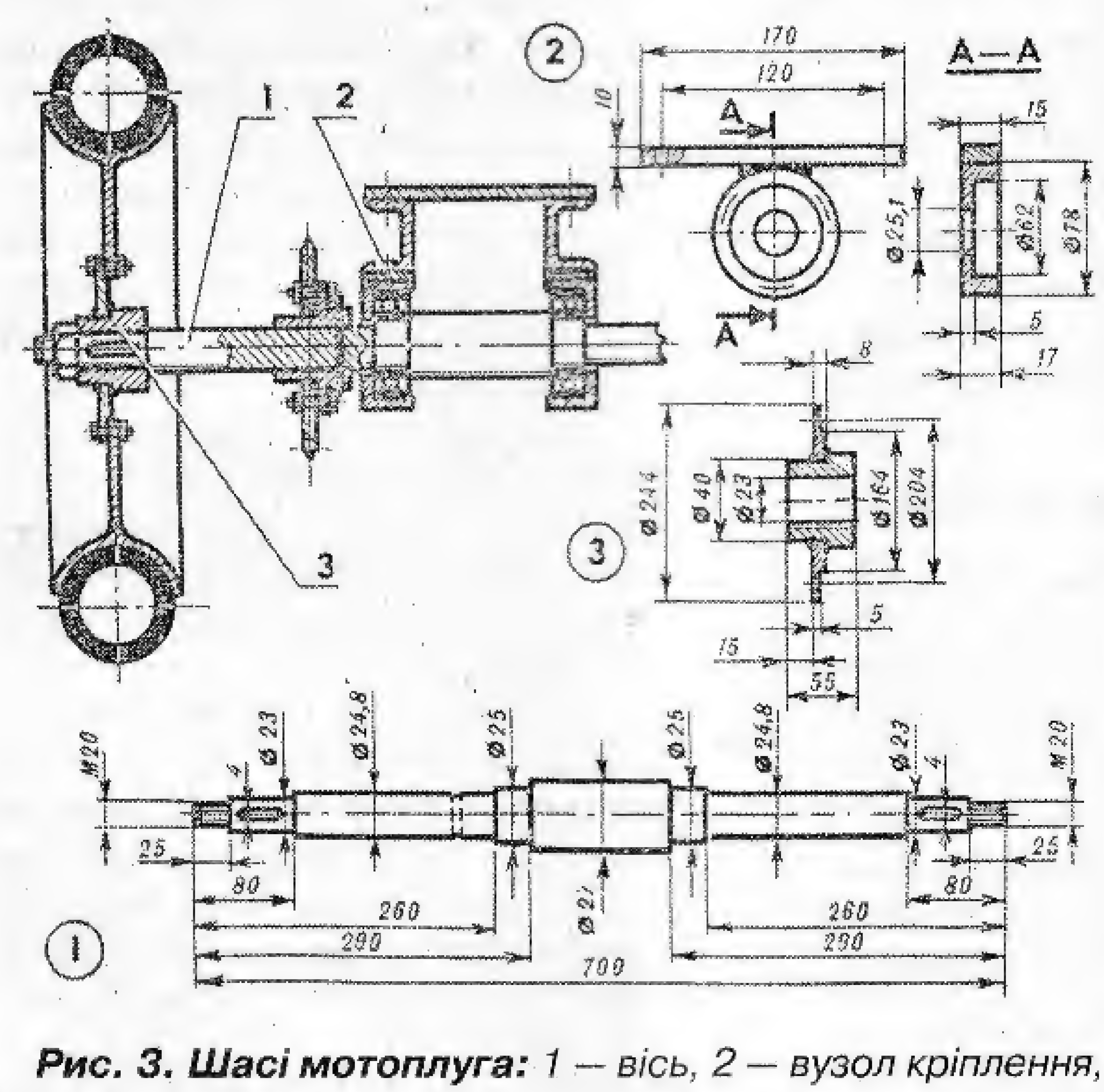

Рис. 3. Шасі мотоплуга: *1 — вісь, 2 — вузол кріплення, 3 — маточина колеса*

вперед, центр ваги всієї конструкції щодо осі коліс необхідно змістити на 50 мм у бік плуга.

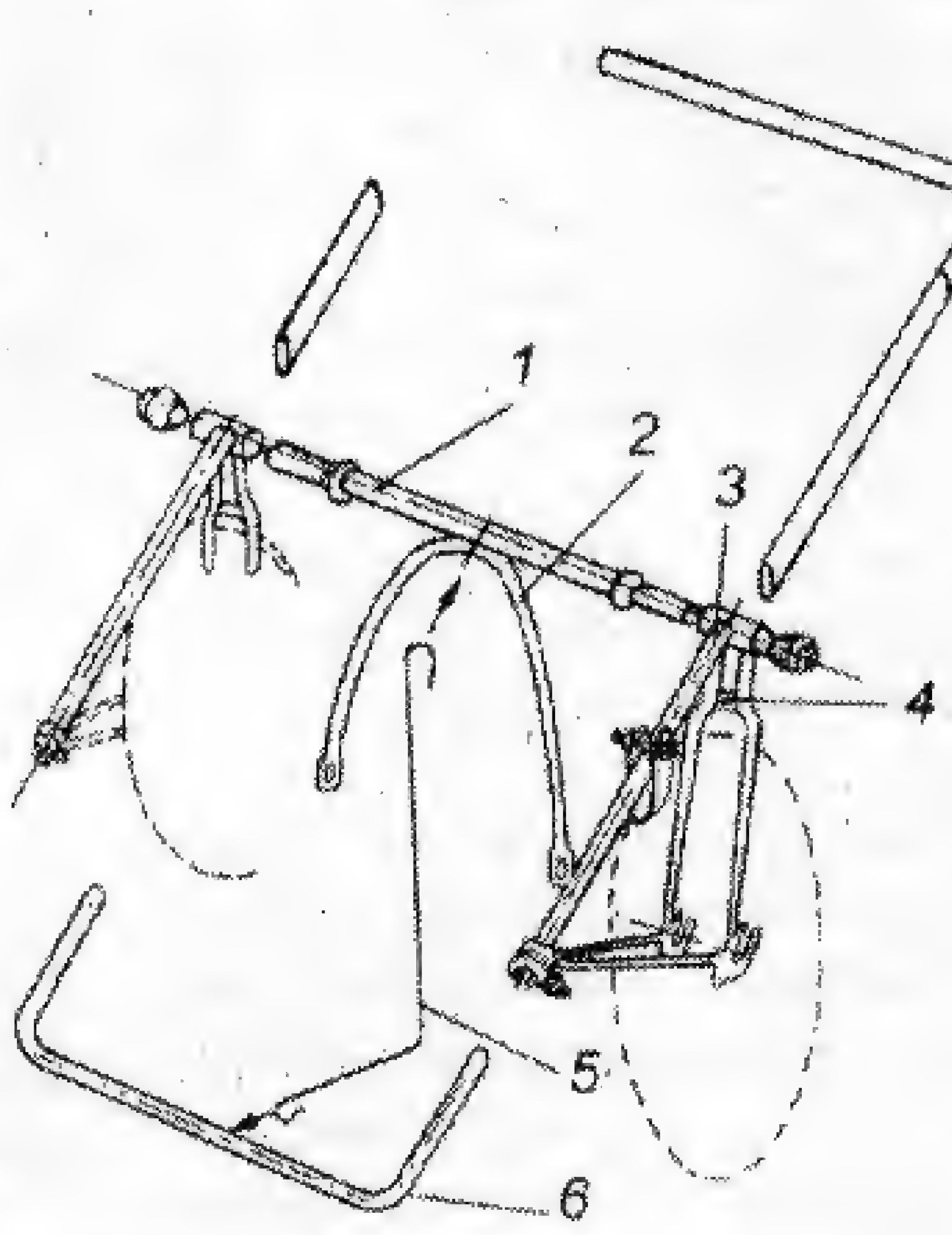
У транспортному положенні на повзун плуга надівається двоколісний візок, що піднімає леміш над поверхнею.

Мотоплуг Б. Соколова практично нічим не поступається аналогічним конструкціям закордонного виробництва.

Л.І. Литвин,
м. Київ

РОЗБІРНИЙ ВІЗОК

Для перевезення різних вантажів пропонуємо конструкцію легкого розбірного візка, для виготовлення якого використано деталі двох старих велосипедних рам і два задніх колеса дорожнього велосипеда. Для осі — балки і знімних ручок пристосовано труби від спинок старих металевих ліжок. Підтримувальні кутики з пружинячими захоплювачами на кінцях (кутики становлять каркас кузова візка) вигнуті зі сталевого дроту діаметром 6 мм. Усього знадобиться 4—6 таких кутників. Інші деталі — із залишків тих же рам. Дві оснащені колесами вилки надівають на вісь і на її кінцях фіксують (стягують) конічними гайками. Одночасно надівають на віci коліс і кріплять на них гайками розпірки. Труби ручок сплющеними кінцями забивають у розвилки вище розпірки вилки і кріплять хомутами. Передню трубчасту півраму вільними кінцями вставляють у труби вилок і затягують відповідними стяжними болтами. В останню чергу на вісь і півраму надягають підтримувальні кутики, які необхідно з'єднати між собою дротом, щоб вийшло щось подібне до кошика. Візок зібраний.

Конструкція візка (без кошика):

1 — труба-балка; 2 — трубчаста розпірка; 3 — вилка заднього колеса велосипеда (2 штуки); 4 — рідна розпірка; 5 — підтримувальний кутик; 6 — передня трубчаста рама

Розібраним візок уміщується у поглибленні багажника "Жигулів" і займає близько третини його обсягу. Час збирання — 3—5 хвилин. Вантажопідйомність візка — 100 кг. Залежно від типу застосовуваних велосипедних коліс (дорожніх чи спортивних), а також матеріалів інших елементів конструкції візок може важити від 12 до 16 кг.

Г. Ткаченко

ЩО ЗА ГАЗ БІОГАЗ?

Продовження. Початок у №12 за 2004 р.

БІОГАЗОВА УСТАНОВКА ВЛАСНОРУЧ

Нагадаємо, що при виготовленні біогазової установки в домашніх умовах до окремих її частин ставляться певні вимоги. Ось вони.

Характерні особливості бродильної камери (біореактора): по-перше, повна герметичність без будь-якого газообміну і просочування рідини через стінки; по-друге, надійна теплоізоляція; по-третє, стійкість до корозії. При цьому внутрішня частина камери має бути доступною для обслуговування, обов'язкові прості пристрої для завантаження камери гноєм та її спорожнювання.

Найпридатнішим матеріалом для камери обсягом до 40 м^3 є склопластик, підійдуть і сталеві цистерни придатних розмірів. У великих установках камери споруджують із бетону. Біореактори часто заглиблюють у землю, що забезпечує гарну їхню теплоізоляцію та герметизацію.

У бродильних камерах варто передбачити можливість надійної вентиляції. Причому за працюючим у камері (під час ремонту) повинні спостерігати дві особи, аби у разі небезпеки надати йому допомогу.

Підігрівання у невеликих біореакторах із пристроями-мішалками найпростіше здійснити за допомогою шлангів, труб та інших теплообмінних пристроїв, через які пропускають гарячу воду. Температура її в теплообміннику не повинна перевищувати 60°С, тому що вища температура призводить до налипання на поверхневому теплообміннику часток біомаси.

Іноді, наприклад, коли відсутні інші можливості нагрівання, доцільно використовувати тепло, що виділяється при аеробному (з доступом повітря) розкладанні органічних відходів. У цьому разі біореактор розташовують у ємності з гноєм, куди подають повітря. Докладніше про таке нагрівання біокамери буде розглянуто нижче. Коли бродильну камеру вбудовують у приміщення для худоби чи в будинок, газгольдер установки видаляють із приміщення, ретельно герметизуючи і теплоізолюючи від навколишнього повітря.

Щоб ефективніше працював біореактор, у ньому необхідно передбачити пристрій для перемішування зброджувальної маси і запобігання утворення кірки. Конструкції мішалок різноманітні. Вони бувають механічними (з ручним чи електричним приводом), а також гідравлічної чи пневматичної дії. У малогабаритних присадибних біогазових установках, зазвичай, обходяться механічними мішалками з ручним приводом.

Як уже зазначалося, газгольдери роблять у вигляді надбудов на бродильні камери, а також ставлять окремо, з'єднуючи їх з бродильними камерами трубопроводами. При роботі взимку в мокрих газгольдерах доводиться застосовувати гідравлічний затвор з антифризом. У малогабаритних установках газ часто збирають у подушку з багатошарової синтетичної тканини чи в гармошку з подушок. Найпростішим збірником газу є звичайний мішок із синтетичної плівки.

КОНКРЕТНІ ПОРАДИ

Отже, ви познайомилися з основами технології виробництва біогазу і тепер за наявності бажання і можливостей можете побудувати одну з простих біогазових установок.

А тепер докладніше розглянемо пристрій і роботу зовсім нескладної біогазової установки, розробленої в Румунії.

Квадратну яму перетином 2х2 м і глибиною 2,5 м облицьовують залізобетонними плитами завтовшки 10 см, стіни і дно штукатурять цементним розчином і для герметичності покривають смолою.

З дахового заліза зварюють дзвін (газгольдер) заввишки 3 м, у верхній частині якого буде збиратися біогаз. Для захисту від корозії дзвін періодично фарбують олійною фарбою у два шари. Ще краще попередньо покрити його зсередини свинцевим суриком. У верхній частині дзвону кріплять штуцер для відведення біогазу і передбачається манометр для вимірювання тиску в системі.

Навколо ями-реактора формують бетонну канаву — гідрозатвор (канавку заповнюють водою, причому нижній бортик дзвона, встановленого в канавці, повинен бути залитий водою на висоту не менш як 0,5 м).

Подають газ до кухонної плити по металевих трубах чи пластмасових (гумових) шлангах. Аби взимку не розірвало труби і шланги внаслідок замерзання конденсату, що зібрався в газовій лінії, застосовують нескладний пристрій: приєднують до трубопроводу в нижній його частині U-подібну трубку. Висота її вільної частини (х), тобто висота стовпа конденсату, що заповнює цю частину, має бути більшою від висоти водяного стовпа, яким вимірюється тиск біогазу в системі. Таким чином, конденсат зливається через вільний кінець трубки, виключаючи при цьому можливість витікання газу. Якщо ж пристрою для відведення конденсату немає, то трубопровід варто укласти в траншею.

Для першого завантаження реактора беруть приблизно 8 м^3 коров'ячого чи іншого гною, розводячи його коров'ячою сечею чи теплою водою температурою 35—40°С.

Використання суміші різних органічних речовин дає більший вихід біогазу, ніж завантаження реактора, скажімо, самим коров'ячим гноєм. Вологість органічної маси, що завантажується, влітку становить 90—95%, а взимку — 88—90%.

Біогаз починає вироблятися вже через кілька днів, причому спочатку найчастіше виділяється в основному вуглекислий газ, який, зрозуміло, не горить, тому його випускають в атмосферу. А вже через 2—3 дні біогазогенератор починає працювати нормально. Надалі сировину завантажують порціями — не рідше одного разу за добу.

У випадках, коли через якісь

причини немає можливості підтримувати тепловий режим зброджування в бродильній камері за допомогою теплообмінників, рекомендується установка, де для підігрівання субстрату використовується тепло аеробного (з доступом повітря) розкладання гною тварин (про подібний спосіб нагрівання біомаси вже згадувалося раніше).

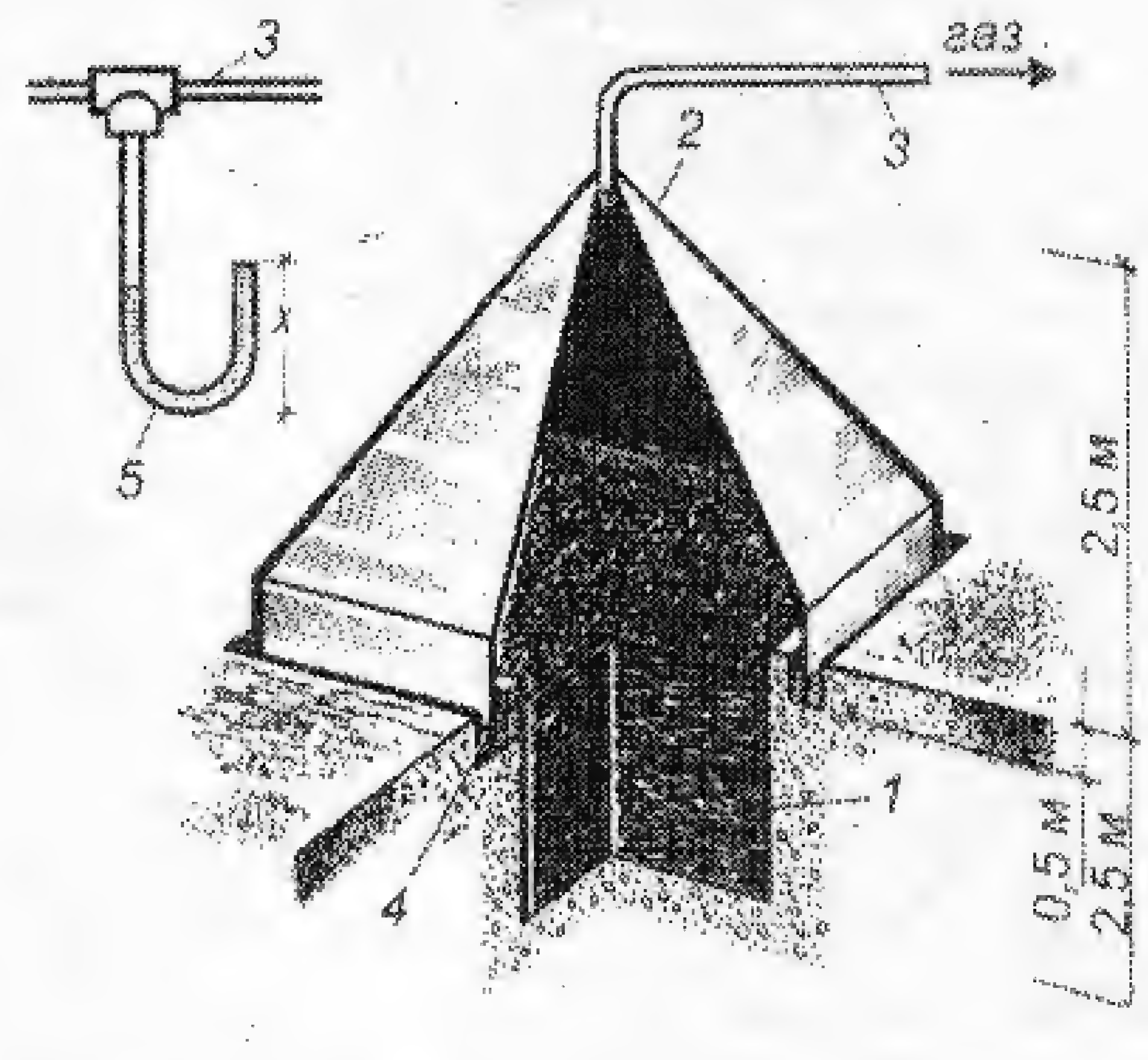
Установка складається з біореактора (метантенка) для анаеробного (без доступу повітря) зброджения рідкого гною, розташованого в середині аеробного ферментера. Метантенк являє собою циліндричну металеву ємність із заливною горловиною, зливальним краном, механічною мішалкою і патрубком для відбору біогазу, тобто метантенк — звичайна бродильна камера.

Аеробний ферментер — ємність у вигляді паралелепіпеда з дощок, при цьому дві бічні стінки його роблять з'ємними, щоб полегшити вивантаження відпрацьованого гною. У нижній частині ферментера передбачені ґратчаста підлога і технологічний канал для продування повітрям (за допомогою повітродувки) вмісту ферментера. Зверху ферментер закривають дерев'яними щитами.

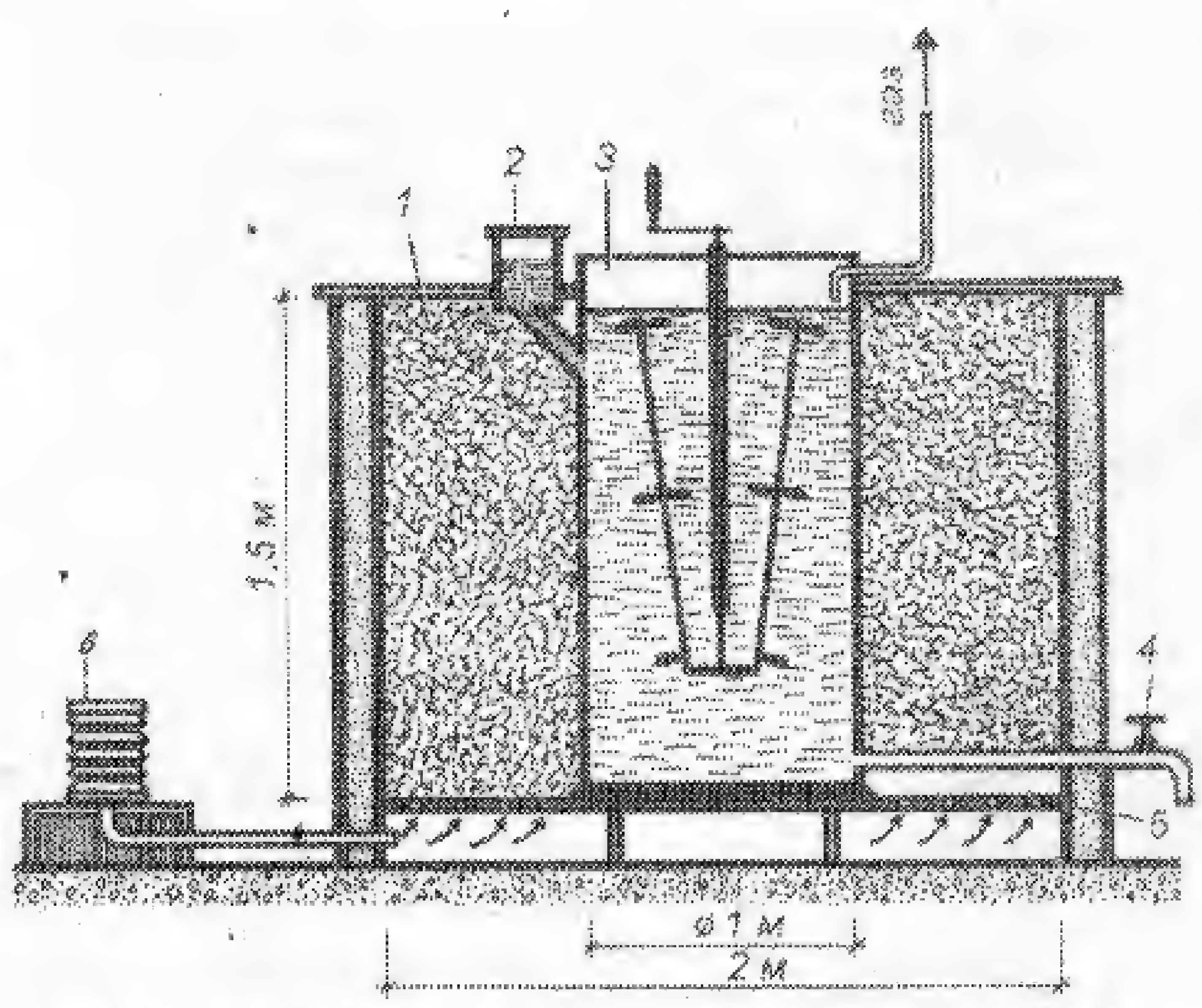
Аби зменшити втрати тепла, що виділяється під час розкладання гною, стінки і днище ферментера виконують подвійними з теплоізоляційним прошарком з тирси, соломи й інших подібних матеріалів.

Працює установка в такий спосіб. До метантенка через горловину заливається попередньо підготовлений рідкий гній (вологість 88—92%), при цьому рівень рідини в метантенку встановлюється за рівнем нижньої частини заливної горловини. Ферментер заповнюють твердим підстилковим гноєм чи сумішшю гною з пухким сухим органічним наповнювачем (солома, тирса тощо), вологість 60—70%. Під час подачі повітря у ферментері здійснюється біотермічний процес аеробного розкладання суміші гною. (Кількість тепла, що виділяється, у результаті життєдіяльності аеробних мікроорганізмів розкладання гною досить для необхідного підігрівання вмісту метантенка.)

У результаті анаеробних процесів зброджування рідкого гною в метантенку виділяється біогаз, що накопичується у верхній частині метантенка і через патрубок відбирання біогазу використовується для побутових потреб.

Найпростіша біогазова установка:
Біоустановка (праворуч) і вузол зливу конденсату (ліворуч); 1 — бродильна камера; 2 — газовий дзвін; 3 — трубопровід; 4 — канавка-затвор; 5 — U-подібна трубка для зливання конденсату

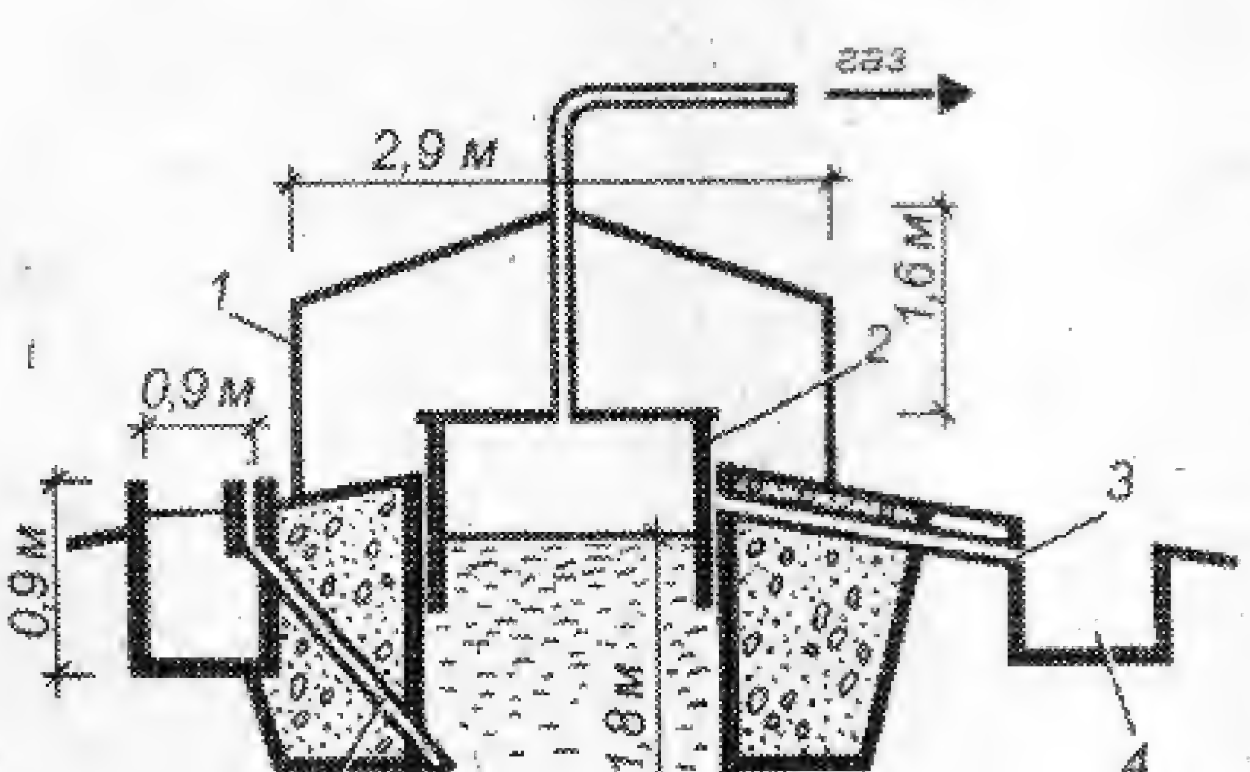
Біогазова установка з "власним" підігрівом:
1 — аеробний ферментер; 2 — заливна; 3 — метантенк; 4 — зливальний кран; 5 — ґратчаста підлога; 6 — повітродувка

У процесі зброджування періодично (1—2 рази на добу) рідкий гній у метантенку перемішують механічною мішалкою з ручним приводом.

Біогазова установка має наступні технічні характеристики: корисний обсяг метантенка 1,17/м³; корисний обсяг аеробного ферментера 4,8 м³; добовий обсяг біогазу, що виділяється, 1,41 м³.

Відходи після переробки в біогазовій установці — знезаражені і придатні як добриво, що не містить насіння бур'янистих рослин та хвороботворних мікробів. За розрахунками, спорудження такої установки окупиться за рік тільки за рахунок утилізації відходів у власному господарстві. Її можуть використовувати фермерські господарства, власники садових і дачних ділянок, одержуючи одночасно готове високоякісне добриво і газ у кількості, достатній для газової плитки.

На обійсті можна побудувати ще одну нескладну біоустановку за назвою "Алай" (із дзвоном (ковпаком) із дощок, облицьованих пластиком).

Біогазова установка "Алай":
1 — кожух із пластику; 2 — газовий дзвін (ковпак); 3 — відвідна труба; 4 — приямок; 5 — бродильна камера; 6 — завантажувальний трубопровід

О.С. Зелик,
м. Київ

І МЕЖА НЕ ЗАРОСТАЄ, І КОМПОСТ "ДОХОДИТЬ"

Щоб межі-борозни між грядками менше заростали бур'янами, засипайте їх щовесни деревною тирсою шаром завтовшки 5—7 см. Іноді додають туди спеціально залишене з осені здорове висушене бадилля картоплі, помідорів, моркви та інших культур. Аби тирсу не здувало вітром, зверху насипте шар ґрунту завтовшки 2— 3 см. У результаті в борознах з'являється дуже мало бур'янів, що, зрозуміло, знижує трудозатрати на боротьбу з ними.

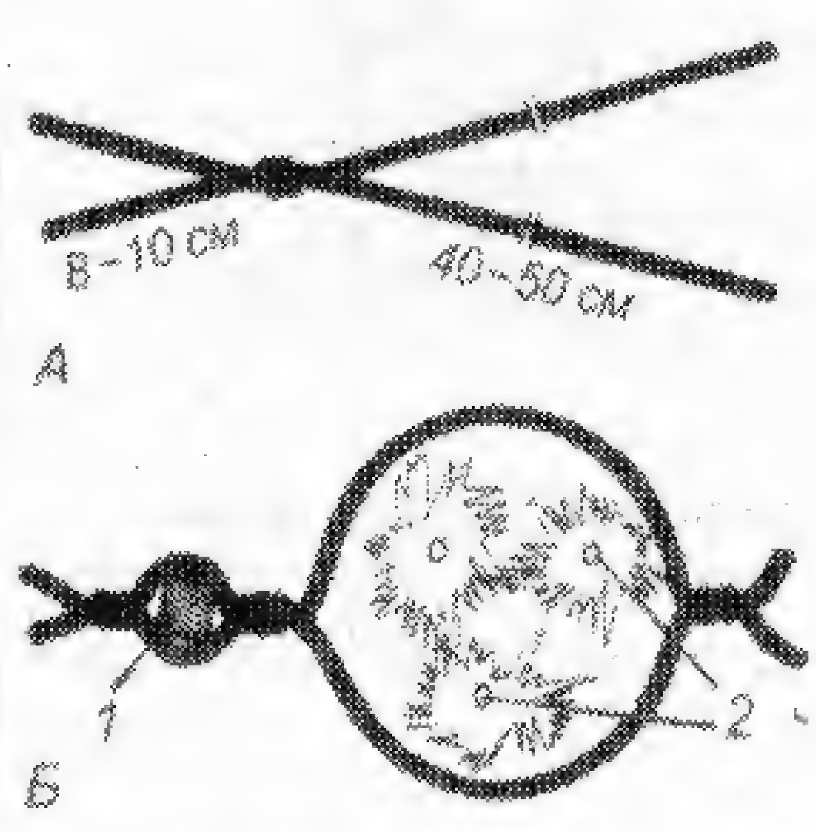
Суттєво і те, що засипка до осені перетворюється в досить гарний компост, тому що регулярні ходіння та зволоження під час поливання грядок і підживлення рослин рідкими добривами благотворно позначається на процесі перетворення тирси-засипки у компост.

Восени компост розкидають по поверхні грядок і перекопують їх.

МОБІЛЬНА ПІДВ'ЯЗКА ДЛЯ ПОМІДОРОВ

Вирощуючи помідори, операція підв'язування стебел до вертикальних опор доволі трудомістка, особливо, якщо у вас високорослі сорти, котрі доводиться підв'язувати за сезон кілька разів. Восени ж на вас чекає не менш неприємне знімання підв'язок.

Вирішити цю проблему доволі просто. Візьміть шматки дроту завдовжки 50—60 см. Дріт у поліхлорвініловій ізоляції з мідною жилою, діаметром 1,3 мм. З відрізків дроту зробіть заготівлі і починайте підв'язувати до опор такими заготівлями свої помідори. Протягом літа можна зміцнити нову підв'язку або перемістити по висоті стару, послаблюючи або розкручуючи її.

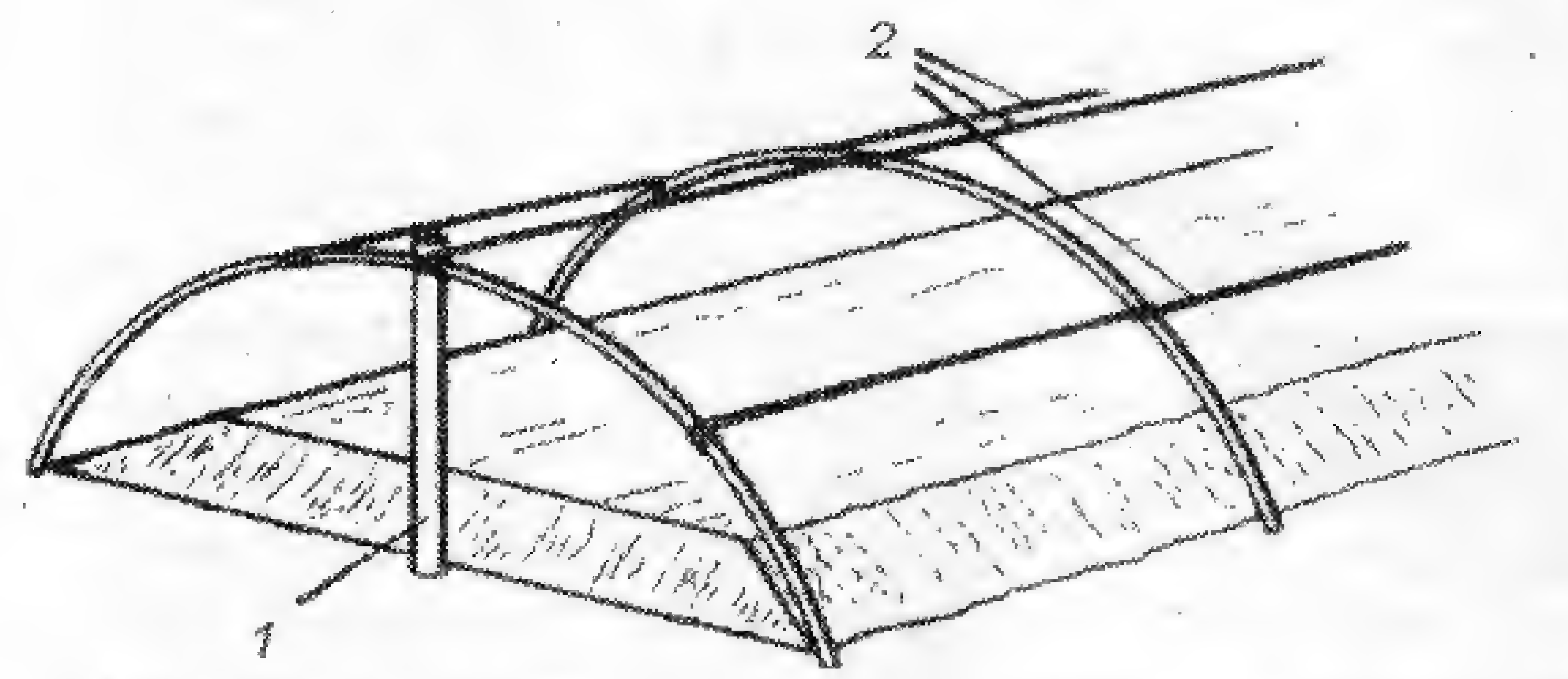

Мобільна підв'язка для помідорів: А — заготовка; Б — схема підв'язування; 1 — опора; 2 — стебла рослин

Восени підв'язки знімають, дріт у місцях скруток вирівнюють, знезаражують у водному розчині мідного купоросу і зберігають до наступного сезону. Підв'язки зручні в експлуатації і заощаджують багато часу і сил.

СТІЙКІ ДУГИ

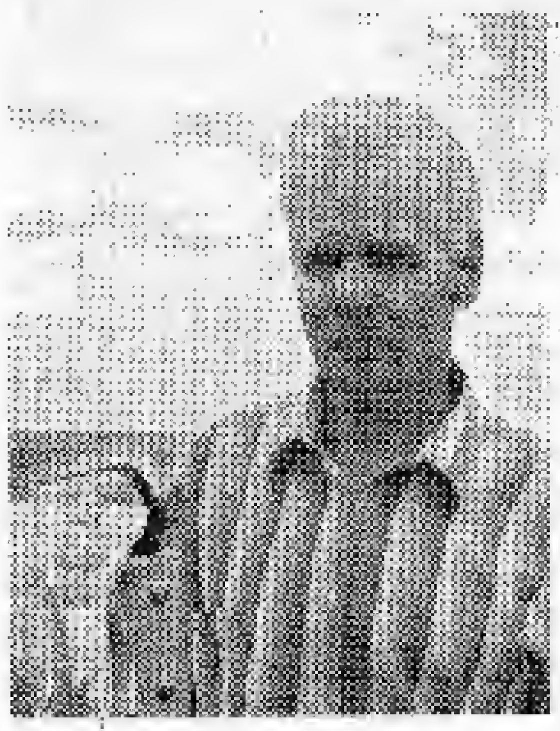
Для тимчасових плівкових теплиць найчастіше використовують каркас з увіткнутих кінцями в землю дуг із дроту діаметром 5—12 мм. Уздовж грядки натягують зверху дуг трохи поздовжніх тяг зі шнура, тонкого дроту, тасьми тощо. Прив'язані до дуг, вони утворюють тверду конструкцію всього каркасу і зменшують провисання поліетиленової плівки між дугами. Однак через деякий час у результаті розм'якшення ґрунту в місцях установлення дуг, під напором вітру та з інших причин дуги поступово деформуються і нахиляються до центру грядки. Внаслідок цього плівка на каркасі провисає, утворюючи "кишені", поверхня яких торкається рослин, що негативно позначається на їхньому розвитку (у "кишенях" також накопичуються вода і бруд). Аби запобігти деформації дуг та утворенню "кишень", на торцевих краях грядки вбивають у ґрунт на глибину 40—60 см по поздовжній центральній осі грядки два відрізки металевої труби діаметром 3/4"—1" так, щоб верхній кінець труби був приблизно на рівні вершини крайньої дротяної дуги або трохи перевищував її. Потім прив'язують дугу з боку торця грядки до труби будь-якою стрічкою, наприклад, ізоляційною, одночасно обмотуючи нею зовнішні крайки торців труби, аби на них не рвалася плівка. Після цього встановлюють у ґрунт по довжині грядки інші дуги, вирівнюючи їх. Тепер натягують з доволі значними зусиллями поздовжні тяги, фіксуючи їх на кожній дузі. За відсутності металевих труб підійдуть опори з дерев'яних брусків.

***"Стійкі" дуги теплички:** 1 — труба; 2 — азбестоцементні тяги*

Матеріали підготував ***Г. Галкін***

ЛЕГКО ОБРОБЛЯТИ ГОРОД ТА ПІДВИЩИТИ ВРОЖАЇ ДОПОМОЖЕ ПЛОСКОРІЗ ФОКІНА

Працювати плоскорізом значно легше, ніж лопатою, сапкою чи мотикою. При цьому не треба нахилятися, навантаження на руки та хребет мінімальне. Ділянка 6—12 соток обробляється плоскорізом без особливих зусиль. Ним добре формувати грядки, розпушувати, полоти, підгортати, нарізувати канавки для висіву насіння, — загалом виконувати до 20 видів городніх робіт. Крім того, плоскорізний обробіток ґрунту не руйнує його структуру, істотно підвищує його родючість і врожаї.

Що таке плоскоріз Фокіна? Вигнуте особливим чином, заточене з трьох боків лезо на спеціальному довгому держаку. Придумав ручний плоскоріз Володимир Фокін, інженер-винахідник. Великим його захопленням був город, і він постійно шукав способи вдосконалити роботу на землі. Переломний момент настав після інфаркту, коли важка фізична праця стала неможлива. Півроку пройшли в міркуваннях. І от ідея: ручний плоскоріз. Слідом прийшла надлегка технологія городництва, і важка робота "вирощувати хліб насущний" стала під силу навіть інвалідові.

З тих пір минуло більше десяти років. Плоскорізи Фокіна отримали чотири Патенти РФ на винаходи й дві срібні Медалі Міжнародних виставок 1998—2000 рр. Тисячі городників "відправили у відставку" звичні знаряддя й виконують майже весь комплекс робіт тільки плоскорізами Фокіна.

Брошуру Фокіна "До землі з наукою" (64 стор.), у якій викладена **надлегка технологія городництва**, необхідно вивчити ретельно. Без неї плоскоріз використовують лише на 1/3. При цьому люди особливо дивуються тільки **легкістю роботи на грядках**. А той, хто виконує всі рекомендації брошури, **приємно здивований і високими врожаями**.

Про плоскоріз Фокіна пишуть городники

Землю я дуже люблю. Вона дає мені сили й радість життя, коли на твоїх очах цвітуть квіти, зріють овочі, фрукти. І це плоди твоєї праці. А плоскоріз — це таке полегшення... Хочеться й хочеться працювати. І здається, не втомлюєшся.

Раїса Андріївна Кокун, м. Старобельськ, Луганська область.

Виписала плоскоріз потай від чоловіка, думала, буде бубоніти. Коли отримали, він став сміятися, що це я купила. Але після того, як випробував у роботі, лишився задоволений. Набагато легше й зручніше, ніж звичайною сапою. Тепер хочу виписати ще один — своєму синові.

Тетяна Сергіївна Кулагіна, м. Новоніколаївка, Крим.

Плоскоріз Фокіна замінює лопату, підгортальник, мотику, культиватор, серп, граблі... І коштує недорого. Купувати кожен інструмент окремо клопітно й обходиться дорожче. Працювати ж ручним плоскорізом набагато легше й зручніше, особливо тим, кому важко нахилятися.

В. Левін, с. Мирний.

Ми використовуємо плоскорізи вже три роки й за цей час забули про сапу й лопату. І що разюче: на незораній і некопаній грядці прекрасно ростуть і морква й буряк. А цибулі ми такої раніше не вирощували...

Втома після роботи плоскорізом мінімальна. Я дуже задоволена.

Тамара Олександрівна Зеленська, м. Дніпропетровськ.

Я інвалід II групи. Торік я не могла полоти город, дуже боліли руки й з'явилася припухлість. А цього року за допомогою плоскоріза я полола. Зручно ним працювати й легко.

А.Ф. Щербина, м. Люботин, Харківська обл.

Моя сестра говорить — що її життя на дачі змінилося в кращий бік завдяки плоскорізу. І ділянка в неї найдоглянутіша. І не втомлюється вона, одна тільки радість. Вишліть і мені ваш плоскоріз.

Маргарита Олександрівна Старовойтова, м. Мінськ.

Підготував 6 соток до сівби й посадки за 4 години.

В.О. Гриньов, Ленінградська обл.

Те, що раніше робила за день вся родина, — один виконую за годину. З'явився час сходити на риболовлю.

Земля стала такою розсипчастою і м'якою, що на 50—60 см легко протикаю її малиновим прутиком...

Спасибі за брошуру Фокіна, уже кілька днів знаходжусь під враженням і перечитую втретє. Це ж так чудово, зазнавати від спілкування із землею тільки задоволення, а не вічний біль у суглобах!

Ірина Володимирівна Гладун, Запоріжжя.

З таким полегшенням праці й ставлення інше буде до матінки-землі. Багато тих, хто покидав свої ділянки, повернуться до них і очистять від бур'янів, і прикрасять їх багатими врожаями. Хай благословить вас Господь!

Т.Ф. Корач, м. Приморськ, Запорізька обл.

Дуже Вам вдячний за лист із запрошенням до членів Вашого Клубу. Я ЗА! І ще дякую за те, що минулого року я отримав від Вас плоскоріз Фокіна та брошуру "До землі з наукою". Це клас! Постарався, восени розкидав гній і не став перекопувати город. Навесні земля — як пух! Врожай картоплі виріс з 1:2,5—3 до 1:5—6. Щоправда, не виходить садити картоплю без лопати, а також не копати її. Стараюсь особливо глибоко лопатою не копати і не перегортати землю.

Олексієнко Сергій Васильович, с. Володарськ, Луганська обл.

Знову потурбую Вас у зв'язку із замовленням плоскоріза Фокіна. Я вже замовляла один екземпляр, дуже задоволена, і не тільки я, а й чоловіки мої (а їх у мене четверо), тільки ним і користуємось. Всім не вистачає ніяк, плоскоріз вириваємо з рук один у одного! Працювати ним швидко, легко, якісно, приємно. А головне — з'явилось бажання ним працювати на будь-якій ділянці землі, і всім він добрий! Руки зовсім від нього не втомлюються. А це — головне. Дякую!

А.Н. Товстуха, Кривий Ріг.

Тільки-но придбала Ваш плоскоріз — дуже задоволена, оскільки випробування проходили на дуже мокрій землі колишнього болота. Лопатою не можна було копати, прилипала земля. А вашим плоскорізом за 20 хвилин обробила 2 грядки суниці 1,5 на 5 м та посадила за 1 годину картоплі 4 грядки по 10 метрів.

Ольга Олександрівна Данильченко, Чернігів.

Ваші плоскорізи — це диво-інструменти, користуються усі сусіди-садівники. Чим Вам не подарунок на день народження? Аж душа літає! Придбала альманах "Звенящие кедры России" книг 7! Велике Вам спасибі за добру пораду!!! Побачила в магазині, зраділа і подумала: "Якщо ваші плоскорізи змінили мій погляд на землеробство, то в книгах має бути інформація неперевершена". Я не помилилась. Велике Вам спасибі. Я "ЗА" "Звенящие кедры России" в Україні!

Уланська Ганна Михайлівна, м. Нікополь.

Дякуємо і вам, шановні городники, за світлі думки, натхнення та підтримку. Щастя вам, міцного здоров'я та високих врожаїв!

Біодинамічний

ВЕРШИНА ЛІТА — ЛИПЕНЬ

Нестерпна спека й грозові дощі, вранішні роси і тихі вечори — це липень. Люди смакують черешнею, вишнею, абрикосами, смородиною, малиною, ранніми сортами яблук. До столу подають цибулю й часник, салати, редьку, горох, ранню картоплю, огірки, капусту. Власне, з городу можна приготувати салати, перші страви, гарніри до м'ясних страв. Варять варення й компоти. У липні всього вдосталь.

На початку липня на грядках, які звільнили з-під ранньої капусти, ще можна висіяти моркву, щоправда, для цього придатні сорти з коротким періодом розвитку. Однак така морква довго не зберігається, її слід споживати першочергово.

Збирають гнилі ягоди й падалицю яблуні й сливи, знищують їх, закопуючи у землю на глибину 40—50 см.

Проти попелиці обприскують вишню і ягідники — до 5 липня, яблуню й сливу — протягом місяця.

Якщо з'являється агрусовий трач (зелені черв'ячки, які об'їдають листя), обприскують кущі настоєм гірчиці (50 г порошку запарюють у 10 л гарячої води, настоюють 2—3 доби). З цією метою можна використовувати тютюн або тютюновий пил. Перед обприскуванням додають 40 г господарського мила на 10 л розчину.

Щоб ягоди суниці не забруднювалися, під квітконоси необхідно підкласти солому, сіно, мульчувальний папір, інші аналогічні матеріали. Можна також пripіднімати квітконоси на маленькі дерев'яні рогатки або інші пристосування.

Відразу після плодоношення скошують і спалюють листя, яке дуже пошкоджене кліщем або уражене сірою гниллю.

Роботи для селянина й дачника хоч відбавляй. Якщо ви ще не заклали ділянку суниці, то у другій половині липня можна висадити її розсаду. Зробіть це, коли місяць знаходитиметься під знаком Козерога, Риби і Близнюків. Літнє садіння вимагає частого поливання, інакше рослинки можуть засохнути. За правильного садіння та догляду за грядками ви зможете зібрати з 10 квадратних метрів відро ягід.

Ділянку під суниці краще відводити на рівному місці або на невеликому схилі, при цьому слід пам'ятати, що на південних схилах, особливо в південних районах України, влітку ріст рослин пригнічуватиметься від перегрівання грунту і нестачі вологи, взимку — від підмерзання. На північних схилах рослини потерпають від нестачі тепла.

На крутих схилах також часто підмерзає коріння суниці, а

ЛИПЕНЬ

1	Пт	♉	
2	Сб	♉	
3	Нд	♊	
4	Пн	♊	
5	Вт	♊	⌒
6	Ср	♋	●
7	Чт	♋	
8	Пт	♌	АГ
9	Сб	♌	
10	Нд	♌	
11	Пн	♍	
12	Вт	♍	
13	Ср	♎	
14	Чт	♎	☋ ☽
15	Пт	♎	
16	Сб	♏	
17	Нд	♏	
18	Пн	♐	
19	Вт	♐	◡
20	Ср	♑	
21	Чт	♑	ПГ ○
22	Пт	♒	
23	Сб	♒	
24	Нд	♓	
25	Пн	♓	
26	Вт	♈	☊
27	Ср	♈	
28	Чт	♉	☾
29	Пт	♉	
30	Сб	♉	
31	Нд	♊	

Символи і скорочення

○ Повний Місяць

● Новий Місяць

☽ Місяць зростає

☾ Місяць убуває

⌒ Найвища точка під час піднімання Місяця — сприятливий час для висівання насіння й висаджування рослин

◡ Найнижча точка під час опускання Місяця — несприятливий період для висівання насіння й висаджування рослин

☋ Перетинання екліптики під час піднімання Місяця — негативний вплив

☊ Перетинання екліптики під час опускання Місяця — негативний вплив

ПГ (перигей) — близькість до Землі — негативний вплив

АГ (апогей) — віддаленість від Землі — нейтральний період

♈	Овен	♎	Терези
♉	Телець	♏	Скорпіон
♊	Близнюки	♐	Стрілець
♋	Рак	♑	Козеріг
♌	Лев	♒	Водолій
♍	Діва	♓	Риби

	СПРИЯТЛИВІ ДНІ
ПЛОДОВІ Фруктові дерева, Ягідні кущі, Бобові, Кукурудза, Помідори, Баштанні та інші рослини з плодами над поверхнею землі	8—10, 18, 27
КОРЕНЕПЛІДНІ Буряки, Картопля, Морква, Редька та інші рослини з плодами в землі	1, 2, 11, 12, 20, 28—30
КВІТКОВІ Соняшник та інші рослини, у яких плід розвивається в межах квітки	3—5, 13, 15, 31
ЛИСТЯНІ Салати, Капуста, Шпинат, Петрушка та інші рослини, з яких використовується в їжу листя	7, 16, 17, 24, 25

МАЛОСПРИЯТЛИВІ ДНІ

6, 14, 19, 21—23, 26

при випаданні дощів вода швидко стікає вниз, не встигаючи просочитись у грунт.

Непридатні для суниць вапнякові, заболочені та надмірно кислі грунти, кращі — суглинкові та супіщані.

Кращими попередниками для суниці є більшість овочевих культур, за винятком пасльонових, складноцвітих та жовтецевих.

Суниці третього і четвертого років життя після збирання врожаю підживлюють суперфосфатом (25—30 г на погонний метр рядка) і калійним добривом (15—20 г на погонний метр). За слабкого розвитку кущів і після скошування листя слід також внести сечовину або селітру (10—20 г на погонний метр). Добрива обов'язково загортають у грунт під час розпушування.

На родючих удобрених перегноєм землях добре розвинуті рослини не підживлюють.

Видаляють вуса суниці, як тільки вони з'являються (протягом усього місяця).

Щоб одержати на своїй ділянці розсаду суниці, відразу після збирання ягід перекопують грунт між рядками, попередньо вносять, крім мінеральних, ще й органічні добрива (6—10 кг на квадратний метр) і спрямовують туди «вуса». У суху погоду цю ділянку необхідно поливати.

Ліквідовують 4—5-річні насадження суниці, а цю площу можна використовувати під кріп, редиску та інші скоростиглі овочі.

Прищипують, відгинають або виламують у плодових пагони, які неправильно розвиваються. В останній раз (до 15 липня) підживлюють агрус, смородину і малину фосфорними і калійними добривами або гноївкою. Пристовбурні круги і смуги утримують у розпушеному стані.

Збирають і знищують завчасно достиглі ягоди смородини і агрусу з гусеницями в них. Продовжують боротьбу з яблуневою плодожеркою, збирають падалицю, накладають ловильні пояси тощо.

Збирають ранню картоплю, зеленні культури. На їхнє місце можна висіяти кріп, редиску, цибулю на перо, салат, шпинат. Якщо вологи мало, щедро поливають, особливо борозенки, в які висіяне насіння, зверху борозенки пригортають сухою землею, перегноєм або торфом шаром не більше 2 см. Грунт до появи сходів підтримують у зволоженому стані, витрачаючи до 10 л води на квадратний метр.

Яблука і груші набирають достатньої величини. Необхідно перевірити, чи міцні й надійні підпірки під гілками з рясним урожаєм. Якщо ви не догледіли і гілки розщепилися, їх необхідно міцно зв'язати.

Уже формуються плодові бруньки наступного року. Ось чому рослини необхідно підживлювати, поливати, захищати від шкідників і хвороб, розпушувати грунт у саду.

Влітку, починаючи з середини липня, проводять щеплення окулірyванням. Її строк визначають за визріванням однорічних приростів на дереві, з якого заготовляють живці, та за рівнем відставання кори у підщепи. У пазусі листків живця повинна бути достатньо сформована брунька, а у підщепи — добре відставати кора.

Завчасно визначтесь, з якого дерева будете брати живці. Не треба забувати, що живець повинен бути добре розвинутим — довжиною не менше 50—60 см. З нього беруть для окулірування лише 5—7 вічок у середній частині. З іншого саду, особливо здалеку, живець необхідно переносити у посудині з водою або загорнутим у вологу тканину. Слід пам'ятати, що чим менший термін між зрізуванням живця і окулірyванням, тим більша вірогідність приживлювання вічок. У день окулірування з плодородного дерева облюбованого сорту зрізують здерев'янілі пагони поточного року, обривають з них листки, залишаючи черешки. Після цього пагони опускають у посудину з водою і переносять до дерева, до якого збираються прищепити. У верхній частині крони надрізають кору у формі великої літери Т. Довжина вертикального надрізу — 3—4 см, а горизонтального — 1,5 см. Розрізують кору гострим ножем, а потім обидва кінці кори відгортають за допомогою окулірувального ножа. Вийнявши з води пагін, повертають його нижнім кінцем вгору і ножем знімають щиток (частинку кори з брунькою і черешком листка). Розріз починають на висоті приблизно 0,5 см над брунькою і закінчують його на 2,5 см нижче від неї. Зрізаний щиток закладають під відігнуті краї кори так, щоб брунька з черешком була на рівні висоти вертикального розрізу. Потім частину щитка, що виступає за горизонтальний надріз, відрізують і кору притискують. Місце окулірування щільно обв'язують поліхлорвініловою стрічкою чи іншим матеріалом.

Обв'язують згори донизу і, притискуючи першими витками стрічки поперечний розріз кори, пропускаючи бруньку, роблять ще кілька обертів і повертаються знову до верхньої частини щитка, потім подвоєною затяжкою закінчують обв'язування. Брунька разом з черешком має бути вільною.

Через два тижні перевіряють приживлення бруньок. Якщо окулірування зробили правильно, то від дотику пальцем черешок листка відпаде. У разі невдачі окулірування повторюють. Буває, що мотузочок починає врізуватися в кору пагона, тоді його знімають і зав'язують повторно, але вже вільніше. Поліхлорвінілову стрічку, як правило, знімають на другий рік, бо вона не врізується в кору, а розтягується, не травмуючи пагін.

За біодинамічним календарем окулірування слід проводити в період піднімання Місяця, тобто його переходу від Стрільця до Близнюків.

Плодові дерева вибагливі до вологи, в посушливі роки без поливів не можна сподіватися на добрий урожай. Вчені стверджують, що одним тільки оптимальним вологозабезпеченням можна підвищити врожайність дерев у 1,5—2 рази. Звичайно, зрошення саду потрібно проводити в комплексі з іншими агротехнічними заходами. Дуже важливо, щоб вологість у саду була оптимальною від дня садіння дерева.

Вода для поливу повинна бути слабомінералізованою, інакше грунт засолиться. Якщо у воді переважає сода, то така вода непридатна для поливу. Отже, необхідно визначитися, яку воду ви маєте в своєму колодязі.

Поливати дерева починають з кінця травня і закінчують у серпні—вересні, з інтервалами у 20—30 днів, враховуючи кількість опадів. Закінчують поливання кісточкових порід за 2—3 тижні до збирання врожаю, щоб не розтріскувалися і не загнивали плоди.

До кінця липня плодові дерева, за якими добре доглядали, закінчують ріст, молоді пагони починають дерев'яніти. В цей час не слід їх підживлювати азотними добривами, поливати, розпушувати грунт. Слід потурбуватися про дозрівання дерев і благополучне перезимування.

У міжряддях саду висівають сидеральні культури. Продовжують роботи з догляду за садом і городом, боротьбу з бур'янами, шкідниками та хворобами рослин.

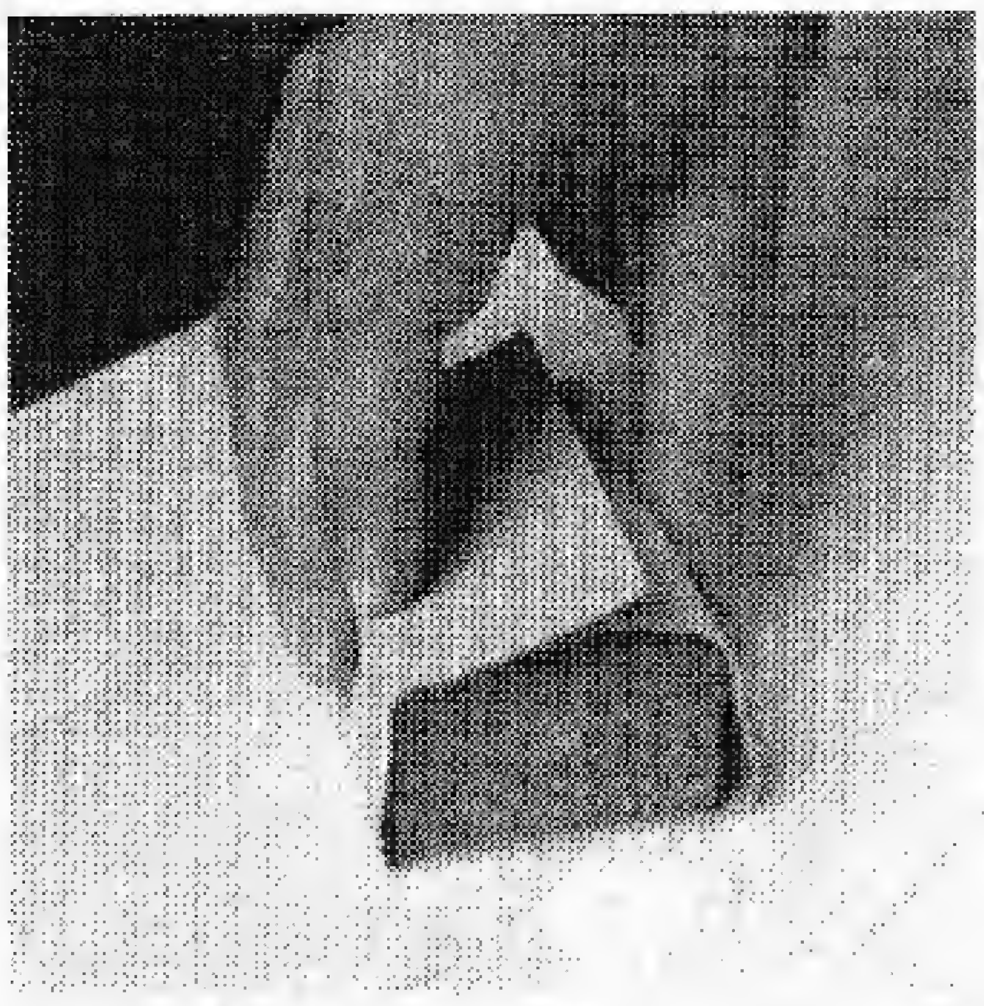
Досвідчені городники застосовують різні способи боротьби з борошнистою росою на огірках. Зокрема, рослини регулярно поливають підвищеними дозами калійних добрив, а також обприскують слабким розчином мідного купоросу (5 г на 10 л води) або марганцевокислого калію в тій же концентрації. Обробку починають з моменту цвітіння рослин, проводять увечері 3—4 рази через 10—12 днів. Якщо з'являються поодинокі плями борошнистої роси на листках, їх припалюють меленою сіркою. Дуже уражені хворобою листки вирізують, а рослини обприскують розчином мідного купоросу — 5 г на 10 л води, додаючи 50 г колоїдної сірки.

Ваш квітник — ваша радість і ваша гордість. Влітку він потребує ретельного догляду. Розпушування грунту і знищення бур'янів — обов'язкова умова відмінного розвитку одно- і багаторічників. Розпушування грунту особливо необхідне після поливу і підживлення квітів, що також може бути причиною заболочування і утворення грунтової кірки. Поливати квітник бажано рано вранці, а ще краще перед вечором. Коли повітря дуже прогрівається, особливо в липневі дні, у деяких видів рослин полив може призводити до з'явлення дефектів на підземних і надземних частинах ніжних рослин. Поливати краще м'якою дощовою, злегка прогрітою водою. Водопровідній воді перед поливом слід дати відстоятися протягом кількох годин, найкраще на сонці і в широкій відкритій ємкості, аби міг вивітритися активний хлор. Після поливу, як і після зливи, грунт необхідно розпушити, розбивши тверду кірку. Інакше під нею нагромаджуватимуться в надмірній кількості водяні пари, які можуть спричиняти запарювання і пошкодження рослин, особливо у заключній фазі вегетації.

ЯК ПРАВИЛЬНО ШЛІФУВАТИ ДЕРЕВО

ШЛІФУВАННЯ ПЛАСКИХ ПОВЕРХОНЬ

Закінчення. Поч. у №4

Шліфуючи великі пласкі поверхні, використовуйте спеціальну бобишку, щоб шкурка рівномірно прилягала до дерева.

До шліфування пласких поверхонь важливо правильно підібрати наждаковий папір і вміло ним користуватися: занадто грубий залишить подряпини, а шкурка без бобишки обробляє поверхню нерівномірно.

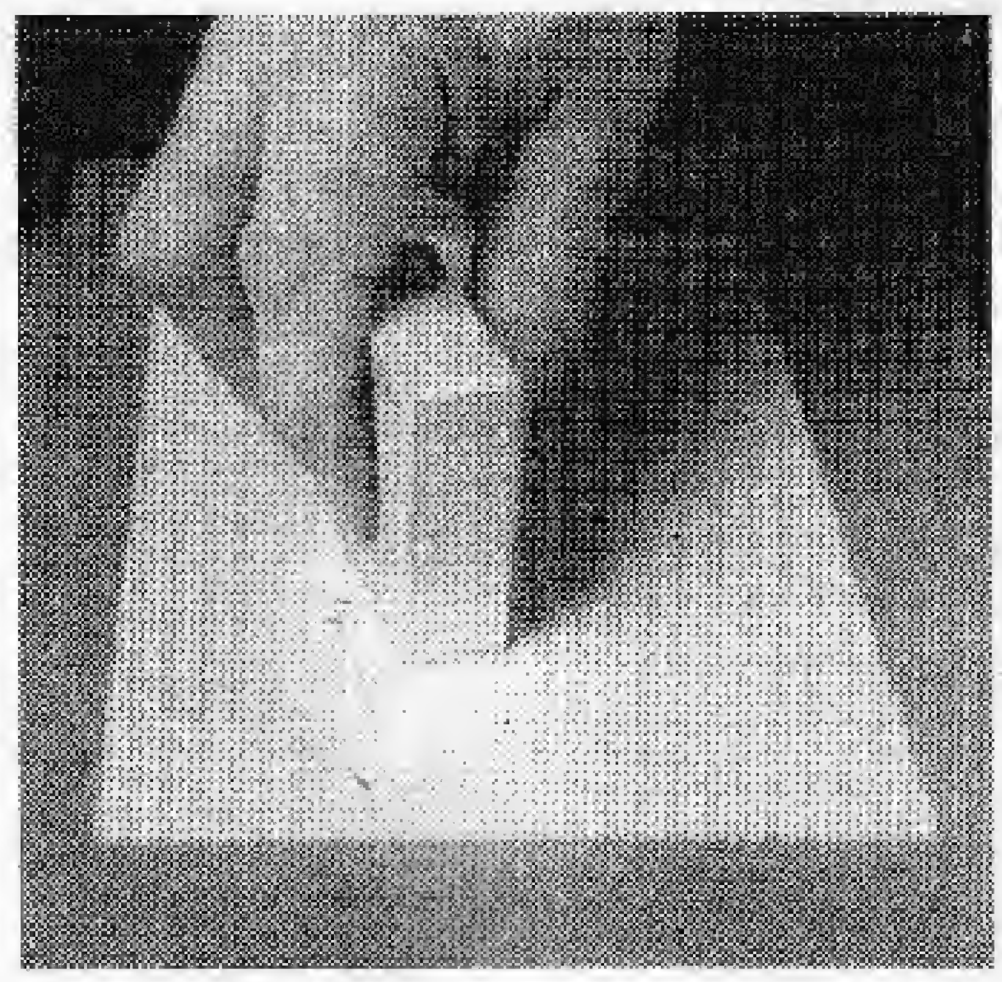
Бобишка забезпечує рівне прилягання наждакового паперу до дерева на порівняно великій площі. Зазвичай, користуються корковою бобишкою. Але цілком підійде і невеликий дерев'яний брусок з рівними гладенькими гранями. Можна також використовувати спеціальні колодки-держаки, виготовлені з твердої гуми або пластмаси: вони складаються з двох частин — верхньої і нижньої, між якими і закріплюють край наждакового паперу.

Для зачищення грубих зрізів пилкою застосовують шкурку з грубозернистим абразивним покриттям (зернистість 100). Стругані поверхні шліфують шкуркою зернистістю 120. Для тонкого, завершального шліфування використовують шкурку зернистістю 180 або 240.

Шліфують деревину весь час у напрямку волокон і без зайвих зусиль. Досвідчені майстри уникають подовгу обробляти поверхні наждаковим папером, при цьому рухи їхні дуже легкі, майже без натиску. У результаті крихітні кінчики волокон тільки притискуються до поверхні, але не зрізуються.

Особливе шліфувальне пристосування — так звані "піщані пластини" різних розмірів і зернистості. Кожна являє собою сталеву пластину з виступаючими на поверхні крихітними "кеглями" з гострими гранями. Під час шліфування такою пластиною через велику відстань між "кеглями" утвориться багато тирси, різальні грані "кеглів" довгий час залишаться гострими. Насправді "піщані пластини" помітно "агресивніші", ніж звичайний наждаковий папір.

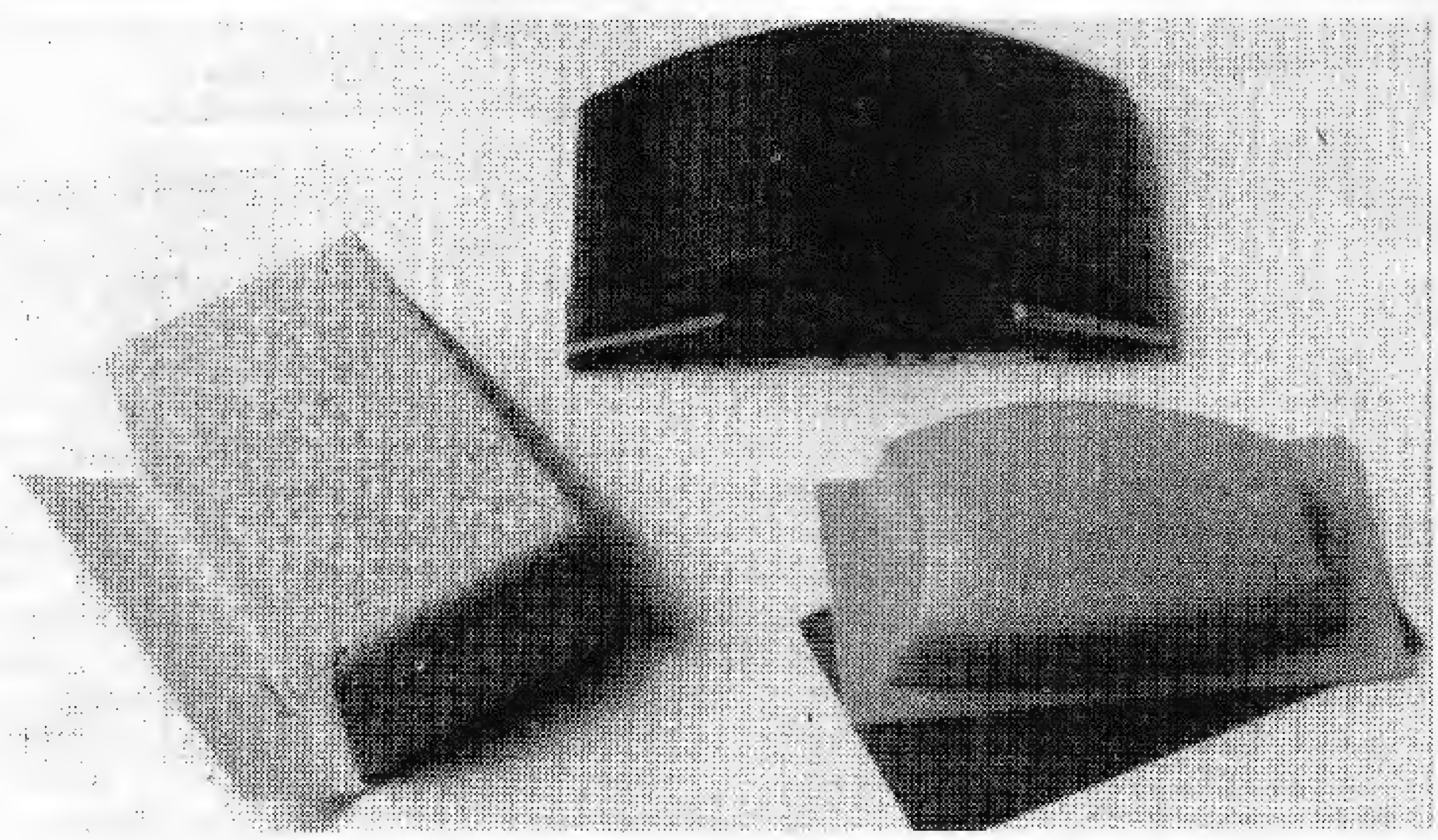
Якщо поверхні великих деталей шліфують, проводячи по них бобишкою, обгорнутою наждаковим папером, то під час обробки маленьких деталей чинять інакше: шматок шкурки підходящого розміру закріплюють на верстаку смужками скотчу і проводять по шкурці деталлю. Це дає змогу уникнути заокруглень по краях. Перш ніж почати подальшу обробку деталі, після шліфування варто ретельно очистити її від пилу.

Маленькі деталі найкраще шліфувати, проводячи по наждаковому паперу, закріпленому на верстаку.

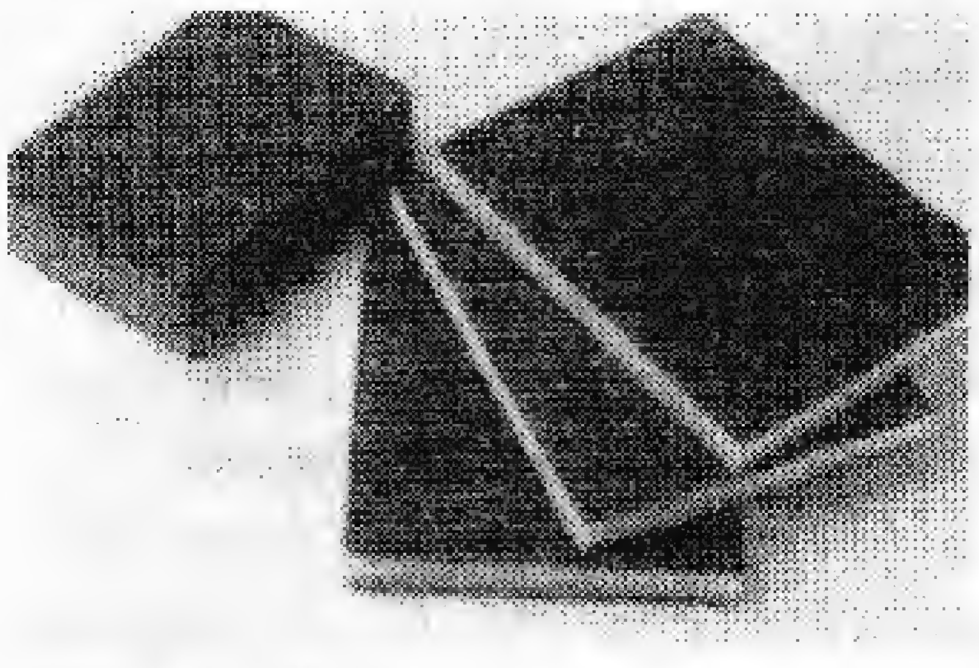
НЕ ШЛІФУЙТЕ ДЕРЕВО МОТКАМИ ТОНКОГО СТАЛЕВОГО ДРОТУ

У господарських магазинах продають згорнутий у мотки найтонший сталевий дріт. На упаковці такого мотка написано, що ним, зокрема, можна шліфувати дерево. Але, якщо ви маєте намір покрити деталь лаком, ніколи не застосовуйте для шліфування цей засіб. Незважаючи на ретельне очищення від пилу, крихітні частки дроту можуть залишитися і через певний час почнуть іржавіти, забарвлюючи поверхню і знижуючи стійкість лакового покриття.

Допоміжні пристосування з пробки і пластмаси для фіксації наждакового паперу. "Піщані пластини" приклеюють до накладки-рукоятки.

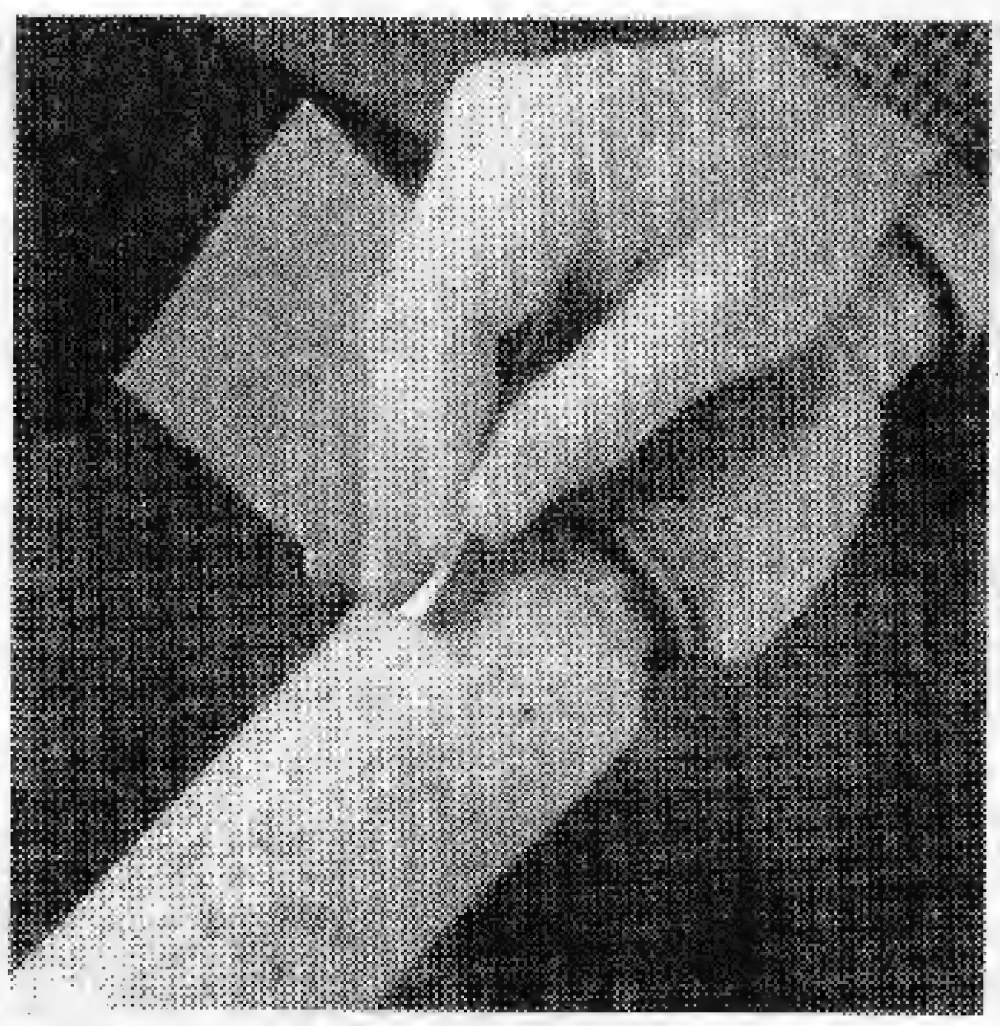
ШЛІФУВАННЯ ПРОФІЛІВ

Шліфувальні губки з абразивним покриттям великої, середньої та дрібної зернистості найкраще підходять для зачищення заокруглень і профілів.

Для шліфування складних країв і профілів необхідне особливе чуття і відповідний шліфувальний інструмент. Бобишка з накладкою з наждакового паперу тут не підійде. Часто зручніше працювати, узявши папір просто в руки і затиснувши його краї між пальцями так, щоб вони (краї) не дряпали деталь.

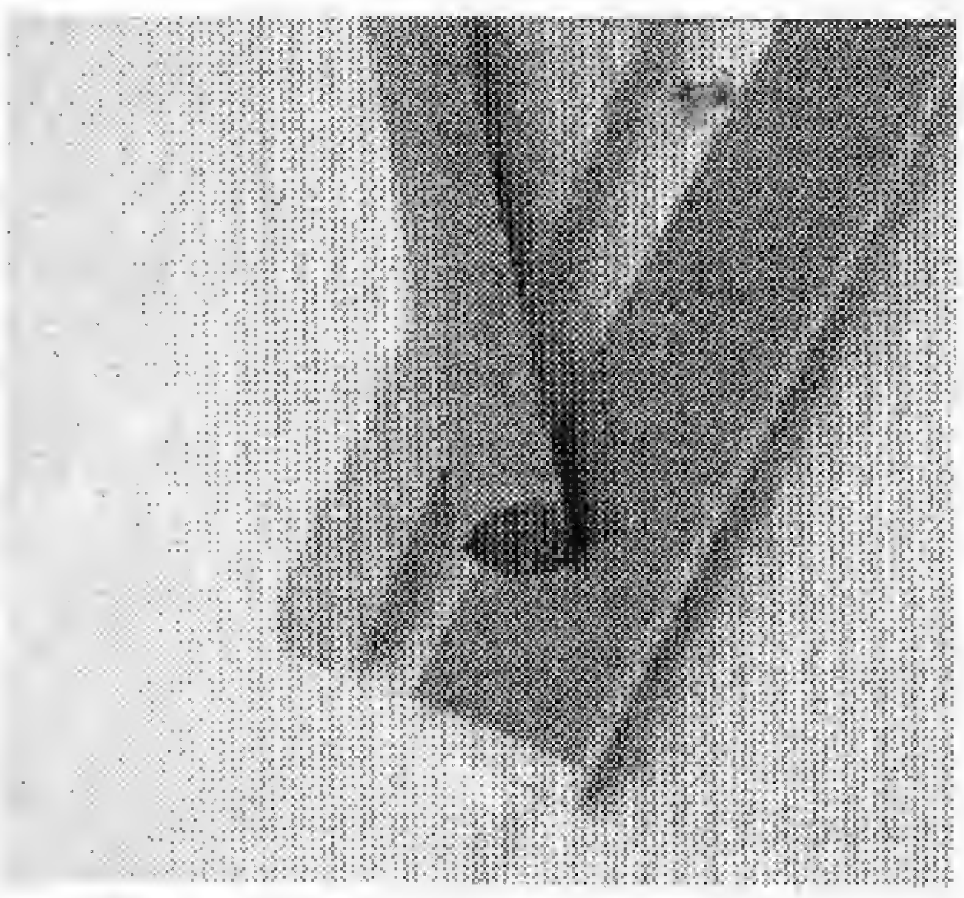
Обробляючи деталі складних форм, доцільно використовувати саморобні "напилки". Майструють так. Вузькі смужки наждакового паперу наклеюють на планки або круглі палички. Такими "напилками" можна чисто обробити найдрібніші заокруглення або найвужчі виїмки на виточених деталях.

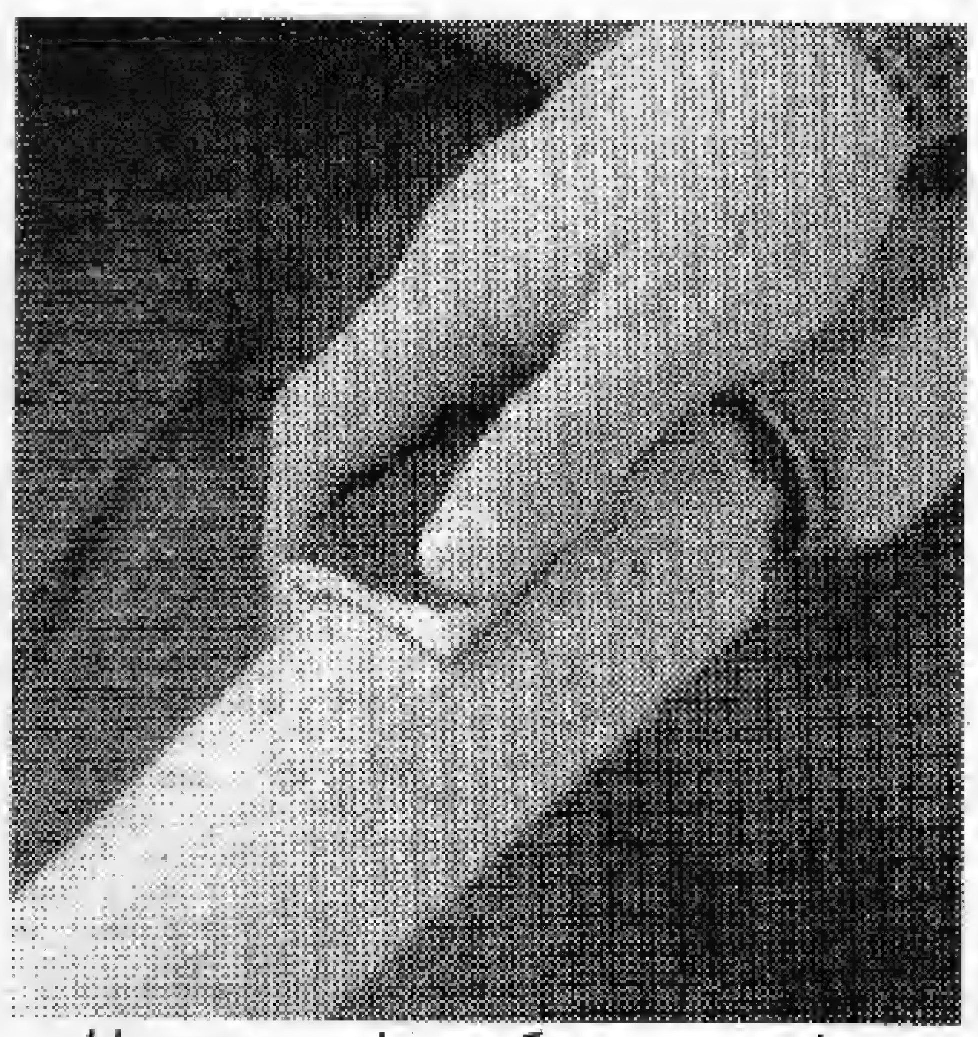
Якщо ви притримуєте наждаковий папір рукою, стежте, щоб краї паперу не дряпали дерево.

Для шліфування заокруглених поверхонь добре підходять наждакові губки, які, як і наждаковий папір, продають у господарських магазинах. Губки по обидва боки мають абразивне покриття великої, середньої або дрібної зернистості, а тонка м'яка прокладка між покриттями надає губці особливої гнучкості, еластичності. Є також шліфувальні губки товсті й доволі тверді: вони призначені для шліфування пласких, без дефектів поверхонь.

Деревний пил з губки видаляють, мнучи її. Губку можна також помити, але, перш ніж знову її використовувати, треба дочекатися, поки вона повністю висохне.

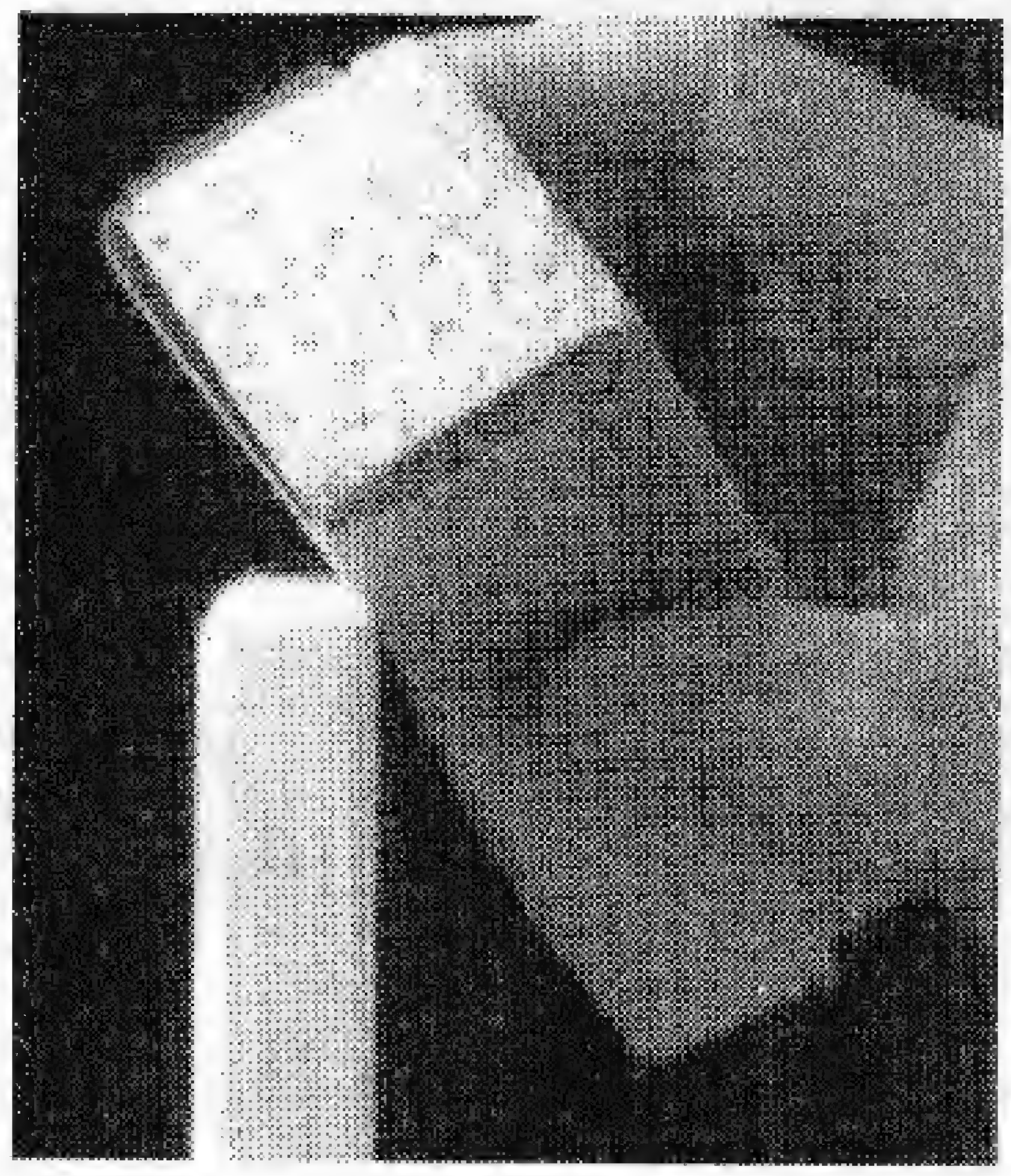

Наждакові "напилки" можна зробити зі смужок підходящого наждакового паперу, наклеєних на планки або круглі палички.

Наждакові губки настільки гнучкі, що вони щільно облягають будь-яке заокруглення і навіть багатоступінчасті профілі.

ЗАОКРУГЛЕННЯ

Заокруглюючи краї, ведіть бобишку, обгорнуту наждаковим папером, під кутом до бічних граней або з легким натиском уздовж краю.

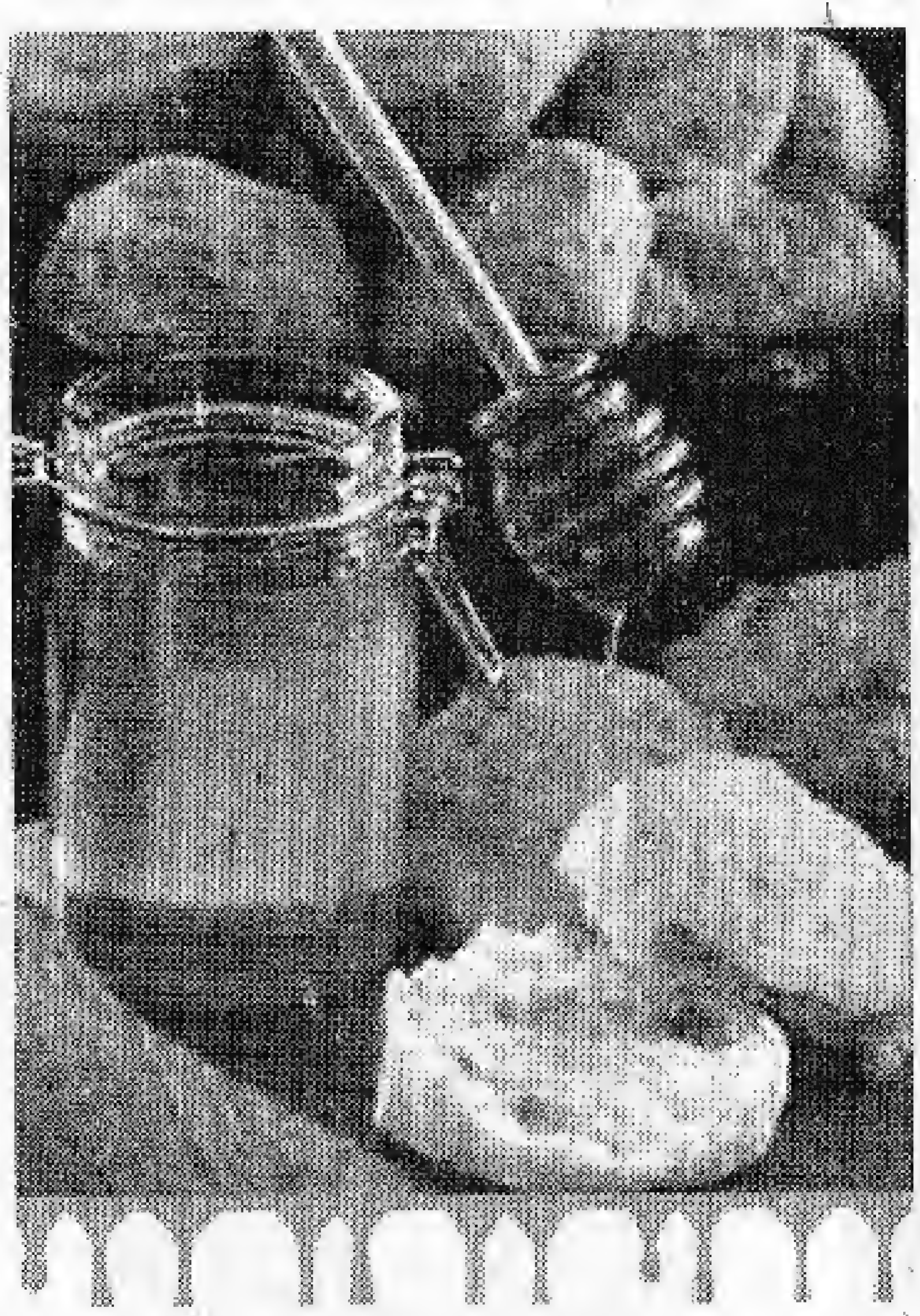
Обробку дерев'яної деталі завершують звичайно тим, що трохи заокруглюють її краї, тобто гострі грані переходів від однієї площини до іншої або від фронтальної поверхні до торцевої злегка сточують.

Виконуючи цю роботу, будьте дуже уважні й обережні, оскільки об гострі краї деталі можна поранитися. Не допускайте різких рухів, коли перевертаєте деталі, бо це може призвести до удару її об якийсь твердий предмет і відповідно до ушкоджень. Після виконання заокруглень оброблену поверхню можна покрити лаком. Зазначимо, що на заокругленому краї лак лягає рівномірною плівкою і краще тримається, тоді як на гострій грані переходу від однієї площини до іншої ця плівка дуже тонка і часто розривається.

Виконуйте заокруглення, використовуючи наждаковий папір тільки разом з бобишкою, котру спрямовуйте під кутом 45 градусів до обох поверхонь. Бобишка забезпечує рівномірність шліфування і заокруглення.

Стежте за тим, щоб робота, по можливості, велася в напрямку волокон деревини, а на торцях — від країв до середини. Шліфуючи уздовж краю, потрібно лише злегка притискати бобишку з наждаковим папером до поверхні, щоб не обривати волокна деревини.

*Матеріали до розвороту підготував **Г. Галкін***

ПРОДУКТИ БДЖІЛЬНИЦТВА І ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Хочу тобі, шановний читачу, розказати не казку, а істинну правду. Багато років у моїх родичів — у подружжя постійно боліла голова, тиск стрибав майже щодня, як скажений: то 190 на 120, то 90 на 60—70. Майже щодня вони вживали по 2—3 пігулки анальгіну і по 2—4 пігулки адельфану. А рік тому вони почали лікуватися пилком і медом. Вже близько 6—7 місяців, як вони не знають, що таке головний біль і ненормальний тиск. А тепер про чудодійні продукти бджілок.

ПИЛОК-ОБНІЖЖЯ — безцінний дарунок природи. У ньому виявлено до 240 сполук, що беруть участь у біохімічних процесах. Він багатий на залізо, калій, мідь та кобальт, а загалом містить 28 мінеральних елементів. У пилку багато провітаміну А (наприклад, у пилку жовтої акації його у 20 разів більше, ніж у моркві), вітамінів групи В.

Оскільки пилок — це чоловіча статева клітина рослини, то він містить велику кількість вітаміну Е, фітогормони, активатори росту. Завдяки своїм складовим пилок має різнобічну терапевтичну дію. Він стимулює ріст і відновлення пошкоджених тканин організму, зокрема печінки і кровотвірної тканини. Тому пилок є незамінним продуктом для підвищення гемоглобіну крові. До того ж він сприяє деякому зниженню швидкості зсідання крові, зміцнює капіляри, знижує вміст холестерину в крові, має антисклеротичні властивості.

Пилок стимулює імунну систему, має загальнозміцнювальну дію, поліпшує апетит, підвищує розумову й фізичну працездатність, підсилює чоловічу статеву потенцію, зменшує ознаки гіпертрофії простати. Вважається, що пилок, як і всі інші продукти бджільництва, сприяє подовженню життя.

Пилок кожної рослини трохи відрізняється за своїми лікувальними властивостями. Так, пилок чебрецю має тонізуючі, протикашлеві та антисептичні властивості; пилок кульбаби стимулює діяльність системи сечовиділення, має легкий послаблюючий ефект; пилок шавлії має сечогінну дію, регулює роботу шлунково-кишкового тракту тощо.

Вживання препаратів, що містять пилок, або чистого пилку рекомендовано ослабленим, хворим людям, людям похилого віку як полівітамінний природний препарат, що попереджує виникнення анемічного стану. Він сприяє загоєнню ран, зменшує запалення, поліпшує самопочуття, нормалізує сон. Можна поєднувати його приймання з медикаментозним лікуванням.

Вживати пилок потрібно по 1 чайній ложці 1—2 рази на день. Його можна змолоти на порошок, а можна розжувати, але в обох випадках пилок потрібно якийсь час потримати у роті для обробки слиною. Не треба вживати велику кількість пилку, оскільки це може призвести до погладшання та виникнення алергічної реакції на нього.

БДЖОЛИНИЙ ХЛІБ, або ПАСІЧНА ПЕРГА виробляється бджолами з пилку. На людей бджолиний хліб виявляє дуже сильну оздоровчу дію. Він має величезну кількість корисних для травлення мікроорганізмів. Кожен, хто хоч раз у житті приймав антибіотики, більшою або меншою мірою втратив корисну мікрофлору кишківника. А це значить, що виникають порушення процесів травлення і накопичення пов'язаних з цим змін в обміні речовин. Бджолиний хліб відновлює корисну мікрофлору. Для дітей та людей похилого віку він необхідний хоча б раз на рік. Після вживання цього продукту зникають застарілі болі в шлунку, кишківнику та печінці. Бджолиний хліб благотворно впливає на стан органів зору. Він має здатність припиняти процеси погіршення та втрати зору, втомлюваності очей. Цей препарат багатий на калій у біологічній формі. Тому його обов'язково треба вживати людям із захворюваннями серцево-судинної системи. Бджолиний хліб сприяє розсмоктуванню доброякісних пухлин, підвищує потенцію. Він значною мірою поліпшує самопочуття та підвищує працездатність, зменшує втому після напруженої роботи. Вживання цього препарату виліковує анемію.

Бджолиний хліб (перга) —найбагатше природне джерело вітамінів, особливо багато у ньому каротиноїдів (від 200 до 875 мкг на 100 г), вітаміну Е (до 170 мг на 100 г), вітамінів групи В; вітаміноподібна сполука інозит міститься в кількостях, більших, ніж у будь-яких інших продуктах.

Завдяки унікальному хімічному складу перга підвищує імунітет, поліпшує адаптогенні можливості організму, знімає втому, відіграє важливу роль у дієтичному харчуванні. Бждолиний хліб застосовують під час лікування колітів, хронічних запорів, проносів, гепатитів. Чудовий вплив на шлунково-кишковий тракт обумовлений мікрофлорою перги. У світі не існує іншого натурального продукту, що міг би повністю збалансувати заселення кишківника тими мікроорганізмами, які нормалізують процеси травлення. Дисбактеріоз виникає за життя людини досить легко, багато з нас навіть не знають, що порушили корисну мікрофлору кишківника прийманням антибіотиків або іншим чином. Ми відчуваємо тільки результати цих порушень — хвороби кишкового тракту, алергічні реакції та багато ускладнень, викликаних неправильним та послабленим травленням їжі.

Вважається, що для заселення кишківника корисною мікрофлорою достатньо 40 г перги (по 1—2 г тричі на день за півгодини до їди). Під її дією поліпшується доступ крові до нижньої частини тіла. Тому її застосовують під час лікування хвороб статевих органів — чоловічого безпліддя, аденоми передміхурової залози, для підвищення потенції. Пергу рекомендовано вживати вагітним жінкам для підвищення імунітету та запобігання токсикозу в перші місяці вагітності.

Бджолиний хліб допомагає відновити кровообіг після перенесених інсультів, а також при черепно-мозкових травмах. Для людей похилого віку він може слугувати засобом для запобігання

недоумкуватості та послаблення пам'яті. Перга робить судини більш еластичними, відновлює мозковий кровообіг.

З профілактичною метою бджолиний хліб можна вживати і дорослим, і дітям по 1 чайній ложці на день за один або декілька разів. Продукт потрібно потримати в роті, розчинити слиною і деякий час не запивати водою.

Перед відкачуванням меду пасічники зрізують зі стільників воскові кришки, якими бджоли запечатують мед. Ці воскові кришечки називають **ЗАБРУСОМ**. Під нього бджоли вносять особливо цінний мед, який містить найбільше біологічно активних сполук. Саме цей мед і потрапляє в забрус. До того ж віск у забрусі за якістю відрізняється від воску стільників. Він має сильніші антибактеріальні властивості, ніжніший та духмяніший.

Забрус є ефективним засобом для лікування бактеріальних та вірусних захворювань носоглотки та верхніх дихальних шляхів. Він не викликає алергійних реакцій. Одужання настає швидше, виключається імовірність переходу захворювання в хронічну форму. Жування забрусу дуже корисне, бо підсилює виділення слини, що в свою чергу підвищує секреторну діяльність шлунка. Компоненти забрусу поліпшують обмін речовин, підвищують працездатність та зміцнюють ясна. Під час лікування нежитю та сінної лихоманки виявлено, що після жування забрусу вже через декілька хвилин хворі могли вільно дихати. Особливо страждають від хронічного нежитю діти. Для профілактики та лікування захворювання їм час від часу в період з осені до весни необхідно жувати забрус. А його бажано заготувати влітку. Якщо забрус стане сухуватим (коли з нього витече мед), до нього можна додати кілька ложок меду. В такому вигляді він буде смачнішим і кориснішим. Рекомендовано жувати по 1 столовій ложці забрусу протягом 5—10 хвилин 4 рази на день. Передозування цього продукту не спостерігається.

Звертаючись до початку сказаного, хочу порадити тим, у кого головні болі і стрибає тиск, вживати пилок і мед по чайній ложці щоранку за півгодини до їди, нічим не запиваючи. Так лікуватися протягом 2—3 місяців, не беручи в рот ні грама ніякого спиртного. Після цього ви будете почуватися нормально.

Я.А. Конет,
с. Поділля, Заліщицький р-н,
Тернопільська обл.

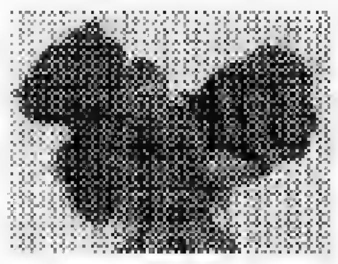

Тисяча корисних дрібничок

Як позбутися пітливості рук? Зовсім не обов'язково витрачати гроші на дорогі імпортні креми. Просто візьміть використаний чайний пакетик (тільки обов'язково вологий) і потримайте його в долонях 10—15 хвилин. Робіть таку процедуру щодня протягом тижня чи двох. За цей час речовина, що міститься в чаї, закриє пори і зменшить потовиділення.

Якщо **в каструлі підгоріло молоко**, можна використовувати для чищення посуду кавову гущу.

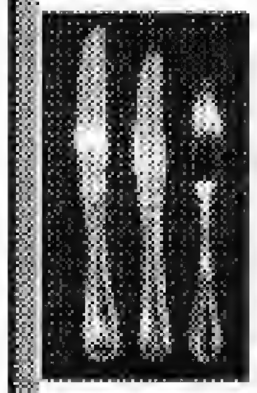
Якщо ви хочете наповнити ваш дім серед зими трояндовим ароматом, зробіть для цього дуже просту річ. Зірвані **пелюстки троянд** покладіть у скляну банку, пересипте сіллю, щільно закрийте і поставте в холодильник. А потім просто відкрийте банку і внесіть до кімнати.

Якщо **квітам** у кімнаті **не вистачає світла**, поставте на підвіконні дзеркало і спрямуйте його на квіти.

Щоб **кришталевий посуд** виблискував, натріть його крохмалем, у який додайте трошечки синьки.

Для того, аби відразу одержати **сало з золотаво-коричневою шкуркою**, і щоб воно пахло димком (адже не кожному під силу мати коптильню), після того як ви обсмалите тушу і вимиєте її начисто, візьміть звичайний ганчірковий старий мішок, змочіть його у воді, розріжте навпіл і вкрийте тушу з одного й іншого боку. Потім поступово спаліть цю мішковину паяльною лампою. Після того, як мішковина вся згорить, погасіть, витріть насухо чистою ганчіркою — і все. Таке сало має товарний вигляд і пахне шашликом.

Якщо духовка перегрілася, а її треба остудити, поставте в неї посуд з холодною водою.

Якщо **столові ножі вкрилися іржею**, змажте їх рослинною олією, залишіть на 30 хвилин, а потім протріть наждаковим папером.

Щоб капронові панчохи чи колготки служили довше, пропрасуйте їх злегка нагрітою праскою. Або замочіть нові панчохи чи колготи на кілька годин у воді з кількома краплинами гліцерину.

Якщо натерти цедрою апельсина **заношене шкіряне взуття**, то ви відразу побачите, що воно стане кращим.

Праска добре очиститься, якщо її нагріти, а потім протерти м'якою ганчірочкою, в яку загорнути шматочок воску.

У вашій **морозильній шафі** буде цілковитий порядок, якщо соуси, що заморожуються вами, варені овочі, бульйони й інші рідкі заготівлі ви наллєте в поліетиленовий мішечок, який потім покладете в пластикову коробочку.

Якщо кілька краплин парфумів крапнути на абажур, то ваша **кімната** буде пахнути улюбленими парфумами. Зробіть це вдень, тому що світло краще вмикати тільки через 2 години.

Нові джинси збережуть свій колір, якщо до першого прання замочити їх на 12 годин у дуже солоній воді.

Коли **лопата чи вила заіржавіли** і ними стало важко працювати, спочатку протріть їх залізною щіткою, а потім вістря лопати чи зубців намажте воском.

Якщо **до вашої праски прилипли шматочки нейлонової матерії**, треба витерти її ганчірочкою, змоченою в ацетоні.

Ви **розрізали скатертину з церати**? Не біда. Покрийте місце порізу по обидва боки безбарвним лаком для нігтів. Порізу не буде видно.

Підготувала ***Ірина Куриневич***

ПЕРША ДОПОМОГА ПРИ ОСТЕОХОНДРОЗІ ТА РАДИКУЛІТІ

ЧОМУ Ж ЛОМИТЬ СПИНУ І ЗВІДКИ ЦІ ХВОРОБИ?

Незважаючи на поширеність остеохондрозу та радикуліту, їх походження і донині є загадковим. Основне припущення: ми в такий спосіб розплачуємося за ходіння на двох ногах. Хребет за багато століть так і не звик носити вантаж усього тіла. Тому й остеохондроз може "напасти" на будь-яку людину. При остеохондрозі страждають диски, хрящові прокладки між хребцями, через це міжхребцеві отвори звужуються і нервові спинномозкові корінці, які виходять через них, защемляються.

Це викликає сильний біль з локалізацією в шиї, потилиці, верхніх і нижніх кінцівках, у попереку. Можливі головні болі, дзенькіт у вухах, обмежена рухливість хребта, біль поширена в області серця. Радикуліт — похідна остеохондрозу, поширене захворювання нервової периферичної системи. При радикуліті уражуються пучки нервових волокон, що відходять від спинного мозку, — так звані корінці спинного мозку, при яких міжхребцеві диски втрачають свою еластичність і здавлюють нервові корінці. Як наслідок ми одержуємо болі по ходу нервових корінців, порушення чутливості, іноді — рухові розлади.

ХТО В ГРУПІ РИЗИКУ?

До цього часу вважалося, що на остеохондроз хворіють лише літні люди, але статистика доводить, що зараз це захворювання помолодшало і такий діагноз дуже поширений навіть серед школярів. В основному це ті, хто годинами сидить за комп'ютером або часто хворіє.

До того ж, чим більше людина хворіє, тим більше в неї шансів "заробити" остеохондроз. Будь-яка хвороба забирає з міжхребцевих дисків калій, украй їм необхідний.

БІЛЬ СКРУТИВ. З ЧОГО ПОЧАТИ ЛІКУВАННЯ?

Якщо вас скрутив радикуліт, а лікар, якого ви викликали, ще не прийшов, потрібно надати собі першу допомогу самостійно. Для цього необхідно терміново лягти на жорстку поверхню, під ноги покласти валик, щоб вони були трохи припіднятими. Також треба випити таблетку знеболюючого, наприклад, Беналгіну і протягом 1—2 днів дотримуватися повного спокою. Спеціальне лікування радикуліту включає засоби, що знімають біль і запалення (наприклад, Індовазин* гель) і комплекси вітамінів групи В (наприклад, НЕУРОБЕКС*). Хочеться ще раз відзначити, що найбільш ефективною комбінацією в лікуванні радикуліту та остеохондрозу визнане комбіноване застосування засобів, що мають знеболюючу, протизапальну і протинабрякову дії. На сьогодні єдиним препаратом в Україні, що має ці властивості, є ІНДОВАЗИН* гель. Тому ІНДОВАЗИН* гель повинен бути вдома завжди.

Секрет ефективності гелю ІНДОВАЗИН* полягає в наявності у його складі спиртових розчинників. Завдяки цьому він швидко всмоктується в шкіру, максимально проникаючи в збуджені тканини.

Насамкінець необхідно відзначити, що ІНДОВАЗИН* гель є у всіх аптеках України за ціною не дорожче 5—6 грн.

Додаткову інформацію можна одержати по безкоштовному номеру гарячої лінії 8-800-500-24-30.

Обов'язково уважно ознайомтесь з інструкцією для застосування препарату. За консультацією звертайтеся до лікаря. Зберігати в місцях, недоступних для дітей.
Р.п. МОЗ України ІНДОВАЗИН* № UA/400/01/01 від 30.12.03.
Р.п. МОЗ України НЕУРОБЕКС № 3280 ВІД 15.09.03
БЕНАЛГІН № Р.07.00/02023 від 20.07.00 р.

ЧИ Є РИНОК ПЛОСКОРІЗІВ В УКРАЇНІ?

Плоскоріз ручний, відомий широкому загалу більше як плоскоріз Фокіна, в Україні тільки входить у практику городництва. Цей інструмент, на перший погляд, не має особливої привабливості: незвично вигнута, загострена з усіх боків металева смужка – і раптом такі несподівані та вражаючі ефекти в роботі. Наголосимо ще раз на двох основних:

1) плоскорізання зберігає родючість землі;

2) плоскоріз зберігає сили і здоров'я трударя, підвищує результативність його праці. І немає сумнівів у тому, що через деякий час на кожному подвір'ї та кожній дачі плоскоріз буде таким же звичним і необхідним реманентом, як лопата чи сокира. Безумовно і те, що конструкція, запропонована В.В.Фокіним, була першим кроком, і ідея плоскорізання для невеликих ділянок розвиватиметься через нові й нові конструктивні та технологічні рішення. Цілком достовірним є те, що у народі за цим інструментом закріпилося і буде зберігатися ім'я його творця — В.В.Фокіна, російського інженера.

Не обминув плоскоріз і український ринок. Пересічного городника турбує питання: як купити якісний товар, не дати ошукати себе шурхотінням улесливих рекламних статей.

В Україні плоскорізи Фокіна почали з'являтися в помітних кількостях у 2001 році. Ці плоскорізи ввозили нелегально з Росії, без будь-яких документів, що свідчили б про якісні показники товару (паспорт, сертифікат тощо) та його виробника. В подальшому найбільш регулярні ввезення з Росії починає робити Київський Клуб органічного землеробства і поширює вироби по Україні. Саме цій групі молодих, бізнесово настроєних людей та їхнім однодумцям в інших містах та селах ми маємо завдячувати за істотне поширення в Україні інформації про використання плоскоріза на невеликих ділянках землі. На жаль, і в цьому випадку про якість російських плоскорізів та їх виробника не можна судити з документів або упаковки, бо їх не існує. Все ж таки російські плоскорізи добре зарекомендували себе функціонально, але невдоволення всіх користувачів викликає їхнє надто швидке затуплення. Негативним є і притаманний російському плоскорізу ефект виштовхування його з товщі ґрунту, що потребує додаткових непродуктивних зусиль від працюючого для утримання леза на необхідній глибині.

Ґрунтовно підійшли до створення ручного плоскоріза в асоціації "Укрмедпром" (м. Харків). Плоскоріз Фокіна, як прототип, було піддано ретельному випробуванню та аналізу, і на їх основі зроблені удосконалені конструкції, виготовлення яких здійснено на основі сучасних технологій. Що вийшло? За рахунок використання високоякісної сталі та сучасних технологій обробки твердість леза укрмедпромівського плоскоріза становить, по-перше, 52 одиниці за Роквеллом замість 30 у російського, по-друге, лезу забезпечено ефект самозагострювання. За рахунок переорієнтування кромок леза та формування випуклого профілю вдалося позбутися ефекту виштовхування плоскоріза з товщі ґрунту. На плоскоріз "Укрмедпрому" розроблені та зареєстровані технічні умови (ТУ), тобто він є на сьогодні єдиним легальним виробом такого типу в Україні, на нього встановлена гарантія і покупець знає, хто мусить реагувати на гарантійний випадок. Як відрізнити плоскоріз "Укрмедпрому" від інших:

1) по випуклій формі леза та наявності жолоба на його нижньому боці;

2) по трикутній пакувальній коробці жовто-зеленого кольору.

На лотках можна зустріти ще кілька видів плоскорізів невідомого походження і без будь-яких документів, але вони поступаються російському, а ще більше укрмедпромівському. І все ж, усе це не заважає продавцям робити їм гучну рекламу навіть у солідних виданнях, давати некомпетентну і викривлену оцінку показників якості конкурентних виробів. Було б смішно читати, як втлумачуються громадянам надумані ознаки "справжності" виробу (наприклад, про книжечку Фокіна або про поцуплену в "Укрмедпрому" ідею пакувальної трикутної коробочки), якби це не вводило в оману наших громадян. У багатьох секторах сільськогосподарського ринку України бізнесові та моральні критерії вже визріли і більшість учасників їх дотримуються, поважаючи колег та споживачів продукції. Будемо сподіватися, що таке буде і в секторі дрібного реманенту, тим більше, що працюють у ньому здебільшого симпатичні люди.

Може, в написаному є щось болюче і неприємне для когось, але важливо розставити деякі акценти якомога раніше, розуміючи, що, крім самих учасників ринку, ніхто не буде створювати необхідну атмосферу відповідальності за покупця і за свої дії.

Користуючись нагодою, повідомляю читачам про ще одну цікаву розробку "Укрмедпрому", яка виконана на основі технології виготовлення леза для плоскорізів.

Це загострений з усіх боків ніж-мачете (див. фото), дуже зручний при виконанні різних робіт як у полі, лісі, так і на подвір'ї, наприклад, для обрубування листя на буряках, зрубування капусти, гарбузів тощо.

Наша адреса: асоціація "Укрмедпром", пл. Свободи, 5, Держпром, 1 під'їзд, Харків, 61022
Тел./факс: (057) 705-19-57, 705-19-54, 757-44-60.
E-mail: ump@vlink.kharkov.ua

С. Писаревський

...гіацинти, крокуси, іриси, виноград. Конверт — каталог.

В.В. Литвин,
вул. Щорса, 7/9, кв. 53, м. Київ, 03150

...саджанці — поштою. Морозостійкий, комплексностійкий виноград. Актинідія, жимолость, кизил, гумі та ін. Декоративні кущі та ліани. Каталог безкоштовно в підписаному замовником конверті.

Олександр Федорович Дейцев,
вул. Жовтнева, 137, с. Садки, Кременчуцький р-н, Полтавська обл., 39625, тел. 8 (05366) 6-17-00, 8 (066) 222-01-77

...агроном-виноградар приймає замовлення на саджанці, чубуки комплексностійких сортів винограду. Конверт — каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120, тел. (0612) 67-49-53, моб. 8 (066) 772-58-89

...іриси, лілійники, гіацинти, тюльпани, нарциси, лілії, троянди. Конверт — каталог.

Зінаїда Кузьмівна Глуменко,
вул. Щорса, 20, с. Кожанка, Фастівський р-н, Київська обл., 08550

...обприскувачі РЕТ на 4, 6, 8, 10 л рідини за ціною 11, 15, 17, 19 грн. Пересилка — 5 грн. Накачуються автонасосом. Чудово розпилюють, легкі, зручні.

А/с 30, м. Івано-Франківськ, 76007, тел. 8 (03422) 6-08-52

...найкращі сорти суниці: Ольвія, Брайтон, Референта, Тудла та інші (80).
Конверт — каталог.

Тетяна Петрівна Духовська, Юлія Володимирівна Коміренко,
вул. Леніна, 399, с. Мошни, Черкаський р-н, Черкаська обл., 19615, тел. 8 (0472) 30-29-28

...суниця садова нейтрального дня! Американські сорти (високоврожайні, великоплідні, транспортабельні) Брайтон і Референта. Головна перевага — безперервне плодоношення з травня по листопад, конвеєр ягід. Екзотичні: кава, пасифлора, папайя, томарило, анона, фейхоа та ін.

С.В. Тимофеєва,
вул. Вечірня, 11, м. Севастополь, 99018

...саджанці суниці: Гігант Джорней, Кент, Референта, Брайтон та інші; саджанці смородини, винограду. Вкладайте підписаний конверт.

В.В. Гудзенко,
вул. Московська, 40, м. Балта, Одеська обл., 66100

...шиншили дорослі і молодняк.

А/с 3, смт Голованівськ, Кіровоградська обл., 26500, тел. 8 (050) 98-205-90

...зробіть свій будинок теплим. Надзвичайно ефективні системи опалення приватних будинків на 74% зекономлять вам час та гроші, усунуть проблему забезпечення паливом. Серйозна конкуренція природному газу! Додаткова інформація — поштою. Надішліть заадресований конверт.

"Техноком-Д", *вул. Незалежності, 54, смт Стара Вижівка, Волинська обл., 44400*

...теплиці всесезонні, зимові сади, ґрунтовий електрообігрівальний дріт (тепличний), металопластикові вікна, ландшафтні, зварювальні роботи, водойми, антени мобільних телефонів. Гуси, індики, фазани, цесарки.

Тел. (044) 405-71-91, (050) 133-94-02, (050) 294-97-31

...тюльпани, нарциси, лілії, гіацинти, емініум.
Конверт — каталог.

Н.О. Тітовська,
вул. Набережна, 438, м. Кам'янка-Дніпровська, Запорізька обл., 71302, тел. 8 (06138) 2-11-18

...оцтове дерево, золотушник (рос. — золотарник), гіпсофілу, мох і декоративну траву, ґрунтопокривні, гарбуз Руж Д'єтамп, перець фіолетовий і фіолетову цвітну капусту, момордику, квасолю — спаржеву, зернову, рисову.

Н.П. Дем'яненко,
вул. Засумська, 86, кв. 1, м. Суми, 40009, тел. 8 (0542) 22-77-76

...курчат: брама, кохінхін, орпінгтон.

О.Л. Літун,
вул. Желюка, 20, м. Тульчин, Вінницька обл., 23600, тел. 8 (235) 2-16-20

...інкубаційні яйця, добових курчат, молодняк порід: кохінхін чорний, голубий, брама куріпчаста, золотиста, світла, темна; орпінгтон різних окрасів, юрловські голосисті, орловські ситцеві, фавероль (лососева), нью-джерсі, цесарки, павичі, молодняк

кролів: фландр, каліфорнійські, рекс-кастор, в'єтнамські свині.

С.М. Гезун,
вул. Шевченка, 162-а, с. Родниківка,
Уманський р-н,
Черкаська обл., 20300,
тел. 8 (050) 38-38-288

...в'єтнамські свині.

Тел. 8 (097) 390-71-94.

...тюльпани, нарциси, виноград.

В.Г. Луценко,
пров. Донський, 50, м. Маріуполь,
Донецька обл., 87522

...недорого цибулини лілій, тюльпанів, гладіолусів — кращі сорти для зрізу і колекцій. Безкоштовні консультації.

Галина Миколаївна Дейцева,
а/с 33, м. Кременчук,
Полтавська обл., 39608,
тел. 8 (05366) 6-89-51

...брошуру "Овочівництво без поливу".
П. переказ — 5 грн.

Максим Курінний,
вул. Суворова, 49,
смт Високопілля,
Херсонська обл., 74000

...післяплатою живці гумі, гранату, крондалю, хеномелесу, ірги, смородинового дерева, винограду Лора, Кодрянка, Надія, Вікторія, Талісман — по 4 гривні за один. Пересилка — 4 гривні.

Олег Васильович Грогуль,
вул. Мічуріна, 18, кв. 27, м. Козятин,
Вінницька обл., 22100

...тюльпани на вигонку, лілії.

В.В. Власюк,
вул. Дніпровська, 397, м. Павлоград,
Дніпропетровська обл., 51408,
тел. 8 (05632) 4-38-50
E-mail: doctorvlas@ukr.net

...цибулини тюльпанів Аристократ бузково-малиновий, квітконіжка дуже міцна, 75—85 см, келих 7—9 см. На сонці не розкривається до кінця цвітіння, зріз чудово зберігається і користується попитом. Заадресований конверт — умови.

Наталія Сергіївна Єрмоленко,
вул. Покрівська, 29, смт Сосниця,
Чернігівська обл., 16100,
тел. 8 (04655) 21-659

...саджанці перевіреної високоврожайної суниці Ольвія, Коррадо (Букетна), Чамора Турусі та інші.

Наталія Андріївна Буря,
а/с 144, м. Красноперекопськ, АР Крим, 96004

...молодняк в'єтнамських свиней.

В.А. Кулик,
тел. 8 (097) 642-98-83, 8 (097) 947-92-06

...цибулини тюльпанів для вигонки.

Ушаков,
вул. Чекістів, 7, м. Бердянськ,
Запорізька обл., 71107,
тел. 8 (06153) 79-172

...недорого цибулини тюльпанів: махрових, бахромчастих, Дарвінівських гібридів (ранні), тюльпанів Фостера і Грейга (надранні), папугових. Для отримання каталогу надішліть конверт.

Борис Віталійович Ковальчук,
с. Затурці, Локачинський р-н,
Волинська обл., 45523

...конструкції вітродвигунів (8 грн.), картоплекопачів (5 грн.) і безкоштовно каталог порад.

а/с 4, м. Тараща,
Київська обл., 09500

...тюльпани (50). Початківцям передбачені знижки, замовляйте спецкаталог. Малину великоплідну (12), звичайну і ремонтантну, чорноплідну. Ожину. Чесність гарантую. Підписаний конверт — каталог.

Г.М. Караваєв,
вул. Батюка, 62-80, м. Слов'янськ,
Донецька обл., 84116

...рослини для ставків та басейнів (німфеї, лепеху, рогіз). Клематиси, жоржини, іриси, канни, троянди, лимони, ківі, екзотичні та багато ін.

С.В. Тимофеєва,
вул. Вечірня, 11,
м. Севастополь, 99018

ЯК ПОЗНАЧИТИ САДЖАНЦІ?

У нашому присадибному саду є більше сотні фруктово-ягідних дерев і кущів. Маємо невеличкий розсадник. Хоча площа нашого господарства й обмежена, все ж таки, воно дозволяє вести певну дослідницьку роботу та мати ще й певний дохід. Сад і розсадник поділені на ділянки, ряди. Маловрожайні, хворобливі, з недостатньою зимостійкістю сорти доводиться замінювати. Є рослини різних видів з однаковими назвами сортів: наприклад, виноград Альфа і вишня Альфа, груша і яблуня — Старкрімсон, слива, виноград — Вікторія. Щоб мати толк у цьому господарстві, треба постійно вести записи і позначати рослини.

Ми перепробували всілякі способи позначення рослин: дротиками з різним кольором ізоляції, пластинками (з пляшок) із різноманітними зарізами... Пробували позначувати бирками з надписами водостійкою тушшю — вицвітають на сонці; видавлювали написи на тонких жерстяних пластинках із різноманітних банок — ржавіють. Не піддаються корозії металеві пластинки з використаних тюбиків з-під зубної пасти, крему для бриття "Арко", деяких ліків (гепаринова мазь). Але ця фольга надто тонка, гнучка, до того ж її замало...

Тож нарешті ми знайшли відповідний матеріал для "етикеток" на рослини нашого саду: із банок з-під пива "Оболонь". Металевий сплав, з якого виготовлені банки, не піддається корозії, має достатню міцність. До того ж порожні банки можна взяти в будь-якому барі.

Розповім по-порядку. Банку миємо і висушуємо. Обрізуємо верх і низ ножицями для жерсті. Розрізуємо отриману трубу цими ж ножицями. Нарізуємо необхідну кількість пластинок певних розмірів звичайними ножицями. Вирівнюємо пластинки за допомогою товстого шила на старому зошиті чи якійсь непотрібній брошурі. Потім треба зробити отвір у пластинці для дротика. Для цього використовуємо жерстяну коробку з-під кнопок. У цій коробці слід більш-менш товстим цвяхом пробити отвір. Пластинку кладемо на цю коробку і за допомогою довгого тонкого цвяшка робимо отвір у пластинці. Фольга легко пробивається, табуретка залишається неушкодженою. Щоб віддаля було видно, що за сорт, можна зробити зарізи на пластинці. Всі відходи від фольги складаємо у сірникову коробку, щоб вони не потрапили на підлогу чи малим дітям. Пластинку кладемо на шар м'якого паперу. Надпис робимо кульковою ручкою, що має металевий наконечник, а стержень з виписаною пастою. Писати назви різних сортів краще неоднаковим шрифтом. Надпис легко видавлюється і є достатньо чітким. Етикетки прикріплюємо до рослин за допомогою дротиків, краще з кольоровою ізоляцією. Звичайно, прикріплювати бирку треба так, аби дріт з часом не врізався в кору. Певний колір ізоляції теж допомагає швидше знаходити потрібні рослини.

Усі щепи і будь-які саджанці, котрі ми даруємо знайомим, родичам чи реалізовуємо на ринку, — мають етикетки. Нині люди цікавляться сортами, але, як не дивно, нерідко швидко забувають їхні назви. Бачиш на подвір'ї прекрасний сорт яблук, груш, абрикосів чи персиків. Хотілося б і собі мати цей сорт. Запитуєш господаря, де придбали щепу. Відповідь, а от назву сорту... на жаль, не пам'ятає. А коли була б етикетка, що тривалий час зберігається, то, можливо, дерево не втратило б свою сортову назву.

Андрій Мартинюк,
учень 11 класу,
с. Прохід, Волинська обл.

Зразки етикеток, матеріал для їх виготовлення та набір інструментів

ПОПЕЛИЦІ І МУРАХИ В САДУ І НА ГОРОДІ

З безлічі шкідників фруктових дерев і плодоягідних кущів найбільше дошкуляють садівникам різні види попелиць та їхні постійні супутники — садові мурахи. Чимало неприємностей завдає попелиця городникам, квітникарям і пасічникам.

Починаючи з травня і по серпень, а часом і довше на гілках яблунь можна знайти пожовклі (почервонілі) листки, в основному з неправильними випуклостями на поверхні. Знизу таких листків можна побачити цілі колонії попелиць. У перспективі листки скручуються і відмирають, а молоді пагони викривлюються і перестають рости. Аналогічне явище можна побачити як на плодоягідних кущах, так і на овочевих рослинах (особливо пошкоджуються попелицями баштанні). Пагони овочевих культур, пошкоджених попелицями, зазвичай, засихають.

За кольором попелиці бувають зелені, сіруваті і навіть чорні.

Харчуються вони винятково соком рослини, який вони добувають за допомогою свого хоботка. Їхній організм забирає із соку передовсім білки і трохи цукрів, а виділяє (як випорожнення) продукти розкладання — небілкові азотні сполуки, значну кількість незасвоєних цукрів і надлишки мінеральних солей. Ці солодкі екскременти попелиць називають медовою паддю. Хімічний склад медової паді залежить від виду рослини, часу споживання попелицею і від місцевості. У середньому падь містить 24,9% води, 44,3 цукрів, 27,5 декстринів, 3,3% мінеральних солей (Мегедь О.Г., 1966 р).

Спекотне бездощове літо й суха осінь — найсприятливіші умови для розмноження попелиць.

Листя фруктових дерев і чагарників з блискучою, ніби покритою лаком поверхнею, свідчать про наявність на них попелиць. Навіть трава під цими деревами буває окроплена крапельками медової паді. Інколи вона стікає з листя малесенькими крапельками, що нагадують дрібний дощ. Вранці, поки вона не загусла на сонці, на листках дерев і під ними на траві можна спостерігати за роботою бджіл.

Здавна про медову падь люди складали легенди.

Майже 2000 років тому стародавній натураліст Пліній давав три пояснення медової паді. Це або "піт небес", або "слина зірок", або "рідина, що утворюється від очищення повітря".

Але іноді ми не спостерігаємо на фруктових деревах і плодоягідних кущах явних слідів медової паді, хоча ці дерева заселені величезними колоніями попелиць. Причиною тому — мурахи, що снують по стовбурах дерев, до улюбленого раціону яких входять экскременти попелиць. Мурахи живуть усюди, де тільки можуть жити комахи. На сьогодні їх описано понад 6000 видів. Незважаючи на таке різноманіття видів, — спільною ознакою для них є проживання великим угрупуванням з розділенням у ньому функцій діяльності.

Попелиці, яких також існує безліч видів, принаджують мурах розчином цукрів, які вони виділяють через анальний отвір у задньому кінці черевця. Час від часу на кінчику черевця попелиці звисає маленька солоденька крапелька. Попелиця задніми ніжками відкидає її від себе подалі, і краплі, потрапляючи на листя і стебла рослин, покривають їх солоденькою росою.

Ця роса принадила мурах і їхні стосунки стали настільки тісними, що багато видів попелиць (насамперед садові: яблунева, грушева, вишнева тощо), коли поблизу є мурахи, не вибризкують солодкі виділення, а терпляче чекають мурах-заготівників і передають їм свою продукцію.

Люди давно звернули увагу на цю співдружність. Систематик XVII ст. Карл Лінней прозвав попелицю мурашиною коровою. Через 100 років у 1861 р. німецький натураліст Хубер дослідив і докладно описав "доїння" попелиць мурахами. Він звернув увагу на те, що попелиці, котрі живуть у симбіозі з мурахами, взагалі, розучилися бризкати крапельками своїх екскрементів. Мураха підходить і лоскоче попелицю вусиками і вона виділяє крапельку солодкої рідини. Виходить ніби своєрідне доїння попелиці. Крапельку, що падає, мураха-пастух підхоплює і несе в зобику, поки не зустріне свого побратима-носія. Обмінявшись з ним стисканням вусиків, він передає носію свій вантаж і поспішає назад до попелиці. Дивно і те, що чим частіше він її лоскоче, тим більше солодких крапельок вона виділяє. Деякі попелиці, коли їх "доять" мурахи, майже щохвилини виділяють по крапельці. За день вони здатні вичавити у кілька разів більше солодкого сиропу, ніж важать самі.

Садові мурахи, незважаючи на те, що їхнє сімейство порівняно невелике (у середньому близько 4 тис. особин) за літню пору приносять 1,720 літра, чи 2,145 кілограма "молока" (Акімушкін І., 1975 р.).

Доїнням попелиць зайнято 15—20% робочого "персоналу" мурашника.

Співдружність мурах з попелицями забезпечує одним їжу, а іншим — захист. За солодкі екскременти мурахи охороняють попелиць від сонечок (божих коровок), золотоочок, кліщів та інших ворогів, переносять їх на найсоковитіші пагони, а на зиму заносять самок попелиць до своїх мурашників, забезпечуючи їм їжу до весни. З появою стійкого весняного тепла мурахи виносять попелиць ненадовго з мурашника. Вони трохи погуляють, подихають свіжим весняним повітрям і мурахи знову заносять їх назад до мурашника. Як тільки на деревах почнуть розпускатися бруньки, мурахи несуть своїх "корів" на зеленіючі дерева і трави. Несуть їх у щелепах, а попелиці слухняно підгортають ніжки, щоб не зачепитися ними за гілки. Якщо на якійсь рослині попелиць розплодилося дуже багато, тоді мурахи переносять їх на нові гілки і дерева. Упродовж літа попелиці розмножуються без запліднення, даючи від семи до сімнадцяти поколінь, до 80 личинок за один раз.

В останні роки в США, Канаді та деяких інших країнах розширюється мережа реалізації екологічно чистих продуктів, вартість яких у 5—15 разів вища за свої аналоги, вирощені з застосуванням хімічних препаратів.

Фермери, які відмовилися від хімічних препаратів, для боротьби з попелицями використовують її природних ворогів: со-

нечок, личинок фльорниці, личинок мух сирфів, а також паразитів наїзників-браконід.

З усіх природних ворогів попелиць найдієвіші — сонечка, що бувають трьох видів: мінливі, семикрапкові і двокрапкові. Попелиць знищують як сонечка, так і їхні личинки, котрих легко знайти прикріпленими на листках у сусідстві з колоніями попелиць. Дорослі жуки сонечка здатні поїдати від 30 до 100 попелиць за добу. Особливо ефективні сонечка у захищених ґрунтах, де вирощують баштанні, помідори та інші культури.

На відкритому ґрунті приваблюють сонечок посіви кропу, фацелії та гірчиці. На кропі завжди концентруються мінливе і семикрапкове сонечка. Спочатку вони харчуються нектаром квіток, а потім — попелицями, що з'являються тут раніше, ніж на інших рослинах.

Існує кілька народних засобів для боротьби з попелицями. Розглянемо деякі з них.

Гарний результат у боротьбі з попелицею досягають обприскуванням рослин (20 г суперфосфату і 10 г хлористого калію на 10 л води). Прийом повторюють 3—4 рази з інтервалом через 6—7 днів. Обприскування фосфорно-калійним розчином забезпечить не лише знищення попелиць, а й буде позакореневим підживлюванням рослин.

Фосфорно-калійне обприскування, як й інші, варто проводити по листках знизу в суху погоду в ранкові чи вечірні години, але не тоді, коли є роса, і не перед дощем.

Крім фосфорно-калійного розчину, можна скористатися настоями кульбаби, лушпиння цибулі, картопляного чи помідорного бадилля:

- 400 г листя кульбаби чи 200 г разом з кореневищами і 40 г господарського мила залити 10 л теплої води, настояти 2 години.
- 150—200 г цибулевого лушпиння настояти в 10 л води 4—5 днів. 40 г господарського мила додати за одну годину до застосування розчину.
- 1,2 кг картопляного чи помідорного бадилля і 40 г мила залити 10 л води і настояти 3—4 години.
- 50 г меленого червоного перцю залити 1 л окропу і настояти 2—4 години. Отриманий концентрат розбавити в 10 л води, додавши до нього 40 г господарського мила для кращого прилипання розчину до листя рослин.

З хімічних препаратів для боротьби з попелицями, а заодно і з іншими шкідниками саду можна скористатися Бі-58, децисом, сонетом та подібними препаратами. Нерідко садівники і городники зіштовхуються з низькою ефективністю хімічних препаратів. На жаль, на ринках України і, зокрема, на базарах дуже часто реалізуються підробки під ту чи іншу визнану фірму виробника. Щоб уникнути подібного, не слід купувати хімічні препарати в сумнівних місцях, а лише у спеціалізованих магазинах.

Обприскування рослин можна здійснювати як за допомогою звичайного пульверизатора, так і використовуючи 1—2-літрову ємність з розпилювачем для миття вікон. Для обприскування невеликих дерев я частіше використовую літрову пляшку з розпилювачем, бо її зручно носити і при цьому значно зменшується витрата розчину. Якість же обробки набагато вища, ніж за використання великого пульверизатора.

Якщо під час огляду молодих дерев ви знайшли дуже покручені листки, то їх чи верхівку рослини краще акуратно відщипнути і разом з попелицями опустити у відро з гарячою водою чи з настоєм на перці, картопляному бадиллі, цибулевому лушпинні чи кульбабі, щоб попелиці не розповзлися по ділянці.

Як показує досвід, не можна замикатися на одному якомусь засобі боротьби з попелицями. Вони, як і інші паразити саду і городу, здатні "звикати" не тільки до препаратів рослинного походження, а й до хімічних засобів. Тому постійна зміна препаратів забезпечить найкращий ефект.

Разом з тим наші зусилля можуть бути зведені нанівець, якщо ми не подбаємо про те, щоб у саду і прилеглій до нього території не було мурах, бо, знайшовши пропажу попелиці, вони принесуть її з місць, де вона випадково уціліла великими колоніями.

Отже, незважаючи на те, що в лісі мурахи приносять величезну користь, розпушуючи ґрунт і знищуючи багатьох шкідливих паразитів, присутність цих комах у саду і на городі неприпустима.

У багатьох навчальних посібниках з садівництва і бджільництва написано, що мурах відлякує деревний і торф'яний попіл. На жаль, це діє тільки на лісову мураху, пробуджуючи в неї інстинкт самозбереження під час лісової пожежі. Що ж до садових мурах, то вони у цьому випадку подібні до собаки, який на відміну від свого побратима вовка, не боїться вогню. Нерідко в місцях висипання попелу можна побачити не тільки окремих мурах, а й мурашники.

Багато років я не зважувався знищувати мурашники у своєму саду, бо з великою повагою ставлюся до цих комах, що у багатьох своїх діях нагадують співтовариство людей. Як і людські суспільства, співтовариства мурах опанували три основні способи одержання їжі: збирання, полювання і сільське господарство (тваринництво і землеробство). Їхню працьовитість цілком можна порівняти з роботою бджіл у період взятку. І не випадково це знайшло відображення в одній з частин Біблії — у книзі притч Соломонових.

"Піди до мурахи, лінивець, — радив цар Соломон у "Притчах". — Подивися на дію її і будь мудрим. Немає в неї ні начальника, ні приставника, ні володаря; вона заготовляє влітку хліб свій, збирає під час жнив їжу свою".

Незважаючи на всі достоїнства мурах, щоб сад і город звільнити від попелиці, насамперед необхідно позбутися мурашників.

Знищувати мурашник найкраще ввечері, обливши його гасом чи дизельним паливом і розклавши на ньому багаття.

Можна знищити мурашник, висипавши на нього розпечений попіл торфу, брикету чи вугілля, висока температура якого може зберігатися тривалий час.

У місцях, де неможливо знищити мурашник за допомогою вогню чи високих температур (біля дерев і дерев'яних будівель), слід застосувати Бі-58, децис, сонет та подібні препарати. Для знищення мурах дозування, зазначене на препараті для боротьби з попелицями, збільшується в 2—2,5 раза. Усі роботи з хімічними препаратами виконуються, надягнувши респіратор. У цьому разі краще використовувати садову лійку. Дуже важливо, щоб препарат потрапив у середину мурашника, пройшовши його тунелями.

У деяких випадках удається відлякувати мурах за допомогою дрібного торфу. Для цього по периметру теплиці насипають шар торфу в 5—8 см.

До деякої міри відлякує мурах часник, помідори, волоський горіх, хризантеми, чорнобривці і м'ята. Тому нерідко досвідчені садівники, городники і квітникарі по периметру ділянки висаджують квіти, запах яких не витримують мурахи. Але при цьому не слід забувати, що мурахи "мудрі" і тут одними квітами не обійтися.

В.В. Тарасюк,
м. Київ

ОБЛАДНАННЯ ВОДОЗЛИВУ У ВОДОЙМІ ЗА СЛАБКОГО СТРУМКОВОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ

Якщо через вашу ділянку тече навіть невеликий струмок, то у вас є всі можливості для того, щоб побудувати ставок, а в ньому розвести рибу та брати воду для поливу овочевих культур та плодових дерев, а якщо його водойма буде більше 100 м², то й для купання.

Ставки без гідроізоляції ложе копають якомога далі від житлових та господарських споруд, аби вода не проникала під фундамент будівель. Коли ж схил вашої ділянки перевищує 5°, то ставок можна спорудити ближче до будівель, але тут не можна допускати навіть найменших прорахунків, щоб не лише унеможливити проникнення води під фундаменти будівель, а й не спричинити перезволоження ділянки, що може негативно позначитися на насадженнях фруктових та деяких декоративних дерев, які гинуть від перезволоження ґрунтів. Відомо багато випадків, коли непродумане спорудження водойми спричиняло зсуви ґрунтів, нерівномірне осідання будівель та їхнє руйнування. Тому надійніше збудувати ставок без гідроізоляції його ложе якомога ближче до річки (озера). Якщо ваша ділянка не прилягає до річки чи озера, то необхідно порадитися з фахівцями і погодити будівництво ставка з місцевими органами влади.

Найпростіше побудувати ставок на схилі ділянки, використавши природний яр (рис. 1). Для його спорудження достатньо нагорнути бульдозером чи екскаватором насипну дамбу і зробити водозлив. Контури дамби сплановують з урахуванням ландшафтного рельєфу місцевості. Щоб уникнути надмірного розливання ставка, окрім основної поперечної водопідпірної дамби, з боків насипають контурні дамби. Для надійності дамбам надають трапецеїдальної форми. Їх насипають шарами по 20—30 см і добре ущільнюють. Висота дамби має забезпечувати проектну глибину ставка. Для ставків площею до 500 м² частина дамби, що виступає над урізом води за повного заповнення ставка, повинна становити не менше 0,5 м. Щоб уникнути розмивання водопідпірної та бокових контурних дамб, їх зміцнюють дерном і камінням по сухому укосу або засівають багаторічними травами й одночасно по периметру ставка біля дамб, що розмиваються, висаджують очерет та інші кореневі водяні водорості. Саджанці очерету висотою 60—70 см з кореневищами висаджують "під лопату" на відстані 0,5—1 м один від одного. Дамбу засаджують до самого верху. У перший рік утвориться рідка поросль, а наступного року — густа смуга шириною близько 1,5 м, що надійно гаситиме хвилю і перешкоджатиме розмиванню дамби. У проміжках між очеретом до заповнення ставка водою висаджують комиш озерний, рогіз широколистий і вузьколистий, лепеху, осоку та інші водяні кореневі рослини. Після заповнення ставка водою його дзеркало прикрашають ліліями, жовтими глечиками, жабурником звичайним, сальвією плавучою — водяна папороть, плаваючим водяним горіхом — чілім, рдесником плавучим, пухирником звичайним, ряскою, куширом та іншими плаваючими водяними рослинами. Привабливий вигляд має ставок з плавучим островом водяної осоки в поєднанні з іншими рослинами, які проростають на її кореневищі. Щоб плавучий острів не переміщувався по ставку, його закріплюють кілками лози. Докладніше про водяні рослини розповідалось у журналі ДСГ № 8, 9, 10 за 2004 р.

Фото 1. Трубопровідно-щитові водозливи

Рис. 1. Ставок із слабким струмковим водопостачанням: *1 — ставок; 2 — насипна дамба; 3 — водозабір; 4 — виток до річки (озера); 5 — водозлив; 6 — решітчасте загородження на водозаборі; 7 — насадження плодових та декоративних дерев і кущів; 8 — прибережні водяні рослини; 9 — плавучий острів із водоростей; 10 — куточок відпочинку*

Із зовнішнього боку дамби висаджують декоративні та фруктові дерева, декоративні й плодоягідні кущі, альпійські чи інші рослини, які до вподоби господарю.

На самій дамбі обладнують куточки для відпочинку та рибальства. Природний та затишний вигляд мають куточки для відпочинку, які опоряджені пнями та колодами. Кору з пнів та колод слід зняти, щоб не розводити на ділянці шкідників дерев та городніх культур. Крім того, деревина без кори менше руйнується і довше служить. Наявність у урізу води критої альтанки також сприятиме вашому відпочинку в спекотні та дощові дні. Інколи поряд з альтанкою встановлюють стаціонарний мангал та металеву триногу для приготування

Фото 2. На рівнинній місцевості ставок риють за допомогою екскаватора. (На схилі можна обійтися можливостями бульдозера)

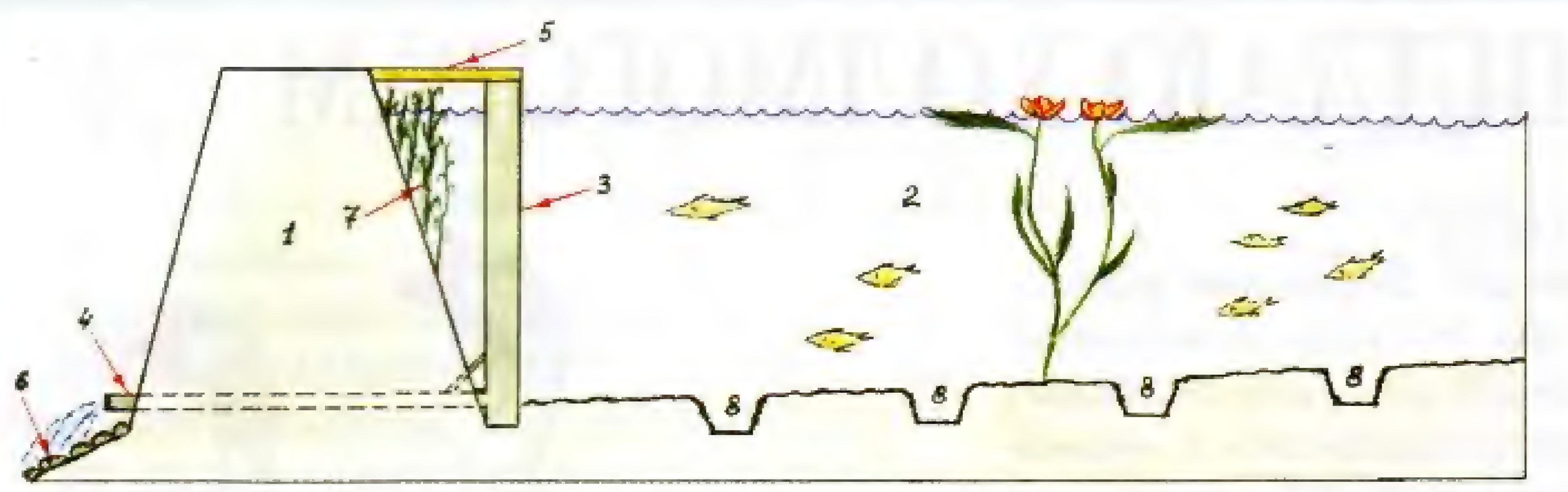

Рис. 2. Обладнання трубопровідно-щитового водозливу у водоймі із слабким струмковим водопостачанням: *1 — насипна дамба; 2 — ставок; 3 — водозлив; 4 — трубопровід водозливу; 5 — місток; 6 — вимощення з бруківки, яке запобігає розмиванню ґрунту; 7 — водорості; 8 — ями для виловлювання риби при повному звільненні ставка від води*

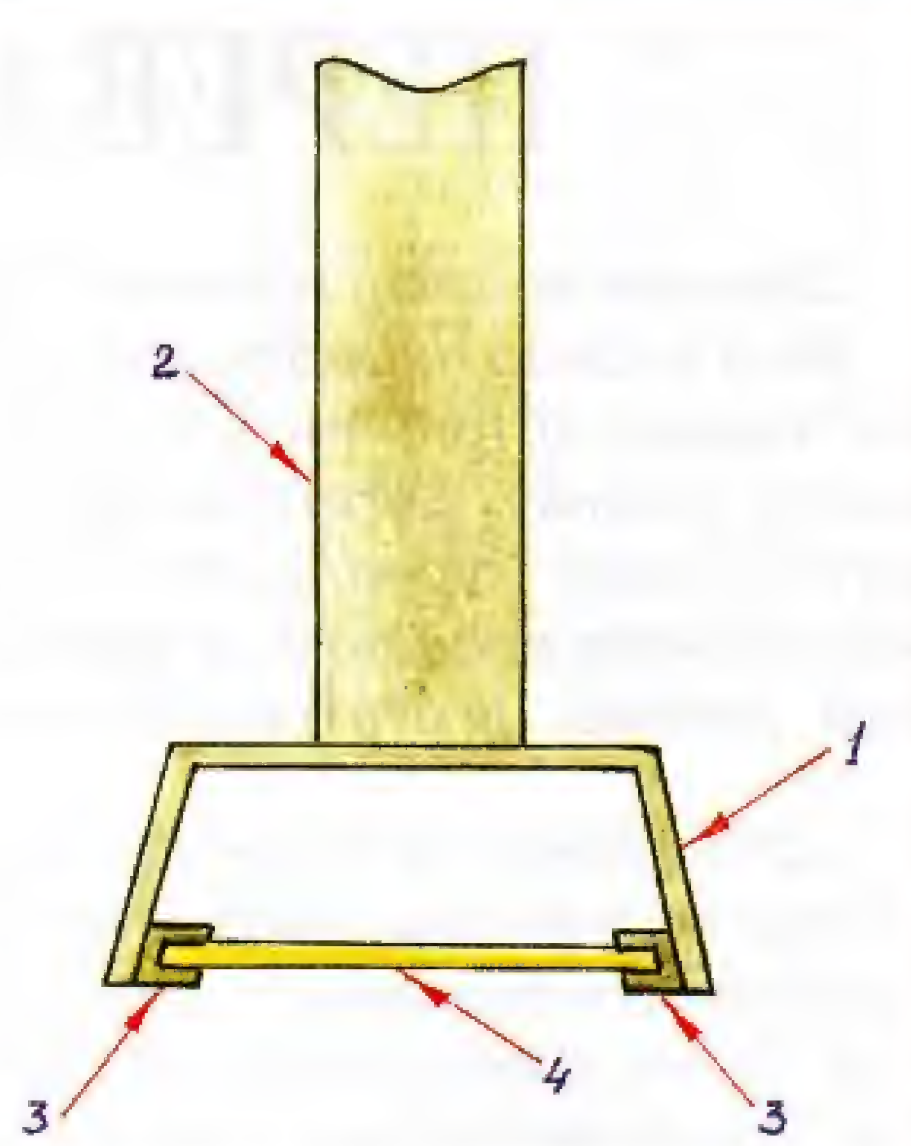

Рис. 3. Трубопровідно-щитовий водозлив:

1 — короб водозливу; 2 — трубопровід водозливу; 3 — пази для закладання водопідпірних щитів; 4 — водопідпірні щити

рибної юшки. Наявність в альтанці гамака теж скрасить ваш відпочинок, за бажання здрімнути біля води у жаркий день.

На місця, у яких ви б не хотіли, аби там росли рослини, настеляють темну поліетиленову плівку, яку покривають зверху галькою. У деяких випадках доріжку навколо ставка теж висипають галькою. Це добре в дощову погоду, але по гальці не дуже приємно ходити босоніж. Тому частіше доріжку навколо ставка висипають морським або річковим намивним піском. (Для довідки: ходити босоніж по гальці не дуже приємно, але вельми корисно для здоров'я).

Інколи доріжку засівають споришем звичайним.

Спориш не скошують, тому його варто використовувати не тільки на доріжках, а й серед інших низькорослих рослин та квітів. По ньому приємно ходити босоніж, особливо по росі, що дуже корисно за грибкових та інших захворювань. На ньому, як на тонкій перині, приємно лежати, приймаючи сонячні ванни.

За відсутності насіння споришу протягом весни і до середини літа його можна висаджувати на запланованій доріжці купциками через 0,5 м. Наступного року він, розрісшись, утворить суцільну зарость навколо ставка, яка не буде потребувати особливого догляду.

Найважливішою складовою ставка із струмковим водопостачанням є водозлив. Є кілька варіантів його обладнання: трубопровідний, щитовий та трубопровідно-щитовий.

Щитовий водозлив за принципом промислових ставків використовують за сильного струмкового водопостачання. Інколи замість щитового водозливу використовують труби великого діаметра.

За слабкого струмкового водопостачання найчастіше встановлюють трубопровідний водозлив. Докладніше про щитовий та трубопровідний водозлив можете прочитати в журналі "ДСГ" № 9—2003.

Як підтверджує досвід, у ставках із слабким струмковим водопостачанням краще використовувати трубопровідно-щитовий водозлив (рис. 2).

Зробити його нескладно. Трубу діаметром 40—50 см завдовжки 2—2,5 м розрізують за допомогою газозварювального апарата. З двох боків до розрізаної труби приварюють металеві пази для закладання в них дерев'яних щитів (дощок) завтовшки 45—50 мм. Над верхнім щитом (дошкою) установлюють металевий каркас з сіткою для запобігання звалювання риби. У нижній частині вварюють трубу діаметром 250—300 мм завдовжки на всю ширину нижньої частини дамби. Аби нижній щит (дошка) не опускався у мул і щоб вода не проточила собі прохід під щитами, необхідно під пазами приварити металеву перетинку із листової бляхи завтовшки 3—5 мм.

Трубопровідно-щитовий водозлив установлюють щитами до ставка. Трубопровід проходить через основи дамби. Із зовнішнього боку він має виступати не менше як на 50—60 см. Аби уникнути розмивання ґрунту, під трубопроводм, де виходить вода із ставка, слід покласти каміння та насипати гальку. Це не лише захистить ґрунт, а й надасть водозливу естетичного природного вигляду.

Щоб водозлив не перекидався, його закріплюють двома металевими чи тросовими розтяжками до дамби. Для цього у верхній його частині можна приварити двоє кілець, до яких прикріпляють розтяжні троси.

Аби зручніше знімати чи встановлювати щити (дошки), від дамби до верхнього зрізу водозливу можна зробити місток, який водночас можна використовувати і для пірнання у воду (рис. 2).

Якщо щити (дошки) знімати поступово, конструкція водозливу дасть змогу повністю опорожнити ставок на період повного відлову риби чи для проведення необхідної дезінфекції ложа водойми.

У верхній частині ставка на водозаборі встановлюють металеве загородження з вічками 20х20 мм, що запобігатиме забрудненню ставка опалим листям, сміттям та виходу вирощуваної риби.

У водозливі по центру ложа від водозбору до водозливу необхідно прокопати осушувальний канал глибиною 0,5—0,6 м. Він слугує для скидання й відведення з ложа води, яка залишилася після її спускання.

Щоб полегшити виловлювання риби, в осушувальному каналі роблять 2—3, а інколи й більше (залежно від величини ставка), невеликі ями величиною 2х2 м і глибиною до 1 м. У них риба не пошкоджується і може перебувати тривалий час.

Якщо ваша ділянка має схил, по якому тече струмок, а ґрунти унеможливлюють фільтрацію води в ґрунт, то можна зробити кілька каскадних ставків, обладнаних водоспадами і фонтанами без використання електронасосів. Каскад ставків, обладнаних невеликими водоспадами, дає змогу вирощувати не лише коропів, товстолобів, білого амура, а й таку делікатесну рибу, як форель.

Водозлив описаної конструкції, який зображений на фотографії, широко використовують у промисловому рибництві в ставках-копанках, маточниках, розплідниках та для вирощування із личинок цьогорічок цінних порід риби.

За відсутності труби великого діаметра — 40—50 см і більше замість неї для виготовлення водозливу використовують листове залізо завтовшки не менше 5 мм.

Для виготовлення одного водозливу листове залізо ріжуть на смуги завширшки 30—40 см — 1 шт. і 20—25 см — 2 шт. Довжина смуг 2—2,5 м і більше залежно від глибини водойми біля водозливу. Зварюють смуги П-подібно або трапецеїдально (рис. 3).

До зварених смуг приєднують трубопровід водозливу і пази для закладання щитів.

В. Тарасюк

ПЕРЕВАГУ ВІДДАЮ ХОЛМОГОРАМ

Шановні видавці журналу "Дім, сад, город"!
Ваш журнал передплачую уже не один рік. Скажу вам відверто: журнал потрібний, і, в першу чергу тим, хто має свою присадибну ділянку. Багато цікавого й корисного для себе знаходжу на сторінках журналу, тож тепер і сам хочу поділитися з читачами власним досвідом з утримання домашньої птиці, зокрема гусей. Думаю, ця стаття дасть відповідь на деякі питання.

Ще з дитинства я звик до гусячого гомону в нашому дворі. Звичайно дворові гуси без явних породних ознак. І мені дуже подобалася ця птиця. Прочитав не один десяток статей із журналів та книг. В Україні налічується понад півтора десятка окремих порід гусей. Я ж визначився однозначно — холмогори. Згодом вдалося придбати гусака й гуску цієї породи. Через деякий час сім'ю поповнив. Тепер, через п'ять років утримання цих гусей, не можу уявити свій двір без цієї гарної, розумної та вигідної птиці.

Шишка над дзьобом, "гаманець" під ним починають утворюватися з 6—7-місячного віку. Широка й довга спина, глибокі груди. На животі між лапами одна—дві і навіть три складки.

Маса дорослих гусок цієї породи 8 кг і більше. Менше цієї маси можуть бути тільки молодші самки.

Гусаки масою 10 кг і більше. Ви не подумайте, що я хочу нав'язати вам свою думку щодо вибору породи. Але повірте мені, ця порода заслуговує великої поваги. Хочу описати кілька спостережень, можливо порад, з власного досвіду утримання гусей-холмогорів.

Починається усе з яйця. Але щоб мати якісне інкубаційне яйце, потрібне правильне годування гусей у зимовий період.

Часто чую: "не було гусенят у цьому році, видно, гусак непотрібний". Не треба робити поспішних висновків стосовно гусаків. Причина, можливо, в іншому і це інше потрібно знати.

Зрозуміло, дешевше виходить годувати всю зиму, скажемо, буряками та нарікати на гусака.

Зима, безумовно, важкий період утримання і годування птиці і не тільки.

До раціону, що я його складаю, обов'язково входить: овес, висівки вівсяні і пшеничні, макуха, варена картопля. Заміною зелених кормів може добре слугувати рублене сіно. Обов'язково капустяне листя.

Приблизно за місяць до яйцекладки до раціону додаю сушену кропиву.

Холмогори — гуси важкі, і за надмірного поїдання таких зернових, як пшениця, кукурудза, можуть набирати зайву масу, що може позначитися на якості яєць. Тому гусей потрібно годувати окремо від іншої птиці, до раціону якої входить більша кількість зерна кукурудзи чи пшениці.

Зима на Вінниччині в останні роки більше схожа на холодну весну, а це дуже погано впливає на яйцекладку, в даному випадку гусей. Гуска знесла 2—3 яєць. У цей час температура навколишнього середовища знижується на 5—10°С. Яйцекладка тимчасово припиняється. І це зниження температури може тривати тиждень чи більше. Час спливає, і знесені раніше ці кілька яєць, а їх може бути й більше, значно втрачають виводимість з них молодняка.

Ми одержуємо непевний термін яйцекладки. І щоб вийти з цього з меншими втратами, потрібен інкубатор чи індичка. Я розв'язує це питання за допомогою індички. А у випадку однієї з моїх гусок, ці зниження температури вийшли мені тільки на користь.

У минулому році одна із гусок знесла 13 яєць. За поведінкою гуски було зрозуміло, що яйцекладка у неї ще не закінчена, а тимчасово припинена. Після 16-денної перерви вона знесла ще 12 яєць. Хоча холмогори відкладають 12—15 яєць.

Гуска трирічна і яйцекладка минулих років становила 12 і 14 яєць. Дехто з тих господарів, котрі притримуються думки, що чим більше яєць, тим менша маса гусині. Але ж ця гуска має масу 8,5 кг. І тому все-таки — 25 яєць.

Наприкінці січня я виставляю гнізда, ящики розміром 70 х 70 і висотою 40 см, одна стінка 10 см. Гуси несуться через день. Знесені яйця забираю з гнізда і зберігаю за температури 12°С у горизонтальному положенні. Яйця підписую і обов'язково щодня обертаю. Коли гуска закінчує яйцекладку, вона затримується у гнізді. Чекаю день—два, поки гуска так би мовити розсидиться.

Яйця підкладаю увечері.

Потім поява на світ гусенят, вирощування, відбір на плем'я, утримання дорослого стада і т.д. І цілий рік поряд з ними — холмогорами.

У нашому дворі гуси — це птиця номер 1. Хотілося б, щоб любителів птиці, зокрема гусей, ставало дедалі більше. А коли надумаєте придбати породистих гусей, придбайте холмогорів, і тоді ви зрозумієте самі в чому їхня перевага перед іншими гусьми.

Безумовно, в одному матеріалі про всі особливості утримання цієї своєрідної породи гусей детально розповісти не так просто. Тому, напевно, я з часом ще повернуся до цієї теми і поділюся з читачами "ДСГ" тим, чого не розповів зараз. А водночас хотів прочитати думку й інших господарів про утримання цієї породи гусей у домашніх умовах.

Гадаю, такий обмін досвідом принесе нам велику користь у господарюванні пернатих, а відтак і сімейний достаток.

Тож ділімося своїм досвідом і станемо мудрішими у своїх господах, а від того матимемо успіхи у розведенні пернатих та задоволення у житті.

З повагою

Микола Віталійович Болтак,
вул. Котовського, 67, Писарівка,
Вінницький р-н,
Вінницька обл., 23205

КУРІПКИ – КРАЩІ ВІД ПЕРЕПЕЛІВ

Коли в дитинстві я жив на хуторі і пас корову, не раз доводилося бачити куріпок. І якщо навесні та на початку літа вони легкі і рухливіші та й перелітають на чималу віддаль, то в жнива чи восени куріпки великі, вгодовані.

Сполохані вони підіймаються у повітря. Але пролетять не більше 10—15 метрів і знову сідають на стерню і віддаляються швидким бігом.

Не раз доводилося бачити весь виводок куріпок: самець і самка і до 20 маленьких пташенят. Тепер самці тільки злітають у повітря, але тут же вертають до пташенят, якщо людина чи худобина навіть близько.

А ще був випадок, коли натрапив на гніздо куріпки, а потім упіймав її і переніс усю кладку (18 яєць) на подвір'я і вимостив таке ж гніздо в загорожі. Куріпка продовжила насиджувати яйця і вилупилися пташенята.

Годував їх просом, потім — пшеницею, збирав і подрібнював різні трави та бур'яни. У загорожі, крім того, постійно була вода.

Поки пташенята були малі, вони й самі пролазили в щілини загорожі і мешкали на подвір'ї разом з курчатами. А на випадок якоїсь загрози мерщій вертали до куріпки-квочки.

Згодом пташенята настільки вже призвичаїлися, що не втікали, коли хтось з'являвся на подвір'ї, дзьобали їжу з рук, пили воду. Боялася людей тільки мати-куріпка. До того ж, коли насиджувала яйця, то їла зерно або пила воду навіть з рук. А коли вже вилупилися пташенята, інстинкт дикості брав гору, хоч з часом і вона звикла до послуг людини.

Куріпка

Перепел

Так виводок перебував у загорожі з кінця липня й до жовтня місяця. Пташенята підросли, вбралися у пір'я і вже були справжніми куріпками. Шкода було, але мати наполягла на тому і я відпустив виводок на вільну природу.

Цю давню історію з куріпками пригадав тому, що куріпки вигідно відрізняються від перепелів. І якщо перепелів до певної міри приручають і розводять, то куріпок, на мій погляд, розводити доцільніше і ось чому.

По-перше, куріпка – не перепел. Маса куріпки 350—500 г чистого м'яса, а перепела 80—145 г – у чотири рази більше. М'ясо куріпки, як і перепела, дієтичне. Яйця — теж. У кладці їх більше 20, а у перепелів — наполовину менше. Куріпка слугує об'єктом полювання, а перепели, як відомо, відлітають до теплих країв.

По-друге, куріпка не перелітний птах і погано пристосована до добування корму з-під снігу. Тому в сніжні зими значна частина популяції гине. Утриманням птиці у вольєрах можна зберегти куріпку, не кажучи уже про чисто господарську вигоду.

Живляться куріпки такими ж кормами, як і перепели, — насінням бур'янів і трав, комахами, личинками, зерном злакових, так само поїдають бурякових довгоносиків, колорадських жуків, яких інша птиця, крім цесарок, не їсть.

Раціон штучного годування має бути різноманітним, добре вітамінізованим з добавками мінералів для формування шкаралупи яєць. Воду краще давати джерельну.

Поширені куріпки по всій території України. І якщо перепелів немає у гірських районах Карпат і в суцільних масивах лісів Полісся, то куріпки є скрізь, особливо в зоні Лісостепу.

Гніздяться куріпки в травні—червні. Гнізда в'ють на землі, в глибоких ямках, під кущами одиноких дерев чи рослин, зазвичай — на узбіччі полів, у ярах, вибалках, які не затоплює дощова вода. Але ніколи куріпка не влаштовує гнізда на орній землі. За наближення людини чи тварини квочка злітає з гнізда і кладку можна легко виявити.

Далі обігрівання можна продовжити в інкубаторі чи підкласти яйця під курку-квочку. Пташенята вилуплюються через 20—22 дні. Вони, як і курчата, тут же поїдають корм, п'ють воду, а невдовзі вбираються в пір'я і стають дорослими птахами.

Іноді на вільній природі можна натрапити на гніздо куріпки, де щойно вилупилися пташенята, і зібрати їх або ж навідуватися туди щодня. Однак брати яйця в руки не слід. Відчувши запах, квочка неминуче залишить гніздо. Тоді залишається одне із двох: інкубація або підкладення яєць під квочку.

Придбати яйця куріпки для інкубації чи насиджування іноді можна й на базарі. Нерідко й у Вінниці продають такі яйця. Їх привозять здебільшого з південних країв. На колір вони зеленобурі або буро-коричневі, схожі на перепелячі, але дещо більші. Та й ціна різна.

Інший шлях початкового розведення — впіймати куріпку на гнізді або заманити до ловчої клітки з принадою (просо, пшениця чи інший корм). А далі попарно утримувати в клітках чи загорожі. Відрізнити самця від самки можна за каштаново-коричневою смугою (плямі) на грудях: у самця вона яскраво виражена, у самки — ледь помітна або й зовсім її немає.

Вважаю, що розведення куріпок має зацікавити любителів птаства, хоч усе те, як і розведення перепелів, певний клопіт. Але куріпки, на мій погляд, варті того. Розведення куріпок — це і бізнес, і дієтичні харчі, і лікування. Особливо цінні пташині продукти для харчування дітей.

Та й на вигляд дика птиця доволі приємна своїм забарвленням, спокійною поведінкою, швидким звиканням до людини, невибагливістю до корму тощо. Одне тільки: собак і кішок слід утримувати подалі та захистити птицю від тхорів і хижих птахів, якщо сам вольєр незахищений. Усе інше, як зазвичай.

Г.А. Скоряк,
м. Вінниця

У ЯКИХ ПРИМІЩЕННЯХ ХВОРІЮТЬ ТВАРИНИ

Весняного дня, вигулюючи корову, звернули увагу, що у сусіда подібна за породою тварина краща, хоч коли ставили на зимове утримання за вгодованістю, зовнішнім виглядом вони не відрізнялися одна від одної.

Після діагностичного обстеження лікар ветеринарної медицини поставив діагноз — туберкульоз і дав деякі рекомендації з утримання живності. Він також звернув увагу, що утримання різних видів тварин і птиці в одному приміщенні завдає шкоди їхньому здоров'ю.

Матеріальна скрута не завжди дає можливість господареві побудувати приміщення для окремого утримання тварин. Аби в кожному утримувався один вид тварин або птиці. Практика свідчить, що змішане їхнє утримання може призвести до значних збитків.

Розглядаючи питання про причини й умови, які спричиняють виникнення та поширення хвороб, не можна не зупинитися на питанні "заселення" різних видів тварин та птиці в одному приміщенні.

Якщо проаналізувати закономірності виникнення зараження, то можна встановити, що деякі види хворих тварин і птахів найчастіше є джерелом окремих збудників небезпечних спільних хвороб. А якщо їх утримувати в одному приміщенні, то це призведе до швидкого перезараження, розвитку хворобливого процесу, а відтак — зниженню продуктивності, можливо й до падежу.

Пришвидшує розвиток цих процесів неповноцінна, неякісна годівля та незадовільне утримання поголів'я.

Тож, зупинимося на згаданому захворюванні.

Туберкульоз — типове стійлове зараження тварин, однак можливе зараження й на пасовищі. Хворіють частіше тварини з ослабленими захисними силами організму. Цьому сприяє підвищена вологість повітря, його забрудненість збудниками туберкульозу та підвищена концентрація аміаку. Велика небезпека в цьому від курей, які не обмежені у вигулах, розгрібають та роздзьобують різні залишки продуктів, розкиданих у довкіллі, які можуть бути контаміновані мікобактеріями. А після в тваринницькому приміщенні своїми виділеннями вони забруднюють годівниці, стійла, інвентар. Найбільшу небезпеку несуть кури, що мають вік понад два роки. Вони дуже часто у прихованій формі хворіють на туберкульоз.

Свині також заражаються туберкульозом, якщо утримуються у загальних приміщеннях, та коли їх випускають випасатися з туберкульозною худобою і птицею. Для згодовування їм дають, в основному, білкові концентровані корми, а тому з сечею, фекаліями виділяється велика кількість аміаку, який негативно впливає на стан дихальних шляхів тварин і птиці, які утримуються разом з ними.

Особливу увагу слід звернути на утримання водоплавної птиці та голубів разом з іншими видами живності. Ці птахи, а також кролі віком від декількох місяців до двох з половиною років можуть бути бактеріоносіями такого небезпечного захворювання, як сальмонельоз, до того ж клінічних ознак хворі можуть не проявляти. Збудником сальмонельозу є мікроорганізми сальмонели, які надзвичайно поширені в природі в багатьох середовищах. Передача зараження відбувається через корм, воду, речі догляду, забруднені виділеннями хворих.

Частіше хворобою уражується молодняк різних видів тварин в окремих господарствах, де нерегулярно очищається приміщення, дезінфекція набуває стаціонарного характеру і щороку повторюється за появи приплоду.

Зараження відбувається через шлунково-кишковий тракт після згодовування інфікованого корму та води. Бувають випадки зараження через дихальні шляхи. Небезпеку це захворювання має і для людей, яке проявляється важкими токсикоінфекціями, що можуть закінчуватися смертю хворого. А тому під час догляду за тваринами слід дотримуватися правил особистої гігієни і мати спецодяг для догляду за худобою.

Слід звернути увагу господарів і на таке небезпечне захворювання, яке уражує молодняк усіх видів тварин і птиці, як ешерихіоз. Його ще називають колібактеріоз. Збудниками є хвороботворні ешерихії, яких надзвичайно багато різновидів за своїми біологічними властивостями. Перебігає хвороба з явищами запалення шлунково-кишкового тракту і клінічними ознаками проносу. Лікування не завжди дає позитивні результати і тварини надовго залишаються носіями збудника хвороби.

Після вживання недостатньо провареного м'яса від них, у людей також може виникнути захворювання токсикоінфекціями.

Спільне утримання може спричинити виникнення та швидке перезараження тварин і птиці хворобами, що зумовлюються вірусами. До них належить і хвороба Ауєскі. Цією хворобою уражуються коти, кролі, свині, пацюки. Важко перебігає хвороба у великої рогатої худоби, серед якої випадки видужування надзвичайно рідкі. У свиней відхід поросят сягає 80—90%.

Велику небезпеку таять у собі паразитарні хвороби, до яких можна віднести кокцидіози, що викликаються одноклітинними паразитами. З домашніх тварин господарями цих паразитів є кури, гуси, індики, велика рогата худоба, вівці та свині. Падіж серед кролів, заражених кокцидіями сягає 85%, а курчат — 100%. У дощові роки ягнята гинуть через два дні після прояву клінічних ознак у 90% випадків.

Клінічні ознаки перебігу хвороби нечіткі. Однак втрачається позив на корм, вовна скуйовджена, слабка жовтушність слизових носа та рота. Збільшується об'єм черевної порожнини, проноси з домішками крові.

Перелік хвороб можна продовжувати, однак згадані найпоширеніші і будуть нагадувати власникам тварин про їхню небезпеку, яка приховує у собі спільне утримання тварин в одному приміщенні.

За підозри на хворобу тварин ізолюють, а після огляду лікарем ветеринарної медицини лікують. За умовно здоровими тваринами слід встановити старанний клінічний нагляд і поліпшити умови утримання та годування.

Необхідно систематично прибирати, очищати та дезінфікувати приміщення, особливу увагу звертати на чистоту стійл і стан каналізації.

У стійловий період тварин слід прогулювати протягом 2—3 годин у вигонах, за винятком дуже холодних та вітряних днів. Не використовувати спільні годівниці, відра. Не допускати до догляду за тваринами людей з активними формами туберкульозу.

А в перспективі тваринницькі приміщення слід будувати ізольовано для кожного виду тварин і птиці.

Л.К. Волинець,
доктор ветеринарних наук,
Інститут ветмедицини УААН

КОЛИ ОСІМЕНЯТИ КОРОВУ?

Мабуть, я чогось не знаю або не так доглядаю свою корову, що вона в мене і за третім разом не злучається. А щоб її запліднити, то два рази водив і на пункт штучного запліднення, і до плідника, а мої старання вона "пускає" за вітром.

Шановна редакціє "ДСГ", будь ласка, надрукуйте бодай невеликий матеріал спеціаліста про те, як же насправді треба запліднювати корову і, що повинен знати господар, аби його корова своєчасно осіменялася. Думаю, що таке питання сьогодні непокоїть не лише мене одного.

З повагою ваш постійний читач

С.Клименко,
Київська обл.

Як не гірко про це говорити, але мушу сказати відверто, що, на жаль, ще й сьогодні багато є господарств, котрі тримають у своєму господарстві корів, а достеменно не знають, здавалося б, простої речі, коли і як злучати корову, якщо вона прийшла в охоту. І до таких висновків я дійшов із власної практики, працюючи не один рік зоотехніком. До того ж і сам також не один рік тримав корову у власному господарстві.

А корова, хоча вона і є тварина, але її організм також складний і все в ньому передбачено (запрограмовано) природою і кожний орган цього організму потребує пильного ставлення до нього. І тут господареві, якщо він хоче, аби його молочна годувальниця була своєчасно і якісним насінням запліднена, чи то штучно, чи плідником, без належних знань біологічної будови корови не обійтися.

Але тут питання про запліднення. Відповідаю, що найкращий час для осіменіння корови, коли вона прийшла в охоту, друга половина охоти, тобто 8—14 годин до овуляції (яйцевикиду).

Часто ж буває так, що корова на пасовищі в табуні прийшла в охоту і господар тут же забирає її з табуна і веде або на пункт штучного осіменіння, або до плідника.

Наголошую, що не витримавши певного часу, передчасне, поквапне осіменіння тварини закінчується тим, про що пише до редакції у своєму листі добродій С.Клименко.

То що ж у такому випадку потрібно знати господареві? Найперше, це встановити час тічки, загальне збудження та статеву охоту та овуляцію. І для цього в природі є прості речі, про які знає і господар: просто спостерігати за тим, як поводить себе тварина як перед охотою, так і під час охоти.

Отже, корову потрібно осіменяти до доїння або не раніше 60 хвилин після того, як її здоїли.

Телиць, у яких тривалість охоти коротша, ніж у корів, потрібно осіменяти у перші шість годин після того, як вони прийшли в охоту.

Якщо осіменили корову чи телицю, то мусимо за ними пильно й постійно спостерігати чи вони запліднилися, аби не втратити час для повторного запліднення.

Через два місяці у тварин, які на цей час не прийшли повторно в охоту, можна ректально дослідити справжнє запліднення.

Якщо ж було дотримано всіх правил і норм з догляду за твариною під час її охоти і після неодноразового осіменіння і вона не запліднилася, то причину нездатності запліднення тварини уже досліджує ветлікар.

Але це вже розмова для іншого матеріалу, який ми постараємося опублікувати в наступних номерах "ДСГ".

О.Лашко,
зоотехнік

ХВОРОБА У ВАШИХ КІЗ ТАКА

Шановна добродійко О. Сусіденко! Прочитав ваш лист у десятому номері "ДСГ" за минулий рік. У ньому ви запитуєте: що це за хвороба у ваших кіз на дійках і як її лікувати.

Щоправда, ви припускаєте, що це — короста. Я ж з такою хворобою знайома досить добре, бо вона була у моєї корови. А ще ця недуга була поширена навіть на МТФ, а також її можна було бачити й у приватних господарствах.

Отже, розповім про цю хворобу.

Вона частіше з'являється, коли надворі сиро, вітряно. І я думаю, що це віспа. Спочатку на дійці з'являється пухирець завбільшки з просину, і якщо його не змащувати маззю він швидко зростає до горошини, потім лопається і через тиждень—два утворюється кірка, яка під час доїння сходить і утворюються суцільні виразки та ще й кровить.

Я лікувала маззю, яку сама приготувала. Потрібно взяти звичайну сажу, яка є в грубі, печі чи в димарі. Добре було б її просто змести віником на газету. Взяти 1 ст. ложку сажі на 2 столові ложки сметани, можна робити без обмежень, щоб мазь була як густа сметана.

І тільки-но з'являться пухирці на дійці, змащувала їх цією маззю.

За 3—4 дні на дійках не було нічого. Якщо вже утворилися виразки, то потрібно лікувати 7—8 днів.

Мастити треба після кожного доїння. А вим'я мити теплою водою з марганцівкою, щоб хвороба не переходила з однієї дійки на іншу.

Якщо хвороба повториться, лікувати слід так само, але вона більше, ніж 2—3 рази з'являтися не буде і не турбуватиме.

Хвороба частіше з'являється на дійках у корів, рідше — у кіз.

З повагою

Н.М. Ченакал,
учений зоотехнік,
с. Задовга, Козелецький р-н, Полтавська обл.

Від редакції. Шановна пані Ченакал, ми певні, що за вашу увагу до читачки "Дім, сад, городу" О. Сусіденко та за пораду їй не лише дякуватиме вам сама Сусіденко, а й інші читачі журналу. До їхньої вам вдячності приєднується і редакція "ДСГ".

А ще з вашого листа ми зрозуміли, що ви маєте великий практичний досвід своєї роботи як зоотехніка і ми певні й у тому, що у вашому досвіді є багато цікавих і повчальних практичних прикладів з утримання та догляду сільськогосподарської живності в тому числі і в приватних господарствах.

І цей ваш досвід, якщо б ви про нього розповіли на сторінках "ДСГ", послужив би надзвичайно корисною наукою особливо тим молодим господарям, котрі розпочали своє господарювання чи для тих, які тільки-но збираються ним обзавестися.

Будь ласка, подумайте над нашою пропозицією. За ваші надруковані матеріали "ДСГ", хоч і невеликими грошима, але все-таки оплатить вашу працю, тобто за опубліковані матеріали редакція виплачує гонорар.

Подумайте. Нам видається, що наша пропозиція варта уваги.

Творчого вам натхнення!

"Дім, сад, город"!

Шановна редакціє "Дім, сад, город"! У № 9 за вересень 2004 року на сторінках журналу була надрукована стаття "Де починається здорове теля" та "Як правильно роздоїти корову".

Це добре, що "ДСГ" публікує такі матеріали. Для читачів журналу були б корисні подібні статті і про кіз.

Скажімо, ми купили дорослу козу, але не зуміли її роздоїти так, аби вона давала нам те молоко, яке вона за своєю природою може давати. Самі досвіду роздоювати кіз не маємо та й спеціальної літератури також не можемо роздобути.

Ось тут і "Дім, сад, город" може стати порадником і для нас, а, може, й для інших читачів журналу.

Завчасно вам вдячні

сім'я ***Бебневих,***
м. Кременець,
Тернопільська обл.

ЯК РОЗДОЇТИ КОЗУ

Від редакції. Шановна добродійко Ю.П. Бебнева. Дякуємо вам за щирі поради і схвальні слова про нашу роботу. Тож вашими побажаннями будемо керуватися у своїй подальшій роботі щодо добору тем для публікацій у нашому й вашому журналі. А в цьому номері друкуємо відповідь на ваш лист нашої читачки Діни Силівної Мирзи.

А далі, як мовиться, будь ласка, стежте за нашими публікаціями.

Добрий день, дорога редакціє!

Я хочу відгукнутися на лист В.В. Старикової із Сумщини, що друкувався у № 2 за 2005 р. "Що з моєю кізочкою".

Я у дев'яностих роках тримала кіз і корів. Нам на 9 Травня подарували маленьку кізочку і сказали, що це із породи кіз, яких доять від окоту до окоту. Випоювали ми її молоком і коров'ячим, і козячим. Кіз припинали на пустирі. І коли я ходила їх доїти з внучкою, а їй було лише шість років, то і вона жартома також пробувала.

Спочатку в кози з'явилася клейка маса, а поступово почало виділятися молоко. Внучка доїла лише одну дієчку. Козі тоді було 3—4 місяці. Вже восени внучка надоювала з тієї дійки цілу склянку молока. І один бік вимені був розвинений, а другий — ні. Пізно восени наша "Чита" погуляла і десь у квітні окотилася. Привела одне здорове козеня. Вим'я було розвинене симетрично. Давала вона 3,5 л молока первісткою, хоча здоров'я було дуже слабеньке. Я її, було, візьму на руки, поставлю на столик, щоб не горбатитися і дою.

Потім ми її продали у м. Кривий Ріг.

Минули роки і я зустрілася з її господинею та й поцікавилася своєю кізкою. І вона мені розповіла ще один цікавий випадок, який трапився з нею.

Жили вони на дачі у двоповерховому будинку. Якось навесні вона попоралася, здоїла козу (а вона все бекала). Піднялася на другий поверх та й сказала чоловікові, що їхня коза за цапом, а де ж його у таку пору шукати? Через 2—3 години вона зайшла до підсобного приміщення і яке ж було її здивування: "Чита" облизувала козеня. Значить, вона погуляла від випадкового цапика восени, а вони цього і не помітили.

Моя мама казала, що козу можна роздоїти в будь-якому віці — навіть ялову — це не корова.

І це правда. Звичайно, на здоров'я кози це відбивається і козенят вона водить мало, а навіщо їх багато? Я думаю так!

А що про це думаєте ви, господарі-козівники? Чекаю на ваші поради та міркування на сторінках нашого "Дім, сад, городу".

З повагою до журналу й читачів

Діна Силівна Мирза,
65 років,
с. Іванівка, Новоукраїнський р-н,
Кіровоградська обл.

ВАШІ ТВАРИНИ НЕ СТРАЖДАТИМУТЬ

Шановний колектив журналу "Дім, сад, город". Я, Гашпоренко Анатолій Сергійович, передплатник журналу 5 років. Є що читати та й поради використовую. Ділюся порадами, даю журнал читати сусідам, дякують за нього.

Хочеться побажати колективу успіхів, здоров'я, щастя на довгі, довгі роки!

Що мене змусило написати листа? Порада до часу. В зимово-стійловий період (я маю кіз) дуже відростають ратиці, що призводить до їхнього захворювання, до їхнього розростання, закручування всередину разом з гноєм, а це зумовлює запалення ратиць. Ростуть вони довгі й закручуються догори, і від цього натягуються сухожилля ратиць.

Ратиці тріскаються. Від цього тварини кульгають і т.д.

Аби цього не було, необхідно постійно раз у 2—3 місяці їх розчищати, рівномірно обрізувати обидві парні ратиці. Зайве видаляти тільки так, щоб м'якуш підошви не виступав нижче рогівки ратиці.

Найкраще це робити садовим секатором. Недарма кажуть, що ноги для тварини — це друге серце.

А хто ще цього не зробив, не відкладайте, і ваші тварини не страждатимуть.

З повагою

А.С. Гашпоренко,
ветлікар,
Київська обл.

ПОРАДИ ДІДУСЯ МАНТУЛИ

РОСЛИНИ ЛІКУЮТЬ СВІЙСЬКИХ ТВАРИН

Я спадкоємець полтавських козаків Мантули Тараса та Коржа Панаса, які свого часу знали народну козацьку медицину й уміли лікувати рослинами не тільки людей, а й свійських тварин. З покоління у покоління передавалися їхні знання й ось так вони дійшли й до мене.

Моя покійна матуся, Марина Савишна, добре успадкувала ті знання і наказала мені любити і знати кожну рослинку, кожну билинку, допомагати людям за необхідності лікування як їх, людей, так і їхніх тварин, коли буде потреба.

Розповідала ще моя бабуся, Корж Олена Кирилівна, про такий випадок. Якось вовк напав на коней і розідрав бік лошати. Мама, кобила, ногами вбила нападника. Бабуся рослиною дивиною густоквітковою буквально за тиждень виходила дорогого майбутнього коня. Вона робила сік і макуху з квіток дивини (дивина скіпетроподібна, коров'як скіпетроподібний; коров'як густоквітковий) прикладала до глибокої рани. Сталося справжнє диво: рана за тиждень затягнулася, її мов і не було.

Мама кожен рік робила настоянку у співвідношенні одна частина соку квіток дивини на дві частини горілки. Були добрі ліки як для людей, так і для тварин.

Я настоянку робив так: брав квітки дивини (одну склянку), клав до півлітрової банки і заливав 70-градусним спиртом. Через тиждень настоянка вже готова.

Таку настоянку доцільно використовувати не тільки для гоєння ран, але і вживати внутрішньо від захворювання верхніх дихальних шляхів, легень та шлунково-кишкового тракту. Потрібно тричі на день вживати по 1—2 чайні ложки такої настоянки (краще за 15 хв. до їди).

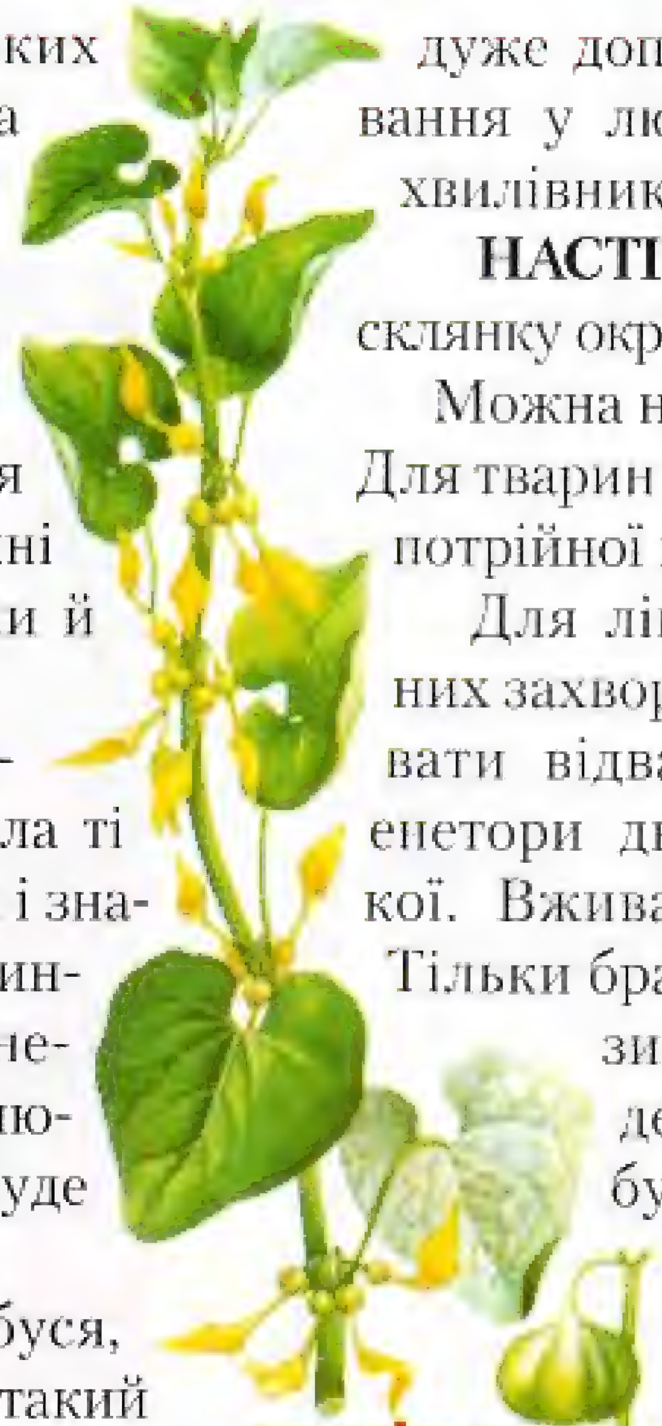
З квіток народна медицина радить робити і настоянки (відвари) на воді. **НАСТІЙ КВІТОК** (1 столова ложка квіток на 200 мл окропу) по 1 столовій ложці через кожні 3 години від захворювання дихальних шляхів.

З власного досвіду мені відомо, що для лікування ран (навіть гнійних) дуже допомагають примочки. Обмивання у людей та у тварин з настою хвилівника звичайного (кірказон).

НАСТІЙ: 1 столова ложка листя на 1 склянку окропу; настояти 1 годину.

Можна на рану класти помите листя. Для тварин настій робити за подвійної—потрійної норми сировини.

Для лікування у тварин простудних захворювань можна використовувати відвари материнки звичайної, енетори дворічної, медунки лікарської. Вживати потрібно квіти, траву. Тільки брати сировини у два—три рази більше, ніж для хворих людей. За смаком такі настої будуть подобатися і тваринам (хоча, як-то кажуть, собака та кішка самі знайдуть собі потрібні ліки).

хвилівник

До речі, у корів буває кров у молоці. То дайте їй відвар з медунки лікарської. Крові в молоці не буде і вам буде приємно пити його.

Зауважу і таке. Колись моя бабуся казала мені:

— Михайлику, здорова корова — це здоров'я господаря. А від себе додам: коли здорова курка чи свиня, кріль чи коза, словом, коли здорова уся живність у господі — це здоров'я усієї родини. І далі.

Буває, що у телят послаблюється шлунок. Приготуйте відро окропу із звіробоєм, остудіть та напувайте телят і вони будуть здорові. А скільки класти трави? Ложок з десять, подрібненої.

медуниця

Може від вас ветеринар живе далеко, а ліки ростуть біля вас, то не бійтеся їх вживати для своїх братів молодших.

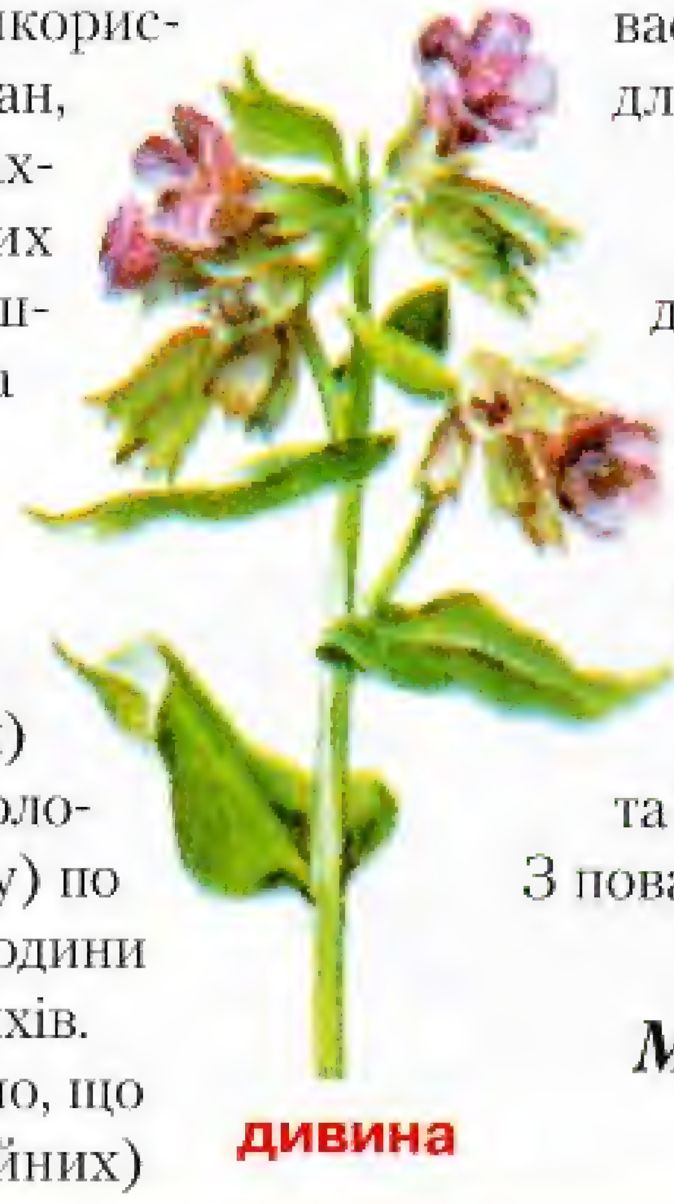
Та ось мало не забув.

Як людям чи тваринам дуже дошкулює свербіння, то обмивання хвилівником допоможе.

Може іншим разом щось розкажу, а тепер будьте завжди здорові.

Будьмо здорові, люде, та Ваші друзі-тварини!

З повагою

дивина

дід Михайло Мантула-Мантулин
липень 2004 р.

"Дорога редакціє журналу "Дім, сад, город"!

"Певно, не тільки я з нетерпінням чекаю літа, щоб наїстися просто на грядці духмяної суниці та інших ягід. Я — агрономом, а тому цікавлюсь походженням рослин. Батьківщина дикої суниці — Східна Азія. Саме звідти вона розселилася по всій Європі та Америці. На наших грядках росте переважно суниця не лісова, а культурна. Це суниця ананасна, або суниця великоплідна (Fragaria ananassa).

Хочеться, щоб цей чудовий дар природи радував нас не тільки у весняно-літній період. Тому пропоную кілька випробуваних рецептів суничних джемів та варення. Не менш корисним є агрус. Заготовки, які пропоную на зиму, смачні, ароматні й корисні". Так пише в листі до редакції Катерина Опалко з м. Тальне

ДЖЕМ СУНИЧНИЙ

Щоб приготувати джем, треба мати: 2 кг ягід суниці, 1 склянку яблучного соку, пакетик (40 г) желатину , 2 склянки цукру.

Ягоди суниці розминаємо товкачиком до отримання пюре або протираємо через металеве ситечко. Желатин розтоплюємо у яблучному соку і вливаємо, збиваючи, до суниць. Даємо настоятися 20 хв. Ставимо каструлю на помірний вогонь, доводимо до кипіння, не перестаючи помішувати. Додаємо цукор. Коли цукор розтане, даємо джемові прокипіти 2—3 хвилини. Знімаємо пінку. Розкладаємо джем у стерильні банки і пастеризуємо під кришкою 7—10 хв., після чого закатуємо. В результаті отримуємо три півлітрові банки джему.

МАРМЕЛАД ІЗ СУНИЦІ

Три кілограми ягід протираємо через сито, варимо сироп (1,5 кг цукру і склянка води). Обережно перекладаємо суничну масу у сироп і варимо, помішуючи, на слабкому вогні до готовності. Перед закінченням varіння додаємо до мармеладу одну чайну ложечку лимонної кислоти. Варіння займає 20—30 хв. Мармелад, коли охолоне, легко ріжеться на шматочки. Його використовують як цукерки або для прикрашання тортів та як начинку для пирогів.

ЛІТО:

СУНИЧНЕ ВАРЕННЯ

Улюбленими ласощами дітей та дорослих є суничне варення. Приготувати його можна за такими рецептами:

I. Щоб приготувати варення, треба мати ягоди та цукор у пропорції 1:1, 1:1,5 або 1:2 (це залежить від рецепту). Один кілограм суниць обережно миємо у воді, викладаємо на рушник і обсушуємо не менше 1 год. А тим часом із двох склянок води та 1,5 кг цукру варимо сироп. У цей гарячий сироп опускаємо ягоди. Варимо на дуже помірному вогні до готовності. Готовність визначаємо так: краплина варення не повинна розтікатися по холодній тарілці.

II. Один кілограм відібраних чистих сухих ягід суниці побризкати спиртом і засипати 0,5 кг цукру. Поставити на ніч у холодне місце. В чисту каструлю влити склянку води, додати 1,5 кг цукру, зварити сироп. Обережно всипати в нього заготовлені звечора ягоди і варити на помірному вогні до готовності.

III. Один кілограм ягід пересипати шарами з 1 кг цукру і дати настоятися 8—10 год. Після появи соку поставити на слабкий вогонь, довести до кипіння і варити 10—15 хв. Відставити варення на добу. Через добу знову проварити варення. Так треба робити тричі. Аж поки варення не буде готове, тобто крапля варення не буде розтікатися по тарілці. За цим рецептом ягоди суниці у варенні мають бути цілими.

IV. Один кілограм суниці залити сиропом з 1,5 кг цукру та 1,5 склянки води. Витримати ягоди в сиропі не менше трьох годин. Довести до кипіння і варити з інтервалом 10—20 хв. у 4—5 прийомів, після чого варення розкласти в стерильні банки і закатати.

V. Один кілограм суниць залити 100 г будь-якого соку, а найкраще соком самої суниці, додати 1 г аскорбінової або лимонної кислоти, довести до кипіння і на помірному вогні кип'ятити 5 хв. Одразу ж розлити у стерильні банки і закатати.

VI. Один кілограм суниць залити 350 г соку червоних порічок, додати 1 г лимонної або аскорбінової кислоти, кип'ятити 5 хв., розлити в стерильні банки і закатати.

ВАРИМО...

ЛІКЕР ІЗ СУНИЦІ

1—1,5 кг відбірних чистих та сухих ягід суниці заливаємо коньяком, міцною горілкою або ромом так, щоб ягоди були покриті. Кришка у посуді має щільно прилягати. Витримуємо заготовку у темному прохолодному місці 8—10 днів. Потім проціджуємо і розмішуємо отриманий сік із сиропом, приготовленим із 1 кг цукру та 2 склянок води. Лікер фільтруємо на ситечко, вистелене чистою марлею, і розливаємо у пляшки.

ТІСТЕЧКО "КОРЗИНОЧКА З СУНИЦЯМИ"

Щоб приготувати такі тістечка, треба мати: 160 г борошна, 100 вершкового масла, 70 г цукру, одне яйце, 4 г розрихлювача або соди, 2 склянки вершків 30% . Для начинки: 20 г суничного желе (у разі його відсутності звичайний желатин розводимо у суничному соку з цукром і даємо застигнути), 40 штук суниць. Масло з цукром збиваємо до однорідної маси, додаємо яйце і розрихлювач, всипаємо борошно і замішуємо тісто. Готове тісто ділимо на 10 частинок і розкладаємо у спеціальні формочки у вигляді корзиночок. Випікаємо в духовці 10—15 хв. за температури 200 °С. Поки корзиночки холонуть, збиваємо вершки. Потім збиті вершки розкладаємо у корзиночки. На збиті вершки кладемо 1—2 ягоди суниці, а зверху ягід — шматочок готового суничного желе.

ВАРЕННЯ З АҐРУСУ З ПЕЛЮСТКАМИ ТРОЯНДИ

Один кілограм аґрусу пропускаємо через м'ясорубку і проварюємо. Додаємо до киплячого аґрусу 500 г цукру і варимо варення до готовності. Перед закінченням варіння до варення додаємо склянку пелюсток чайної троянди. Після цього варимо на помірному вогні 2—3 хв.

ВАРЕННЯ З АҐРУСУ ТА ЧЕРВОНИХ ПОРІЧОК

500 г агрусу та 500 г червоної смородини пропускаємо через м'ясорубку, перекладаємо до каструлі, додаємо 100 г води, доводимо до кипіння і, помішуючи, всипаємо 500 г цукру. Варимо на слабкому вогні до готовності.

Шановна редакціє!
"Пише до вас Тарасюк Людмила Юріївна. Надсилаю на конкурс "Господиня" рецепти страв. Нехай господині за своїм бажанням вибирають, що саме приготувати для своїх родин. Нехай готують та їдять смачненьке на здоров'я!"...

Село Ждани,
Лубенський район,
Полтавська область.

М'ЯСНИЙ ХЛІБЕЦЬ

Пропустити через м'ясорубку 800 г сала і 300 г м'яса. П'ять сирих цибулин середнього розміру та 3 варені морквини потерти на тертушці і додати до фаршу. До фаршу додаємо 6 сирих яєць, 300 г манної крупи, 3 столові ложки крихт сухарів з білої булки. Сіль, перець та зелень посіченої петрушки додаємо за смаком. Усе ретельно вимішуємо, формуємо хлібець, загортаємо у марлю і варимо 1 годину у підсоленій воді зі спеціями (лавровий листочок, морква, духмяний перець горошком, корінь петрушки тощо), покладеними за смаком. Коли хлібець охолоне прямо у воді, його треба вийняти і поставити на ніч під гніт. Перед вживанням нарізати скибочками.

ВАФЕЛЬНІ "РИЛЬЦЯ"

Змастити картопляним пюре вафельний корж. Коли корж стане м'яким, його треба розрізати на такі смужки, щоб можна було обгорнути сосиски. Далі треба нарізати кружальцями упоперек. Кружальця слід вмокати у суміш із підсолених та приперчених яєць. Обсмажити на сковороді в киплячій олії, скласти у гусятницю, додати лавровий листочок та потушкувати на помірному вогні.

«АГРО-2005»

XVII МІЖНАРОДНА ВИСТАВКА-ЯРМАРОК

«AGRO-2005»

XVII INTERNATIONAL EXHIBITION-FAIR

14-19 ЧЕРВНЯ

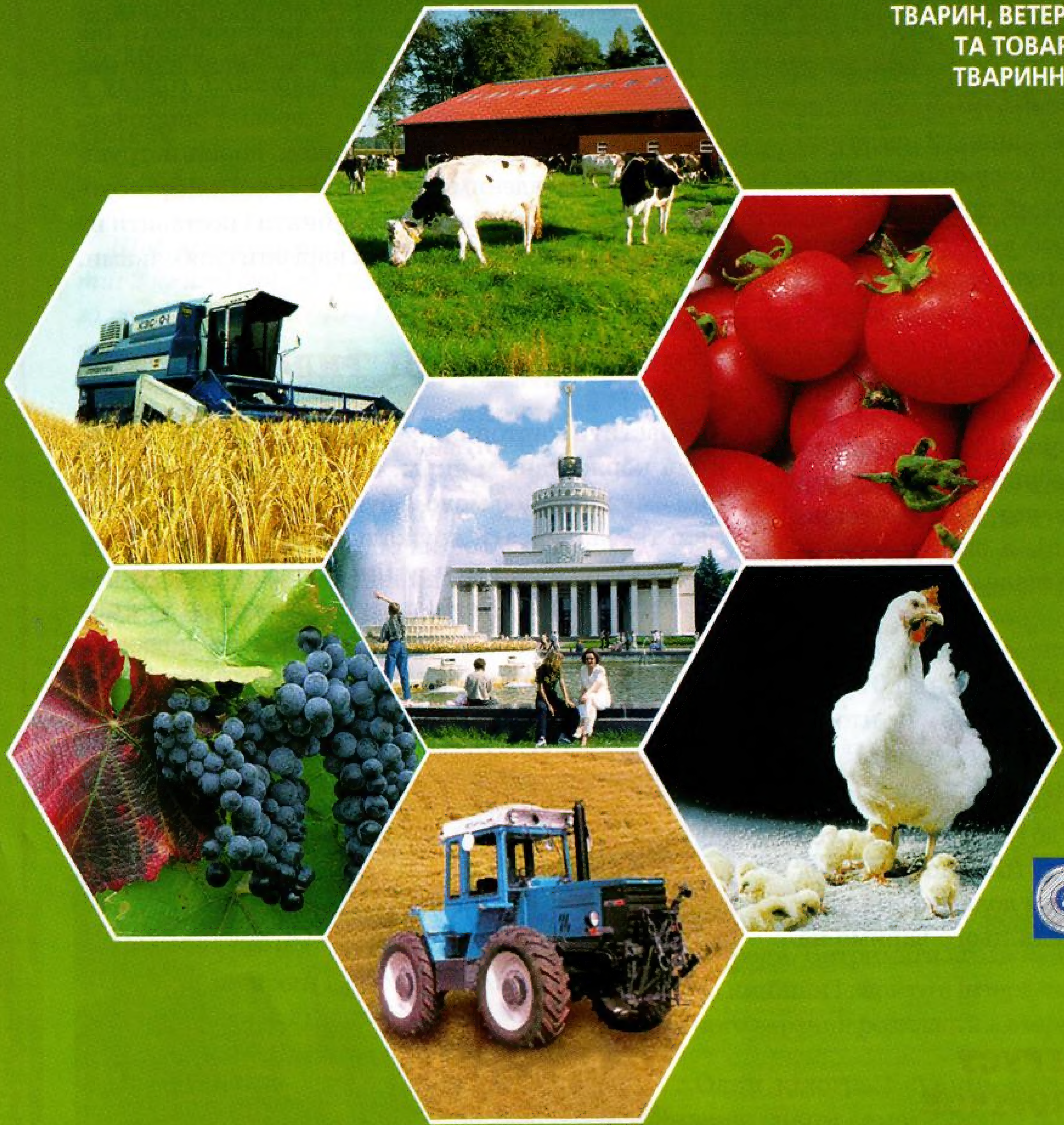
УВАГА!
СТРОКИ ПРОВЕДЕННЯ ЗМІНЕНО

ЕКСПОЦЕНТР УКРАЇНИ

на території Національного комплексу «Експоцентр України»

Animal'EX 2005

IV СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВИСТАВКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН, ВЕТЕРИНАРІЇ ТА ТОВАРІВ ДЛЯ ТВАРИННИЦТВА

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПАРТНЕР

Пропозиція

ІНФОРМАЦІЙНІ ПАРТНЕРИ

ОРГАНІЗАТОРИ

Міністерство аграрної політики України
Міністерство промислової політики України
Українська академія аграрних наук
Державний комітет лісового господарства України
Спілка споживчих товариств України "Укоопспілка"
Національний комплекс "Експоцентр України"

ГЕНЕРАЛЬНИЙ РОЗПОРЯДНИК

Український виставково-інформаційний центр
Україна, 01021, м. Київ, Кловський узвіз, 4
Тел./факс: (044) 253-28-71, 251-91-40, 251-91-41
E-mail: zow@uecr.com.ua, www.agroexpo.com.ua

ПОЛІГРАФІЧНИЙ ПАРТНЕР

Академпрес

У НОМЕРІ

На першій сторінці обкладинки: "Черешні". Фото Т. Донцової

„ДІМ, САД, ГОРОД"
виробничо-практичний журнал
№6, червень, 2005 р.

Головний редактор
М.І. Халимоненко
Головний художник
Т.П. Колодницька
Заступники головного редактора
Б.К. Донгаш, І.Ф. Куштенко
Зав.відділами
А.М.Капітульська, О.В.Кисленко
Літературний редактор
М.П.Чернецька
Дизайн, верстка
Є.А. Макарчук
Комерційний директор
Г.А.Донець, тел. 552-90-45
Відділ реклами
В.В.Пацера, тел. 552-90-49
О.К.Шевченко, тел. 552-95-11
E-mail: reclama@dimsadgorod.com
Розповсюдження, маркетинг
Т.І. Лазебник, тел.552-94-60
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
Видання зареєстровано, серія КВ, № 3536 від 23.10.98

Підписано до друку 23.05.2005 р.
Загальний тираж 143 125 прим.
Ціна договірна.

Адреса редакції та видавця:
вул. Краківська, 20, Київ-94, 02094.
Тел. (044) 552-95-13
E-mail: dsg@dimsadgorod.com

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город». Надруковано у Державному видавництві «Преса України». *03148, Київ-148, вул.Героїв Космосу, 6. З. 0118506*

ПЕРЕДПЛАТНІ ІНДЕКСИ КОМПЛЕКТІВ ЖУРНАЛІВ У СКЛАДІ:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.
«Дім, сад, город» + «Наш дім» — 21871.
«Дім, сад, город» + «Чумацький шлях»+ + «Вокруг света» — 21843.

Індекс 74142; 90245

Завітай до нас вчасно і земля вродить рясно!

Вінницька обл.
м.Вінниця, Немирівське шосе, 78, тел.: (0432) 62-13-65
м. Ладижин, вул. Працишина (біля автовокзалу), тел.: (04343) 6-10-59
Волинська обл.
м. Луцьк, вул. Мєдвєдєва, 4, тел.: (03322) 7-47-59
Дніпропетровська обл.
м. Дніпропетровськ, вул. Шмідта, 11, тел.: (0562) 31-80-97
м. Кривий Ріг, пр-т Металургів, 9, тел.: (0564) 23-25-62
м. Кривий Ріг, Центральний ринок, тел.: (0564) 23-25-62
с. Мар'янське, Апостолівський р-н, вул. Шевченка, 24-г, тел.: (0564) 23-25-62
Донецька обл.
м. Донецьк, Київський пр-т, 3, тел.: (062) 381-84-75
Запорізька обл.
м. Запоріжжя, пр-т Металургів, 5, тел.: (0612) 13-51-71
м. Мелітополь, пр-т Богдана Хмельницького, 27, тел.: (0619) 43-60-28
Житомирська обл.
м. Житомир, вул. Київська, 39, тел.: (0412) 22-99-04
Закарпатська обл.
м. Ужгород, вул. Минайська, 15-а, тел.: (03122) 2-79-82
Івано-Франківська обл.
м. Івано-Франківськ, вул. Угорницька, 12-а, тел.: (0342) 55-06-65
Київська обл.
м. Київ, вул. Нижній Вал, 13/15, тел.: (044) 467-69-69
Кіровоградська обл.
м. Олександрія, вул. 50-річчя Жовтня, 19/2, тел.: (05235) 2-28-22
Луганська обл.
м. Луганськ, Квартал Гаєвого, 20, тел.: (0642) 95-02-86
м. Алчевськ, вул. Горького, 29, тел.: (0642) 93-11-24
м. Антрацит, вул. Молодогвардійська, 4-б, тел.: (06431) 3-71-85
м. Новопсков, вул. Леніна, 32, тел.: (06463) 2-11-15
п. Марківка, вул. Леніна, 22, тел.: (06464) 9-27-47
м. Старобільск, пл. Базарна, тел.: (0642) 52-05-55
с.м.т. Троїцьке, вул. Лихачьова, 37, тел.: (06456) 2-27-97
с.м.т. Мілове, вул. Армійська, 2, тел.: (0642) 52-05-55
Львівська обл.
м. Львів, вул. Городоцька, 110, тел.: (032) 238-37-51
м. Стрий, вул. Болехівська, 34, тел.: (03245) 5-10-42
Миколаївська обл.
м. Миколаїв, пр-т Миру, 2 , ринок "Колос", тел.: (0512) 42-44-56
м. Снігурівка, вул. Леніна, 142, тел.: (05162) 2-14-03
Одеська обл.
м. Одеса, вул. Водопровідна, 6, тел.: (048) 777-31-28
с. Троїцьке, Любашівський р-н, вул. Леніна,10, тел.: (04864) 3-31-18
м. Кілія, вул. Пролетарська, 63, тел.: (04843) 4-40-27
Полтавська обл.
м. Полтава, вул. Шевченка, 51, тел.: (0532) 56-29-29
Рівненська обл.
м. Рівне, вул. Соборна, 2-а, тел.: (0362) 26-44-45
м. Сарни, вул. Ярослава Мудрого, 6, тел.: (0362) 26-44-45
м. Дубно, вул. Замкова, 51, тел.: (0362) 26-44-45
с.м.т. Володимирець, вул. В. Стуса, 5, тел.: (03654) 2-60-57
м. Мізоч, вул. Б. Хмельницького, 13-А, тел.: (050) 382-38-62
м. Млинів, вул. Поліщука, 32, тел.: (0362) 26-44-45
Сумська обл.
м. Суми, вул. Засумська, 14, тел.: (0542) 21-34-30
м. Суми, вул. Інтернаціоналістів, 21 (ринок), тел.: (0542) 21-34-30
м. Охтирка, вул. Тельмана, 19, тел.: (05446)2-30-38
с.м.т. В.Писарівка, вул. Коцюбинського, 4, тел.: (0542) 21-34-30
м. Путівель, вул. Кірова, 36, тел.: (0542) 21-34-30
Тернопільська обл.
м. Тернопіль, бул. Шевченка, 43, тел.: (0352) 52-80-71
Харківська обл.
м. Харків, вул. Червоноармійська, 4/6, тел.: (0572) 12-40-53
м. Красний Кут, вул. Перемоги, 16-а, тел.: (05756) 3-10-04
м. Лозова, вул. Леніна, 7, тел.: (05745) 2-20-19
м. Первомайський, вул. Комарова, 5-а, тел.: (05748) 3-35-27
м. Вовчанськ, вул. Короленка, 11, тел.: (05741) 2-20-00
м. Балаклея, вул. Жовтнева, 57-б, тел.: (05749) 5-34-82
м. Зміїв, пл. Радянська, 24, тел.: (0572) 19-59-90
с.м.т. Близнюки, вул. Радянська, 22, тел.: (05754) 5-15-03
с.м.т. Дворічна, вул. Радянська, 8, тел. (05750) 7-13-56
Херсонська обл.
м. Каховка, вул. Південна, 2, тел.: (0552) 32-60-59
м. Гола Пристань, вул. Червоноармійська, 115-а, тел.: (067) 687-04-85
Хмельницька обл.
м. Хмельницький, вул. Шевченка, 85-а, тел.: (0382) 65-43-97
м. Шепетівка, центральний ринок, тел.: (03840) 4-12-69
м. Кам'янець-Подільський, вул. Огієнко, 24, тел.: (03849) 3-16-62
м. Красилів, вул. Булаєнка, 10, тел.: (03855) 4-27-72
Чернівецька обл.
м. Чернівці, вул. Б. Хмельницького, 18, тел.: (03725) 2-21-29
м. Чернівці, вул. Дубінська, 8, тел.: (03725) 2-21-25
Чернігівська обл.
м. Чернігів, вул. 50 років СРСР, 5, тел.: (0462) 17-04-24
Черкаська обл.
м. Черкаси, вул. Смілянська, 40, тел.: (0472) 32-14-19
м. Умань, вул. Залізняка, 8, тел.: (04744) 3-42-48
АР Крим
м. Сімферополь, вул. Гоголя, 36, тел.: (0652) 54-88-85, 54-88-86

Національна мережа торговельно-консультаційних центрів

ЗЕЛЕНИЙ СВІТ™

ПРИРОДА • ЯКІСТЬ • УРОЖАЙ

Конфідор® Максі – світовий лідер серед засобів для боротьби проти колорадського жука та інших шкідників саду та городу:

- Малотоксичний для користувача та довкілля.
- Надзвичайно тривалий захист від багатьох шкідників на різних культурах.
- Неперевершений для внесення з крапельним зрошуванням.

Конфідор® Максі
та іншу продукцію компанії "Байєр КропСаєнс" можна придбати у національній мережі ТКЦ "Зелений Світ" та в їх авторизованих місцях продажу (при наявності стенду та наліпки "Партнер - ТКЦ "Зелений Світ").

Довідки цілодобово: 8-800-500-18-80 (по Україні дзвінки безкоштовні)

www.zelenysvit.com

Bayer CropScience

Р.П. АА №00668 Ліц.АА №315961

ISSN 1814-4357. Дім, сад, город. № 6. 2005. 1-48 с. Ціна договірна.